Ivan - Josip od svete Terezije

DOMIŠLJATA LJUBAV ISUSOVA U EUHARISTIJI

„V R E L O Ž I V O T A“

KNJIŽNICA ZA DUHOVNI ŽIVOT
KNJIGA PETA

IVAN-JOSIP OD SVETE TEREZIJE O. C. D.

DOMIŠLJATA LJUBAV ISUSOVA U EUHARISTIJI I LJUDSKA NEZAHVALNOST PREMA NJEMU

PREVEO
N. P.

SARAJEVO

NADBISKUPSKI ORDINARIJAT VRHBOSANSKI

Br. 1928/37. L. S.

IMPRIMATUR!

Sarajevo, 4. kolovoza 1937.

✠ **Ivan,**
nadbiskup s. r.

„NOVA TISKARA" VRČEK I DR.

PREDGOVOR

Ljubav prema euharistijskom Isusu postaje sve više središtem katoličkog života. Kao u prva stoljeća, kad su još posve svježe uspomene na posljednju večeru i smrt na križu neodoljivo privlačile duše euharistijskoj gozbi, kršćanska srca hrle danas k Isusu sakrivenu pod bijelom koprenom hostije. Iza nerazboritog udaljivanja, na koje je nukao jansenizam kršćani su, potaknuti ispravnom naukom Crkve, počeli opet da dnevno ili barem često primaju dragog Spasitelja.

Veličanstvena misao i stvarnost, da Bog naš stanuje među nama kao hrana naša, sve više osvaja duše. »*Niti ima*, kazao je sveti Toma, *niti je kad bilo naroda tako velika, kojemu bi se njegovi bogovi tako približili kao što je nama bliz Bog naš.*«1) Isus se nastanio među nama i svaki dan on nas poziva, sve bez razlike, na gozbu svoga tijela i svoje krvi. On nas poziva da ga posjećujemo dok boravi u svetohraništu, on nas zove da svoje srce približimo njegovom i da se njegovom ljubavlju napajamo. Tako nježnim i tako toplim pozivima tko bi mogao odoljeti?

A ipak neki od nas odolijevaju. Odolijevamo mi sami. I puno još više: ima nas, koji polazimo mimo naših crkava kao da u njima ne stanuje naš najveći i najmoćniji prijatelj, kao da u njima ne prebiva naša

1) Brev. Rom. In festo Ssmi. Corporis Christi.

Ljubav — Bog-Čovjek, koji je jedini među svim ljudima prolio svoju krv da nas uvjeri kako nas ljubi. A što je kud i kamo čudnije: zemaljskim svojim prijateljstvima, a kadgod i sitnicama, posve bezvrijednim stvarima, poklanjamo sate i dane, a Isusu, ako se slučajno uvratimo, žalimo posvetiti nekoliko časaka. Pred najvećim našim i najboljim i najsrdačnijim prijateljem stojimo hladni i nijemi, niti toliko poštivanja ne pokazujući koliko je potrebno da se pred njim posve smirimo i da odbacivši sve druge misli, sačekamo dok nam počne govoriti.

Čime to objasniti, ako ne nevjerojatnom zatvorenošću i površnošću duha, ako ne time, što još nikad nismo pravo ni pokušali zaroniti u činjenicu, da je Bog-Čovjek po Euharistiji zbiljski, doista nazočan među nama. Što još nikad nismo razmislili kako je to veličanstvena i divna stvar, da silni i svemoćni Bog, koji je ujedno samo milosrđe zove nas, sićušne i malene, da u njegov naručaj dođemo, da ga blagujemo, da se na najtješnji način s njime sjedinimo! Što nikad napokon nismo promotrili kako je neizrecivo nježna i puna fine domišljatosti, ljubav što nam je Isus u Euharistiji iskazuje. Na sve to htjela bi da nas upozori ova knjiga o »Domišljatoj ljubavi Isusovoj u Euharistiji i ljudskoj nezahvalnosti prema njemu«.

Pisac njezin — *o. Ivan-Josip od Svete Terezije* — nije spočetka svoga života pomišljao na to da je napiše. Sin vrlo ugledne portugalske obitelji XVII. vijeka, — rodio se u Lisabonu 1657. — on se po svršenim naukama posvetio najprije službi na kraljevskom dvoru i snivao o sreći zemaljske ljubavi. Namjeravao je oženiti jednu svoju rođakinju, no pošavši u Rim po oprost od rodbinskih veza, uvidio je svu ispraznost

zemaljskih dobara i odrekavši se sjajne budućnosti koja ga je čekala, posvetio se posve Bogu. Ušao je u karmelićanski samostan u Rimu gdje je u 24. godini položio zavjete, a zatim sjajnim uspjehom dovršio filozofske i teološke nauke.

Premda o njegovom kasnijem životu malo znamo — kaže jedan francuski prevodilac njegova djela — sa sigurnošću možemo reći da ga je proveo u znaku Euharistije. Proučavajući cio svoj život Sveto Pismo kao i djela velikih teologa, razmatrajući, moleći, on je neobično duboko prodro u Isusovu ljubav za nas u Euharistiji. Kao rezultat toga napisao je i izdao najprije na talijanskom (1690.) djelo pod naslovom *Finezze di Gesu Sacramentato verso l' uomo, et Ingratitudine del uomo verso Gesu Sacramentato, a* zatim (1722.) prijevod njegov na portugalskom *Finesas de Jesus sacramentado con os homes et Ingratidoes dos homens para con Jesus sacramentado.*[2]) Djelo je već kod prvog izdanja svratilo pažnju pobožnih duša i slavnih teologa te je doskora doživjelo svoje drugo i peto izdanje, a zatim svu silu prijevoda na drugim jezicima.

Papa Inocent XII., kome je bilo posvećeno drugo izdanje, uzeo je djelo pod svoju zaštitu s tolikim žarom i revnošću te je iz želje, da se što više čita, širio ga po svim krugovima i služio se naročito

2) Pisac je publicirao i nekoliko drugih djela, većinom asketskih, ali ovo mu je najznačajnije. Pitanje je bilo kakav naslov dati ovome djelu u hrvatskom jeziku. Talijanska riječ Finezze ili portugalska Finesas odveć bogate a da bi je mi jednom riječju mogli izraziti. Odlučili smo se stoga za naslov sličan onom koga je francuski prevodilac uzeo: Ingenieuses tendresses de Jésus dans l' Eucharistie: »Domišljata ljubav Isusova u Euharistiji.«

njime, da u srcima stanovnika Vječnoga grada raspali ljubav prema Euharistiji. Duboka vjera i žar kojim bukti ovo djelo prema euharistijskom Isusu bilo je uistinu sposobno da takne i najtvrđa srca, i uz odredbe i nauku Crkve, njemu se osobito ima zahvaliti što je val duboke pobožnosti prema Euharistiji zahvatio poreformnu Evropu. Pred ovako čvrsto i privlačivo izloženim istinama o Spasiteljevoj ljubavi u Euharistiji ništa nijesu koristila protestantska i kalvinska nijekanja: katoličke su duše sve bolje upoznavale i ćutile stvarnu prisutnost Isusovu na oltarima naših crkava.

Držimo, stoga, da će i danas ovo djelo, tako puno duha i koje nosi u sebi još svu toplinu kojom je pisano, moći rasvijetliti mnoge duše i potaći velik broj srdaca da jače uzljube Isusa.

Uredništvo »Vrela Života«.

PIŠČEVA NAPOMENA

Naslov ovog djela, dragi čitatelju, dosta vam kaže da ne tražite u ovim stranicama ni uzvišenog stila, ni govorničke rječitosti. Ovo je knjiga ljubavi. A ljubav se bolje izrazuje srcem nego riječima. Kako sam knjigu pisao za vašu duhovnu korist a ne da se njom zabavite, trudio sam se da ona bude hrana vašoj duši a ne vašoj radoznalosti.

Ovo je isto djelo koga sam izdao na talijanskom i koje je publika tako rado primila da je u pet godina doživjelo pet izdanja. Čim se za nj saznalo u ovoj kraljevini[1]) htjeli su ga prevesti na moj domaći jezik, ali prijevod je bio tako jadan i prost, a istodobno neznanje tiskara kome je bilo povjereno izdavanje tako veliko, da je knjiga izašla iz tiska sva izobličena. Nije se više mogla prepoznati. Bilo je u njoj više pogrešaka nego riječi, više neskladnosti nego slogova. Zato sam htio da joj dadnem novi život u svom materinskom jeziku nadajući se, da će biti primljena barem s tolikom simpatijom kao u Italiji, na stranom jeziku.

Sveti Otac Papa Inocent XII, kome je drugo izdanje bilo posvećeno uzeo ga je pod svoju zaštitu. Dirnut njegovim čitanjem, on je planuo prema Isusu-Hostiji onom ljubavlju kojom bi mi htjeli pomoću ovih stranica, raspaliti srca. Podvostručivši revnost i

1) Portugalu.

čašćenje prema uzvišenom sakramentu, on je proširio njegovo štovanje u svim dijelovima Vječnog Grada i predobio je duše dotad ravnodušne prema njemu.

Pisac ovih redaka nema drugog cilja i on računa da će ga postići pobožnošću čitatelja. Potičem vas stoga, da ne preletite u brzini ove stranice, nego da ih polagano čitate, kako biste se što bolje njima okoristili. Svaka će vam od njih pokazati kako treba da odgovorite ljubavi Boga, koji je, ostavši na zemlji sakriven u presvetoj Euharistiji, znao prema vama tako obazrivo raditi.

PRVI DIO

ISUSOVA LJUBAV PREMA LJUDIMA U EUHARISTIJI

I.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE KAD GA LJUDI NAJVIŠE VRIJEĐAJU.

Kad promatram djela našeg predragog Otkupitelja, Isusa, ne mogu nikako da razaberem koje je među tim djelima bilo ljepše i srdačnije prema ljudima, jer sva jednako odišu silno velikom i neizmjernom ljubavi. Ipak, učenik-ljubimac, sveti Ivan, koji je bio kao čuvar te ljubavi, napisao je, da je Isus ljubeći svoje ljubio ih još više pred kraj svoga života: *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.* Pred blagdan pashe, znajući Isus, da mu je došao čas, da prijeđe s ovog svijeta k Ocu, kako je ljubio svoje, *zavjedoči im svoju izvanrednu ljubav*[1]). To znači, da je najveće stvari ostavio za svršetak, kako kaže sveti Toma: *Majora in posterius reservat, veće je ostavio za kasnije.*

Može se dakle tvrditi, da je u ovoj tajanstvenoj zgodi, u kojoj nam je Spasitelj dao sakramenat svoga tijela, njegova ljubav nadišla samu sebe; pokazala se nenadmašivom i bezgraničnom: *In finem dilexit, izvanredno je ljubio.* Bez dvojbe, Srce Isusovo bilo je oduvijek ranjeno ljubavlju prema svojim stvore-

1) Iv. XIII., 1.

njima; ta ga je ljubav izvela iz krila Očeva, u kome boravi neizrecivo uživajući, da se sjedini s ljudskom naravlju; ta ga je ljubav potakla da se rodio u jaslicama među neuglednim životinjama, on, kojemu je prijestolje povrh najuzvišenijih serafina. Ta ga je ljubav, jednom riječju dotle dovela da se poništio, on, koji Svemoguć; da je postao smrtan, on, koji je vječan; i ona ga je, na zemlji, osudila da radi kroz trideset i tri godine, da bude siromašan i podnosi sva moguća poniženja. Ali kad se je morao udaljiti od ljudi, ostavio im je svoje tijelo kao hranu i svoju krv kao piće. Tko ne zapaža u tom najnježniji zalog njegove ljubavi, u kome otsijevaju najdivnije osobine njegova milosrđa?

Eto, kršćanske duše, o kojoj ljubavi hoću da vam govorim.

Pokušat ću, usprkos svojoj spisateljskoj nesposobnosti, da izrazim neizrecivu nježnost, koju nam je Spasitelj pokazao ostavivši nam božanski oltarski sakramenat, kako bi tako — u drugom dijelu — bolje istakao nezahvalnost, kojom svijet odgovara na dobročinstva Euharistije.

Prva nježnost Isusove ljubavi očituje se samim prilikama u kojima je Isus ustanovio divni sakramenat.

On je živio trideset i tri godine među ljudima, i tek onda, kad je njihova zloća dosegla posljednje granice, do kojih stvorenje može doći: skovati smrtnu

osudu svome Stvoritelju, tek tada on je očitovao sav sjaj svoje ljubavi, dajući im da jedu pod prilikama kruha ono isto tijelo koga su se oni spremali da doskora razapnu[2]). Taj neisporedivi ljubitelj htio je ostaviti najdragocjeniju svoju dobrotu za čas najkrvavijih uvreda. Ljudi su se urotili proti njegovom životu; jedan od njegovih učenika bavi se tim kako će ga prodati njegovim neprijateljima: i tada eto, on se sprema da im dadne jesti svoje tijelo i piti svoju krv. Jake kiše razbukte velike požare. Tako je i Srce Isusovo, kao žarište velike ljubavi, poplavom tolike zloće samo se jače rasplamsalo. Božanski je Otkupitelj učinio ljudima ono što sunce čini zemlji, kad obraća paru i oblake, koji su htjeli potamniti njegov sjaj, u korisne kiše, što svojim pljuskom oplođuju njive.

Kad je u početku bez početka[3]) Riječ radosno počivala u krilu svoga Oca, ona je već čeznula za tim da ustanovi Euharistiju, kako bi po njoj izlila suvi-

---

2) **»Očitovao sav sjaj svoje ljubavi«.** U portugalskom **Entao fez pompa,** izaziva misao o vrlo lijepom očitovanju, punom sjaja, o pokazivanju ili sveopćem izlaganju svima pogledima jedne rijetke i dragocjene stvari, kojoj će se svi diviti. To izvrsno odgovara Euharistiji, koja je jedinstveno očitovanje, u kome vječni Otac izlaže najveće nebesko i zemaljsko bogatstvo u božanstvu i čovještvu svoga Sina. Ali još više nego izložba ili očitovanje, Euharistija je gozba božanski pripravljena i uvijek spremna, kojoj imaju pravo pristupiti svi kršćani ako su u stanju milosti.

3) U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga (Iv., I, 1). — Početak, koji vam govorim (Iv., VIII, 25).

šak svoje ljubavi[4]). Ona je sišla na zemlju, živjela je, razgovarala je s nama, i nije htjela dati svojoj ljubavi ovaj konačni oblik skrajnje nježnosti prije nego je vidjela da se je najmanje razumije i najviše vrijeđa.

O, smrtnici! Evo kako uzljubivši ljude radi Bog!

Od same naše nezahvalnosti njegova je ljubav napravila ljestve kojima će se popeti vrhuncu najvećeg dobročinstva. Nježni je Isus čekao, da se ljudska zloba popne do skrajnjih svojih granica, pa da ostvari svoju najspasonosniju nakanu, što je ju za nas zamisliti mogao.

Već su ga ljudi bili nastojali umoriti. Već su ga prognali i prisilili da živi u tuđoj zemlji. Već su ga okrutno bili htjeli kamenovati. Svi ti zločini nisu dosta, treba da uvrede premaše svaku mjeru. I zato tada, kad se mržnja razbjesnila svojom najvećom žestinom, ljubav ulazi na hrvalište da dadne svijetu najveći dokaz nježnosti kojoj se ikad mogla ili umjela domisliti.

Ah, kakva razlika u postupku, prema čovjeku grješniku sada i nekoć, između sadanje nježnosti

4) Kaošto vulkan, koji se guši u svojoj vatrenoj tamnici, stvara sebi karakter i baca u daljinu svoju zažarenu lavu, tako je i božanska ljubav poput vulkana; ona je u Utjelovljenju provalila na zemlju, a po euharistijskim svetohraništima, kao po kraterima, ona širi svoj plamen po čitavom svijetu. Ovu divnu misao nameće portugalski tekst, koga je teško doslovno ovdje prevesti: **Anhelava o amante redemptor instituir este sacramento para desasogo do amor em que ardia.**

Srca Isusova i božanske pravednosti u Starom Zavjetu!

Onda, kad su opačine ljudske prekrile čitavu zemlju, Bog je poplavio svijet potopom, da ga opere od poplave zločina. Ali sad, kad su njihovi prestupci još daleko gori, daleko od tog da ih pokopa pod valovima svoje srdžbe, on ih opaja slašću svoje divne krvi. O, čudo ljubavi! Sad, kad ga vjerolomni Juda predaje za kukavnu cijenu, on uzima kruh, pretvara ga u svoje tijelo i veli mu: »Jedi, Juda; ovo je moje tijelo.[5]) Kako je kruh, koji ti ja dajem ovom pričešću moga tijela, različit od poljupca koji ćeš mi doskora dati u vrtu! Tada ćeš ti biti prvi koji ćeš staviti tvoje svetogrdne usne na moja usta, ali to će biti da me prodaš. Sada, ja prvi stavljam svoja usta na tvoje usne, i to zato, da te otkupim! Evo moje je lice uz tvoje, moje su usne prionule uz tvoja usta. Ali ja od tebe još više tražim nezahvalni učeniče: jedi ovo tijelo, pij ovu krv; ja ti je dajem kao čašu ljubavi prije nego što je tvoja mržnja ne prolije. To je ona ista krv, što je ti misliš prodati za trideset srebrenika. Ponesi je mojim neprijateljima, jer ovdje sam upravo otvorio svoje žile nad ovim kaležom, prije nego što bičevanje pri stupu i čavli

5) Pisac izgleda smatra da se je i Juda pričestio. Mnogi savremeni tumači ne dijele toga mišljenja. Općenitije se drži da je Juda otišao po svršetku prvog dijela objeda. V. n. pr. P. Germanus a Corde Jesu, Passionis D. N. J. C. praelectiones historicae, vol. I. Romae str. 109—119.

na križu ne izvuku iz mog tijela posljednju kaplju ove krvi.«

Oh! kršćanske duše, šta mislite o ovoj neizmjernoj ljubavi Spasiteljevoj? Jest, istu noć, kad će biti predan, on je izabrao da ustanovi uzvišeni oltarski sakramenat Euharistije. I dok stvorenja truju njegov kruh da ga usmrte, on mijesi sa svojom krvlju drugi kruh, da im dadne život vječni!

Takva je prva nježnost Isusove ljubavi u divnom oltarskom sakramentu.

II.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE KAD NAMJERAVA OSTAVITI ZEMLJU.

Ovdje se žarka ljubav Isusova pokazuje isto tako divnom kao i domišljatom.

On je znao da mu preostaje samo još malo vremena da provede među ljudima, jer se trebao povratiti svome Ocu, da mogne razoružati božansku srdžbu kad potegne mač proti grješnicima. No jer odijeliti se od svojih stvorenja bila je žrtva odveć teška njegovom srcu, on je pronašao divan način kako da od njih ode a da ih ipak ne ostavi. On je ustanovio neizrecivi sakramenat, u kome, promijenivši bit kruha u bit svoga vlastitog, živog i pravog tijela, ostaje stvarno u svijetu pod koprenom nekolikih čestica, premda se ovo isto tijelo doskora trebalo podići na jednom oblaku više od neba. *Videntibus illis, elevatus est: et nubes suscepit eum ab oculis eorum, vidješe oni, gdje se podiže, i uze ga oblak iz očiju njihovih* (Dj. Ap., I, 9.).

Na ovaj način on nam je pokazao kako mu je silno drago stanovati među ljudima. Jer da nadoknadi svoju jednu otsutnost, do koje je došlo njegovim odlaskom k Ocu u nebo, on je pomnožio milijone puta

svoju prisutnost na zemlji. Oblak ga je, istina, sakrio ispred naših očiju na Maslinskom brdu. Ali njegova mu je ljubav nadahnula misao kako da uvijek među nama ostane. Tako je božanski ljubitelj duša otišao a da nas nije ostavio; i, da bi nam osigurao svoju prisutnost, ostavio nam je dva najdragocjenija zaloga, svoje vlastito tijelo i svoju vlastitu krv.

A recite mi sad šta je to bilo u svijetu, što je moglo tako sputati i privezati Srce Isusovo uz bića koja je stvorio?

Sve što znam o tom, znam iz Evanđelja: *Mundus eum non cognovit. In propria venit et sui eum non receperunt. Svijet ga nije upoznao. K svojima je došao i svoji ga ne primiše* (Iv., I, 10, 11). Na ovoj zemlji, od koje nije umio da se rastane, naišao je samo na krvave uvrede, strašnu nezahvalnost, bičevanje, prezir i sramotu; štalicu, da se u njoj rodi i križ, da na njem umre. Jedva, da je na njoj našao Petra, koji, nakon što ga se tri puta odrekao, jedanput ga je priznao; jedva, da je našao Magdalenu, koja ga je, nakon tolikog vrijeđanja, umjela napokon da uzljubi.

I eto, to je sve podjarmilo Srce Isusovo tako, da ga je pričvrstilo uz srca ljudska.

Isus ljubi svijet ljubavlju koja zarobljuje i sputava njegovo Srce, a svijet ga odbija okrutnim uvredama. I tada upravo Isus se jače veže uza nj. Od tih uvreda, on kao da kuje isto toliko prstenova za

lanac svoje ljubavi, kako bi nerazdjeljivo ostao sjedinjen s ljudima u ovom sakramentu[6]).

»Pusti me, govorio je anđeo Jakobu, koji se je borio s njime, samo čitavu jednu noć, pusti me da odem; jer evo zora se približuje, a jednom je anđelu ovo dosta što je i ovoliko ostao u rukama čovjeka«[7]).

Ali, čuda li božanske ljubavi! Ono što nije dolikovalo anđelu, zar će pristajati Bogu? Da, hoće, i to će biti djelo ljubavi Isusove.

Ovom Kralju anđela, trideset i tri godine, što ih je proveo u rukama i društvu ljudi prošle su kao časak; oni su ga prezirali, nijesu htjeli da znadu za nj, odbacili su ga; svejedno! Da ih ne bi ostavio, on pristaje da ga se zatvori u svetohranište, makar u kutu kakve crkve, i, što više, da ga se tu zatvori kao da je u tamnici: pod ključem!

Kršćani, ja tvrdim: ako vas ovakva tajna ne ražari ljubavlju za Isusa-Hostiju, ah, to je stoga što više nemate nutrine i jer su vaša srca tvrđa od mjedi. Šta! Ovaj veličanstveni Bog postaje vaš zarobljenik, a vi ga i dalje držite pod ključem u sveto-

---

6) Kako je pravo imao sveti Ambrozije, kad je pisao ove lijepe riječi: **Est clavus in amore. Ljubav je prikovana.** Ništa tako ne veže srce uz predmet kao ljubav.

7) To je onaj poznati događaj iz Sv. Pisma, u kom se opisuje povratak Jakobov u zemlju otaca njegovih: »Jakov prevede svoju porodicu preko nekog potoka, a on osta sam. Tada se jedan čovjek borio s njim do jutra, pa kad nije mogao nadvladati Jakoba, reče mu: »Pusti me, zora je«. Jakob mu odgovori: »Neću te pustiti dok me ne blagosloviš« (Gen., XXXII, 24—27).

hraništu! Toliko nečuvenih divota ne doimaju se vaših očiju? Šta! Iz ljubavi Bog postaje postaje čovjekom u štali! Iz ljubavi, vladar se zatvara u svetohranište? »O ljubavi, koja si tiranskom postala, kliče ovdje sveti Augustin; o ljubavi okrutna! Kako da tako snizuješ najviše veličanstvo? Kako da se usudiš vezati nevinost?«

A ipak vi to znate, kršćanske duše, ljubav je osudila Isusa na *vječnu tamnicu.*

Evo ga uhvaćena, pod prilikama malo kruha, u jadnom svetohraništu; predana nedostojnu stvorenju[8]), koje ga po volji zatvara i otvara. Sigurni smo da je tamo, i da nam sa dna toga skrovišta neprestano govori ove mile riječi: »*Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi, evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta* (Mat., XXVIII, 20). Bez sumnje ja živim i vladam na nebu, gdje moje prijestolje počiva na krilima najuzvišenijih serafina; ali mene vi također stvarno posjedujete na zemlji. Jer i premda sam se udaljio od vas, nisam vas htio ostaviti, i predao sam se vama u ruke, sakriven pod koprenom ovog sakramenta. Ovdje anđeo neće reći dušama, koje za me pitaju, ono što je kazao nekoć onoj svetoj ženi, što me je, sva uznemirena tražila u grobu: »*Non est hic, nema ga ovdje*«; Onaj, koga ti ljubiš, iščezao je, jer oni, koji su čuvali njegovo tijelo nisu umjeli paziti. Ali, na ovim oltarima moja ljubav uvijek bdijući čuva stražu; stoga niti hoću, niti mogu da se udaljim; i kad bi to htio, ne bi imao hrabrosti da to učinim.

Evo zbog ovoga se sveta Terezija od Isusa[9]) čudila slušajući neke osobe, kako žale što nisu živjele u doba kad se Isus razgovarao s ljudima i živio na zemlji. »To je budalaština, nije se ustručavala reći ova moja sveta i slavna majka; jer u Euharistiji, tom remek-djelu božanske ljubavi, mi posjedujemo istog Isusa; onog istog, koji je, kao malo dijete, plakao u jaslicama; onog istog, koji je, kao odrastao čovjek, propovijedao po javnim mjestima, odvažno se izlagao teškim naporima i umornosti, hodao suhih nogu po valovima; istog, koji je, prikovan na križu, prosuo po Kalvariji svoju krv; istog napokon, koji je slavan izašao iz groba. Čemu dakle dakle uzdisati? Čemu žaliti za vremenima kad se moglo uživati gledajući Isusa i boraveći u prisutnosti njegovoj[10]).«

Mi smo, naprotiv, danas sretniji.

Doista, i kad bismo mogli bili slušati ga onda kako govori i gledati ga u njegovom smrtnom tijelu, bi li nam bilo dano da ga uvedemo u svoja prsa i u svoje srce?

---

8) Pisac ovim riječima označuje naravnu nedostojnost čovjekovu, da bude službenik oltara i koja je čovjeku vlastita, makar inače bio i vrlo svet. Samo neizreciva naklonost i dobrota Božja mogle su čovjeka pozvati na ovako veliku službu.

9) Sv. Terezija Avilska, koja je živjela u 16. stoljeću i bila velika obnoviteljica karmelskog reda.

10) V. Put k savršenosti, pogl. XXXV.

Jedino Magdalena, koja je gorila od ljubavi za nj, dobila je naročitu milost da je mogla svojim suzama prati noge Spasiteljeve, ljubiti ih, otirati ih svojim kosama; a uza sve to, doskora joj on zabranjuje da ga se dotiče! Jedan jedini njegov učenik, onaj koga je on naročito ljubio, mogao je prisloniti glavu na njegova prsa! Ali u sakramentu ljubavi, on nam dopušta ne samo da ljubimo njegove noge, nego njegova usta; ne samo da spavamo na njegovim prsima, nego on svima daje mogućnost da počivaju u krilu njegovu i sam u nas dolazi, jer kako pravo kaže sveti Jeronim: »na euharistijskoj gozbi Isus je naše jelo, a mi smo njegova hrana; on silazi u naše srce a mi ulazimo u njegovo«.

Pogledajte, nakon ovoga, morate li na čem zavidati onim vremenima, kad je utjelovljena Riječ živjela i razgovarala se s ljudima.

Ne recite da na našim oltarima, vaše oči opažaju samo malo kruha, i da je ljepota tijela Isusova sakrivena ispred vaših očiju. Jer ja vas jako molim, da oživite u sebi vjeru, što ste je crpli u krilu Crkve katoličke, svoje Majke, i kojom vas je ona dojila, kao majčinskim mlijekom, zajedno sa svojom pravom i neprevarljivom naukom, i koja vas mora uvjeriti, da u divnom euharistijskom sakramentu, posjedujete tijelo i dušu Isusovu sa svim savršenstvima i svim sjajem.

Odmaknite dakle, mišlju, posve laganu koprenu prilika što umataju tijelo Spasiteljevo i otkrit ćete

ono isto divno lice, koga serafini u slavi promatraju. Vidjet ćete one iste oči, koje su jednim jedinim pogledom umjele utješiti najočajnija srca; ona ista usta, koja uvijek imaju život vječni, izvor, s koga teku sve nebeske slasti; one iste ruke, koje su činile tolika čudesa; one noge, koje su na zemlji, tolike korake ljubavi za vas učinile. Jednom riječju, u Euharistiji ćete naći čitavu božansku utjelovljenu Riječ, koja je iz krila Očeva došla da otkupi i proslavi sve ljude.

A ne mislite da su dijelovi prekrasnog tijela Isusova tu pomiješani i da se nalaze bez reda, pod malom prostranošću hostije; jer svi se oni u njoj nalaze sjedinjeni u divnom razmjeru koga je mogla pronaći samo njegova ljubav. Glava se ne nalazi na mjestu nogu, ni noge na mjestu ruku; sve je tu tako dobro raspoređeno u savršenom skladu, da anđeli, zadivljeni i zanešeni, promatraju taj svijet neizmjernih krasota. Tu ga je njegova neizreciva mudrost učinila na neki način nedjeljivim. Tu on, izmakavši prostornim uvjetima, a ne gubeći vlastitu protežnost, stoluje sav savcat u čitavoj hostiji i sav savcat pod svakim njezinim dijelom. Tu njegovo divno tijelo zadržava stalno potpunu cjelovitost, a ipak se može uvijek pomnožavati. Njegova ljubav ga je navela, da se ovim neshvatljivim i čudesnim načinom ustali u Euharistiji, prije nego što na nebo uzađe.

III.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, IAKO PREDVIĐA UVREDE KOJE ĆE BITI NANEŠENE NJEGOVOM DIVNOM TIJELU.

Anđeoski bi govor bio nemoćan da opiše tu propovijeda Evanđelje, premda je znao da ga tamo skom sakramentu.

Ako je najžarča ljubav natjerala svetog Pavla, kako se pripovijeda[11]), da ode u Jeruzalem te tamo propovijeda Evanđelje, premda je znao da ga tamo čekaju lanci, tamnica i progoni, kakva mora da je bila ljubav, koja je prinukala, ne više apostole, nego Boga, da svoje tijelo ostavi na zemlji, kad je znao za bezbrojne uvrede koje će mu biti nanešene?

Da, blagi Isus je predviđao sve uvrede, sve ogavne napadaje, što su imali biti počinjeni proti njemu na našim oltarima; no ništa ga nije moglo spriječiti da se ne preda u ruke svojih nezahvalnih stvorova. Znao je on, da će jedni ljudi svojom nečednošću uskratiti mu poštovanje što mu ga u crkvi duguju; da će drugi doći do na podnožje oltara da svojim prezirom povrijede njegovo Srce. Znao je on, da će se zločinačke ruke dići jednog dana, da udarcem bodeža

11) Dj. Ap., XX., 23, 24.

probodu njegovo Srce, i da će se naći ljudi tako pokvarenih te će htjeti strovaliti njegovo tijelo sa stijene u provaliju i nogama ga pogaziti. No ništa nije bilo sposobno da ohladi njegovu ljubav i da ga udalji od ljudskog društva. Sveti je Pavao rekao da se ne boji podnijeti sve muke, ni predati se svojim neprijateljima, jer vezan Duhom, on je mislio jedino na to kako da izvrši svoj apostolski poziv[12]). Kako bi se dakle Isus mogao bojati da ostane u svetohraništu, izložen svim uvredama, on, koji je po svojoj biti sama ljubav, koga samo njezine zapovijedi nadahnjuju i samo njezine želje vežu?

Ipak, o božanski Otkupitelju, dopusti da te ovdje nešto zamolim.

Tvoj apostol nije još bio dovršio svoga poslanja. Ali zar ti nisi pobjednički i divovskim koracima pretrčao put svoje ljubavi? Zar ti nisi na križu izjavio, pred onu tako okrutnu i sramotnu smrt, da je sve dovršeno? Pa nije li otad tvoja ljubav mogla računati na počinak? Čemu da ostaješ na putu poslanja po Euharistiji? Ah! kako je dobro označio ljubav onaj koji je rekao da je ona *krug koji se neprestano okreće oko jednog drugog kruga: Amor est circulus*

12) »I sada evo me sili duh, da idem u Jeruzalem, ne znajući šta će mi se u njemu dogoditi, osim da mi Duh Sveti po svim gradovima svjedoči, da me u Jeruzalemu čekaju okovi i nevolje. Ali ja ne držim, da moj život išta vrijedi, samo da svršim trku svoju, t. j. službu, koju sam primio od Gospodina Isusa, da dadem svjedočanstvo evanđelju milosti Božje (Dj. Ap. XX. 22—24'«.

circa circulum perpetuo revolutum! Nije li ljubav Isusova ovo neprestano okretanje? On hiti od neba k jaslicama, od jaslica Kalvariji, od Kalvarije k oltaru, od oltara opet prema srcima ljudskim.

Stoga je eto naš predragi Otkupitelj izjavio da umire žedan najvećih muka: *Sitio, žedan sam* (Iv., XIX, 28). Ova žeđ, što ga je mučila na križu nije bila drugo nego žeđ da što više mogne trpjeti za ljude. U njegovim je prsima bilo vode, jer na prvi udarac koplja, ona je obilno iz njih potekla. Ali ta je voda samo povećala žeđ Srca Isusova; ona je treba sačinjavati s njegovom krvi, divnu Euharistiju; on je ćutio kako njegova žeđ raste pri pomisli na muke i uvrede što će ih imati da podnese u ovom sakramentu.

Kad je Bog bio stvorio čovjeka, on se odmorio[13]; on se nije odmarao kad ga je otkupio uz cijenu tolikih radova i patnji. Na križu su bile završene njegove muke, ali u svetohraništu one se nastavljaju[14]. Spasitelj je nalazio slast u tome da za

13) »I dovrši Bog sedmi dan djelo svoje što ga je učinio; i počinu sedmi dan od sveg posla što ga je učinio« (Gen., II, 2). Po sebi se razumije da riječi »počinu« ne smiju se uzimati u ljudskom i materijalnom značenju.

14) Na kakav način? Zar Isus doista u svom slavnom stanju može trpjeti? Ne može biti govora — pisac to odmah sam naglašuje — o stvarnoj trpnji slavnog tijela Isusova. No Isus nije samo slavno tijelo. On je po strogoj nauci Crkve **glava otajstvenog tijela,** on sačinjava — i to nije nikakva metafora — zajedno sa svim članovima na zemlji i u nebu **jedno otajstveno tijelo Kristovo, »corpus Christi mysticum«** tako da

nas trpi; a kako je iza svoje smrti postao nesposoban da trpi u svom tijelu, ustanovio je Euharistiju, kako bi mogao još trpjeti[15]. Nezasitna je bila ljubav Isusova prema ljudima, jer nije joj bilo dosta što ga je učinila kraljem mučenikâ na Kalvariji, nego ga još žrtvuje na našim oltarima, i izlaže svaki dan, premda sakrivena pod sakramentskim prilikama, okrutnosti krvnika.

Ah! kako da naša duša ne svisne od boli gledajući uvrede, što ih svijet nanosi najuzvišenijoj tajni naše vjere?

Židov-izdajnik huli na nj, nevjerni otpadnik niječe da postoji, nečedni katolik nema poštivanja prema njemu, a svećenik bez počitanja omalovažava ga. Koliko uvreda svih vrsta! A Isus-Hostija, koji je imao biti predmet svega toga sa strane nezahvalnih stvorenja, predvidio je sve to i još gore stvari. Uza sve to, on im je velikodušno predao svoje tijelo, i s njime sve blago svoga božanstva.

Tako je, kršćanske duše.

uvrede koje ne mogu bolno odjeknuti u slavnom tijelu, u glavi, mogu odjeknuti i odjekuju u udovima njegovim. Po tome razumijemo i nezaslužene trpnje svetaca i svih onih »koji hoće da pobožno žive u Isusu Kristu«. (Op. prev.).

15) I opet naglašujemo: I u hostiji Isus ne može trpiti — jer se nalazi u slavnom stanju — ali može u onima, s kojima je po euharistiji tajanstveno, ali posve stvarno povezan, i stoga je opravdano reći da **on, lično** u udovima otajstvenog svoga tijela trpi. Ovo je vrlo važno naglasiti da vjernici jednom razumjednu tu prividnu kontradikciju o trpnjama Isusa, koji više ne može trpiti. (Op. prev.).

U ovom anđeoskom kruhu, Isus vam daje sve stvoreno i nestvoreno. Njegova svemoć nije mogla ići dalje, ni njegova mudrost više se popeti, ni njegovo blago još šta dati. U ovom sakramentu, on vam daje plodnost svog vječnog Oca, koji nema oca, koji rađa a da nije rođen, koji je početak bez početka. U njemu vam on daje ovu božansku Riječ čijom su moći stvorene sve stvari, a da ona sama nije stvorena ni od koje od njih, rođena samo od Oca, živa i naravna slika njegove biti. U njemu, vam daje Duha ljubavi koji proizlazi i od Oca i od Sina, koji je po naravi s obojicom istovjetan.

Sve vam to Isus daje u ovom božanskom kruhu, jer u njemu daje sama sebe. »Davati, kaže Tertullijan, u tome je život Božji. Ali kad Bog sama sebe dadne, koji razum može to shvatiti?« Bog neprekidno napunja dobrima ljude koje je stvorio; ali u ovom neizrecivom sakramentu on uspijeva dati sama sebe. On se daje kao Bog i daje se kao čovjek. To je nenatkriljivi dar komu se je domislila njegova ljubav: dati sama sebe i dati se da bude vrijeđan i pogrđivan, i to onda, kad se pokazao najdarežljivijim i najnježnijim!

IV.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA OBNOVI NA NEKI NAČIN SVOJE UTJELOVLJENJE.

Čim je nestvorena Riječ sjedinila svoje sveto čovještvo sa svojom božanskom naravi, ona ga je tako zavolila, da se kroz svu svječnost nije više htjela od njeg odijeliti. Ali kad promatram oltarski sakramenat, čini mi se, da ljubavi Božjoj nije bilo dosta da samo jednom uzme ljudsko tijelo u krilu blažene Djevice Marije od koje je primilo ljudsku narav. Nego je njegova ljubav smislila divni način kako da obnavlja svoje utjelovljenje sjedinjujući se tako često s našim srcima u božanskoj Euharistiji, da je Anđeoski Naučavatelj[16]) naziva *Extensio Incarnationis, produljenje utjelovljenja.*

Bila je nesumnjivo veličanstvena odluka, što je ju stvorilo kraljevsko vijeće Presvetog Trojstva, po kojoj je Riječ trebala uzeti ljudsko tijelo! Ali zar se još više ne moramo diviti kad vidimo, kako ovo sudište ljubavi odlučuje da će ova ista Riječ što je čovjekom postala ustanoviti Euharistiju, da se istodobno iznova sjedini s tisućama ljudi? Prvo Utjelov-

16) Sveti Toma Akvinski.

ljenje zbilo se na jednom samo mjestu i u jednom biću; stoga je Bog-Čovjek bio prisutan samo na jednoj točci zemlje. No to je premalo bilo njegovoj ljubavi, i da joj udovolji, on je htio, po sakramentu Euharistije, prodrijeti i utjeloviti se na neki način u toliko pojedinaca i na toliko mjestâ, koliko ima ljudi, koji se pričešćuju i oltara na kojima se posvećuje njegovo tijelo.

Ovaj dragi Spasitelj nije htio da samo Betlehem bude svjedokom njegova spajanja s našom slabašnom i zemaljskom naravi; a zbog čeg, o nebesa? Jer njegovo srce, plamteći ljubavlju, toliko je tu narav zavolilo, od prvog časa kad se je njom sjedinilo u prečistom krilu Marijinom, da je odmah smislilo nove načine kako da umnoži i proširi ovo sjedinjenje.

Kad pomišljam da je Bog, nakon što je stvorio čovjeka i dao mu razumnu dušu, — čija je duhovna bit tako reći uzeta iz sama krila njegova, — ne mogu a da se vrlo ne začudim. Zar nije čovjek živa slika Božja? Zar čitavo Trojstvo nije sudjelovalo kod njegovog stvaranja i s toliko brige, da Tertulijan ne oklijeva reći, da je Božanstvo *stavilo u to sav svoj genij: Fuit divini cura ingenii?* Ali evo Gospod prijeti da će ga potpuno uništiti, i kaje se što ga je stvorio!

No tako nije bilo nakon što je Spasitelj uzeo našu ljudsku narav; jer daleko od tog da bi se zbog tog kajao, on ustanovljuje sakramenat po kome se milijone puta združuje s našom naravi.

Da se približi stvorenim bićima, Riječ je Božja izgleda čeznula, da izađe iz krila svoga Oca, gdje je bila sakrivena od sve vječnosti. Anđeoska je narav daleko plemenitija i daleko savršenija; a ipak on je volio postati čovjekom nego anđelom! Pa ako se tomu moramo silno diviti, šta da reknemo kad vidimo slavnog Kralja da se svaki dan združuje s našom palom naravi, tako da mi u Euharistiji, po riječima velikog svetog Ćirila, postajemo jedno tijelo i jedna krv s Isusom.

Nema sumnje da su nebeski duhovi, koji okružuju vrhovnog kralja naših svetohraništa očarani promatrajući čudesa beskrajne ljubavi, što je on pokazuje prema našem jadnom čovještvu; i da su njihova srca pristupačna zavisti, sigurno ne bi umjeli da se od nje očuvaju pomišljajući da nikad nisu od svog Stvoritelja primili takvih dokaza ljubavi. Kad Sveto Pismo govori o anđelu, koji je imao da nosi Iliji proroku kruh, kojim se trebao hraniti, ono ne veli da mu ga je dao, nego da ga je bacio pokraj njega, dok je on spavao. Sveti Hilarije spominjući to duhovito primjećuje, da je anđeo time pokazao, — jer je ovaj kruh predočavao euharistijski kruh, — kao da na neki način zavidi veliku sreću koja je proroku bila namijenjena[17]).

17) Tekst. Sv. Pisma glasi: I baci se (Ilija!) i zaspe pod borovicom. I evo anđeo Gospodnji dotače ga i reče mu: ustani i jedi. I pogleda, i vidje kod uzglavlja svoga kruh pečen pod pekvom i vrč vode (III. Reg. XIX., 5, 6). Bit će dakle da je

A šta sad mora da misle ovi slavni duhovi, kad vide kako se taj kruh jede, ne više kao predodžba, nego kao stvarnost; kako ga uzima ne više Ilija, nego svaki čovjek, ma tko on bio?

Koliko li će puta oni jedan drugome reći: Oh, kako se obnavljaju čudesa što smo ih gledali u Betlehemu, kad smo silazeći brojni s nebesa dolazili da navijestimo mir ljudima! Tada smo se klanjali svome Kralju, obučenu u smrtno tijelo, dok je ležao i jecao među ružnim životinjama; no on je tada bio na rukama naše uzvišene Kraljice, i obasut cjelovima najnježnije i najbolje majke koja je ikad postojala ili mogla da do vijeka postoji! A sad, evo, postao je hrana ljudi! Nastanio se u ljudima; počiva u pokvarenim nečistim srcima; jedu ga prljavi i nezahvalni grješnici! A mi, vjerni i najbliži dvorjanici Svevišnjega, mi, počasna straža, koji gorimo pred njegovim prijestoljem u vječnom plamenu ljubavi, mi nismo okusili, ama baš ni jednom, naklonost što je bez zasluga prima ljudska niskost! Oh, kad bi i mi mogli imati tijelo Isusovo u svojim serafskim srcima! Istina je da je naše netvarno biće stalno uronjeno u božansku bit, koja se bez ikakva posredovanja združuje s našim umom, da nam omogući u punom svijetlu, gledati i uživati u našem Stvoritelju. Ali Gospodin

sv. Hilarije imao pod rukom neku drugu verziju ovoga teksta (Jeronimova prijevoda još nije bilo!) kad je u gornjem smislu shvatio ovo mjesto. Pisac pak ovog djela poveo se za sv. H. ne provjerivši teksta.

nije htio da mi znadnemo za ovo novo i srdačno sakramentalno sjedinjenje s njegovim tijelom i njegovom krvlju. Ove divne zaruke, ovo neizrecivo euharistijsko utjelovljenje, ostavljeni su ljudima! O prašino i pepelu ljudski! kakva ti je naklonost pokazana, kako si oplemenjena, pobožanstvenjena postala! O neizreciva ljubavi Isusova, koja, nezadovoljavajući se time što si se jednom utjelovila u čistom krilu Marijinu, utjelovljuješ se sakramentalno svaki dan u krilu tvojih jadnih stvorenja!

V.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA PONOVNO UMIRE ZA LJUDE.

Glib od koga je Bog napravio prvog čovjeka, primjećuje učeni Tertulijan, nije bio samo glib, nego i zalog. Ako se ova živa posuda, što je izašla iz njegovih ruku, razbije padom po grijehu, Bog se obvezuje da će joj ponovno povratiti život žrtvovavši svoj vlastiti život za nju: *Limus ille non tantum limus erat, sed pignus*[18]).

On se tako obvezao ne samo prema prvom čovjeku, nego i prema svima njegovim slabim potomcima, do konca svijeta, da će i umrijeti na križu i da će obnavljati svaki dan svoju žrtvu na oltarima. To je, uostalom, mišljenje i jednog slavnog učitelja: »Crkva, kaže sveti Ambrozije, slavi svaki dan pogreb našeg Otkupitelja«.

Tako dakle smrt, što je ju Isus s neizrecivom ljubavlju prihvatio na Kalvariji obnavlja se bez pre-

18) Pisac citira Tertulijana napamet. Evo točnog i potpunog teksta ove duboke misli: **Ita limus ille, jam tunc imaginem induens Christi futuri in carne, non tantum Dei opus erat, sed et pignus. Tako onaj glib** (Adamova tijela), **već tada uzimajući sliku Krista u tijelu, nije bio samo djelo Božje nego i zalog.** (Patrol. latina, Migne, Tertullianus, I. II. liber **de resurectione carnis,** pogl. VI., strpac 802).

stanka na našim oltarima. Božanski i neokaljani Jaganjac umire na njima iznova i stvarno prikazuje žrtvu svoga vlastitog i pravog tijela.

Onu krv, što je udarila iz njegovih žila pod pritiskom tako strašnih muka da se sunce sakrilo od užasa a stijene popucale od boli, Isus sipa u kalež, ne više pod udarcem šiba, nego snagom nekolikih riječi. Ne treba tu šiljatih čavala, što probadaju njegove ruke i njegove noge, ni okrutnog koplja što otvara njegova prsa. Ima sad drugo sredstvo mučenja, jače još nego sva ostala, naime njegova ljubav. Drugi službenici, marljiviji od krvnika, otvaraju mu žile na našim oltarima; njihov je jezik koplje koje otvara bok Spasiteljev i, ukoliko to njihova riječ može, oni proljevaju krv njegova tijela. Ovo je proljevanje stvarno, ali nekrvno, i božanska žrtva tajanstveno, mistično umire na oltaru.

To je bez sumnje navješćivao kralj-prorok kad je govorio o izobilju našeg otkupljenja[19]). On je vidio da Isus, u ovome sakramentu, neće prestajati davati svoj život kao cijenu našeg otkupljenja, i kao da nas nije već dosta otkupio na Kalvariji, on ga daje s toliko darežljivosti, da umire tisuće puta na našim oltarima. Jer on nam stvarno, svaki dan daje svoju krv; krv plodnu da bi jedna jedina kaplja prikazana u kaležu Ocu nebeskom bila dovoljna da otkupi

19) **Copiosa apud eum redemptio, izobilno je kod njeg otkupljenje** (Ps. CXXIX., 7).

čitavo čovječanstvo, kad to otkupljenje, u božanskim odredbama, ne bi bilo već izvršeno.

Ali čemu onda ovaj novi i tako čudesni dokaz ljubavi?

Zar nije bilo dosta da jednom umre za nas da nas spasi? Šta velim? u jednoj suzi, u jednom uzdahu Isusovu bilo je više nego je potrebno da se otkupi tisuću svjetova. No on hoće, da se bolni događaji njegove smrti obnavljaju svakog puta u euharistijskom sakramentu i da se krvavim slovima upišu pred našim očima[20]. Žrtva jednog života, što ga je prikazao za nas na križu, nije dovoljna, usprkos svoje neizmjerne vrijednosti, da ublaži njegovu žarku želju da umire iz ljubavi za nas. Kao da još i sada u ovome za trpnju nesposobnom tijelu ključa krv u žilama, nestrpljivo čekajući da se prospe za naše spasenje.

Čim se Isus rodio ta je krv protekla za ljude.

On je otkrio jednoj svojoj vjernoj službenici, da u istom času, kad je ugledao svijetlo, — poput sunčanog traka što prođe kroz kristal, a da ga ne slomi, ali ne da ga ne poljepša, — Marija ga je položila na malo slame, koja je svojom oštrinom ranila njegovo vrlo nježno tijelo, i krv je Sina potekla prije Majčina mlijeka. Bolestan od ljubavi već od kolijevke, Isus tješi svoje srce, i da izlije njezin suvišak, on pušta da teče krv njegova.

20) Con os vivos caracteres de seu sangue (nav. dj., str. 45).

Ali ni ovo proljevanje krvi, ni ono na Kalvariji nijesu bili dovoljni žarkoj i neizmjernoj ljubavi Isusovoj.

Sa dna naših svetohraništa on nam viče: *Amore langueo, klonuo sam od ljubavi prema svojim stvorenjima*[21]. Treba stoga da prospem svoju krv na Kalvarijama svojih oltara. Ono, što je nekoć učinila trnova kruna, što su učinili bičevi, čavli i koplje, to može ovdje učiniti sama moja ljubav. Dosta je nekoliko riječi mogla službenika da moja krv proteče tako, da moja otajstvena smrt nastupi toliko puta, koliko se puta obnovi posveta Euharistije.

O ljubavi moga Boga, kako si ti okrutna prema Isusu a puna sućuti prema ljudima! I kako ja, najnedostojniji svećenik na ovom svijetu, mogu živiti još pred ovim oltarom znajući dobro, da ću svojim rukama žrtvovati, Isusa, nevinu žrtvu! Pomišljajući na to, sveti Ignacije, slavni osnivač Družbe Isusove, proljevao je tolike suze prikazujući uzvišenu žrtvu, da umalo zbog tog nije izgubio vid; jednom dapače nije mogao dovršiti druge božićne mise, jer je osjećao da umire od sućuti.

Kakva je, naprotiv, naša neosjetljivost, kad prisustvujemo godišnjici smrti Spasiteljeve!

Da je naša vjera življa, misna bi nas žrtva dirala više nego žrtva na križu. Ah! kršćani, vjerujete li vi doista ono što smatrate i ispovijedate svo-

21) Pjesma nad pjesmama, II., 5.

jom vjerom? Kad tvrdite da vaš Otkupitelj obnavlja svaki dan svoju žrtvu i svoju smrt na oltaru, gdje su suze da teku iz vaših očiju? Gdje su uzdasi da se otimlju iz vaših srdaca? Ah! moja braćo, neka Bog Euharistije, koji se je kao žrtva prikazao iz ljubavi prema vama, postane napokon jedini predmet vaše sućuti! jer on, nezadovoljivši se što je jednom umro za vas na križu, daje vam svaki dan svoju krv i svoj život u divnom sakramentu!

VI.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA ZEMLJU UČINI NEBOM.

Među bezbrojnim zlima na koja smo osuđeni na ovoj kukavnoj zemlji, nema, po mom mišljenju, većeg od ovog dugog prognanstva koje nas udaljuje od nebeske domovine za koju smo stvoreni. Nema, uistinu, veće nesreće za našu dušu nego što mora živjeti otsutna i odijeljena od svog Stvoritelja, i što ne može uprijeti svoga pogleda na svoj posljednji cilj, kad je najneodoljivija želja svih stvorenja da se savršeno sjedine sa svojim ciljem. A ipak takva je naša sudbina. Po odredbi Božje pravde mi smo svi osuđeni da uzdišemo u ovoj dolini suza i da se podvrgavamo strogom zakonu, koji nam dopušta, da tek iza dugih i strašnih bura prispijemo na obale domovine.

Ali ne klonite, siromašni prognanici!

Otarite svoje suze i veselite se; jer — o tom nimalo ne sumnjajte — premda živite na zemlji, vi ste također građani neba! Isus vas je ljubio tako profinjenom nježnošću, da je htio ostati ovdje na zemlji u divnom sakramentu, zato da vam zemlja postane nebom i kraj prognanstva domovinom. Ne javljam vam ja ovu dobru vijest; javlja vam je

moja majka[22]) velika sveta Terezija, koja je ostavila nebesko obitavalište zato da siđe na zemlju i rastjera vašu dosadu. Ona je sva sjajna od slave blažene neumrlosti, rekla jednom od svojih sinova i, po njemu, nama svima: »Ista je sudbina nas, što smo u nebu i vas na zemlji; jer ako mi gledamo Boga u njegovoj božanskoj biti, vi ga posjedujete i uživate u njemu u presvetom oltarskom sakramentu.« Riječi dostojne da zauvijek ostanu upisane u srcima svih katolika!

Ova slavna učiteljica, puna nebeske mudrosti, uči nas tako, da nema više razlike između nas i izabranika, između putnika i onih koji su već stigli na kraj putovanju, otkad nam se predragi Otkupitelj dao u Euharistiji. Istina je da izabranici trajno sjede za stolom božanske biti, kojom se hrane i kojom će se hraniti kroz čitavu vječnost. Ali i mi na zemlji jedemo taj anđeoski kruh, isti, kojim se izabranici slatko hrane u slavi.

Ove divne riječi avilske djevice odgovaraju riječima svetog Ivana Zlatoustog, kad u žaru svoje ljubavi prema božanskom sakramentu, pita svoje učenike: Znate li zašto je naš Spasitelj ustanovio Euharstiju? »*Da promijeni,* odgovara on, *kraj našeg prognanstva u domovinu, i da nam zemlja postane nebom, Ut nobis terra sit coelum, instituit hoc sacramentum.*« U svojoj nježnosti, Isus, taj neuporedivi ljubitelj ljudi, nije htio da oni ostanu tako dugo prognani, a da ne okuse slast njegove slave; on nije htio da bude tolika razlika između sudbine jednih, putnika još na ovom svijetu, i sudbine drugih, koji su već prispjeli u nebesko obitavalište; da ove posljednje natapa sjaj kraljevstva nebeskog, dok bi oni prvi još uvijek nosili na sebi lance egipatskog ropstva. Svima on daje istu hranu, svima je odredio isto nasljedstvo. Pomišljajući na to sveti je kralj David proplakao kad je uskliknuo u ime svih ljudi: *Dominus pars haereditatis meae et calicis mei, Gospodin je dio moje baštine i kaleža moga*[23]). O moj Gospodine i moj Bože! Po ovom kaležu ti mi već daješ u posjed moju baštinu i sva tvoja dobra! Stvorivši čovjeka postavio si ga kraljem svemira; ali kad mu se ti sam ne bi bio dao u Euharistiji, on bi sa svojim kraljevstvom ostao rob, i, kraj sveg svoga bogatstva, prosjak.

Recite mi sad, o vi, na koje svijet udara svakim svojim nevoljama, zašto bolno uzdišete, kad posjedujete u svojim srcima svo veselje i slavu serafina? Imate u svetohraništu blaženstvo u malom sažeto, a vi plačete! Ah! vjerujte mi, od onoga dana, otkad je Naš Gospodin Isus ustanovio Euharistiju, ovaj kraj prognanstva postao je domovinom, jer vam u nekoj mjeri pruža iste osobine koje su vlastite izabranicima u slavi.

22) Reformatorica, zajedno sa sv. Ivanom od Križa, karmelićanskog reda kome pisac ove knjige pripada.

23) Ps., XV., 5.

Zar, uistinu, sveta Katarina Sijenska nije posjedovala (svetačko) svojstvo neosjetljivosti prema bolima, kad je znala provesti po četrdeset dana a da nije ništa drugo uzimala osim euharistijskog kruha? Zar ona slavna Kristina nije dijelila okretnost blaženih duša, kad bi iza svete pričesti, u trenu odletila na najviše tornjeve? Šta da reknemo o Dominiku, tom divnom karmelskom cvijetu[24]). Zar on nije posjedovao već na ovom svijetu divnu preobraženost slavnih tijela, kad bi, svršavajući uzvišenu misnu žrtvu, digao se iznad zemlje kao pero koga u zraku podržava lagan povjetarac? Sveti Filip Neri, pravo čudovište božanske ljubavi, sjao je na zemlji blistavim sjajem nebeskih stanovnika, kad bi na oltaru iz njegova lica i čitava njegova tijela izbijali traci silno jakog svijetla[25]).

Ako dakle Isus Krist obogaćuje takvim darovima tijela onih koji ga primaju, šta neće učiniti za njihove duše, po kojima ove milosti pruža? Kako opisati stanje duše, koja se, dobro pripravljena, nahranila svetim tijelom Kristovim? Čini mi se da već vidim kako se tu ostvaruje sretna izmjena, koja će se, kako uči moj Anđeoski Učitelj, zbiti u nebu, gdje će se vjera promijeniti u gledanje, nada u posjedovanje, i ljubav u uživanje[26]). Jer u Euharistiji, duša dobiva i posjeduje svoga Boga; a kadgod on se udostoji otkriti joj koji trag svoga božanstva. On kruni istodobno njezinu nadu dajući joj se potpuno; on nagrađuje njezinu ljubav dajući joj dio na njegovim osobinama, i daje plaću zaslugama njezine vjere osvijetljujući je sjajem svoga čovještva.

24) Radi se o časnom ocu Dominiku od Isusa Marije (1559—1630), koji je izvojevao pobjedu kod Praga (1620), prvi osnivač i silno veliki dobrotvor Kongregacije Propagande, slavan po svojim čudesima. Proces je za njegovu beatifikaciju započeo.

25) Ovakvih i sličnih slučajeva povijest je zabilježila mnogo više nego pisac spominje.

Sada, kršćani, šta mislite o profinjenosti ove ljubavi, što je Isus pokazuje ustanovljenjem Euharistije? Da li je više mogao učiniti da vam zemlju promijeni u nebo?

Bez sumnje, neizmjerna je bila ljubav Božja kad je stvorila nebo koga je namijenila da bude našom vječnom domovinom; no mi nećemo vidjeti te obećane zemlje prije nego prođemo, uz cijenu beskonačnih radova i nekad vrlo dugog putovanja pustinjom sadanjeg života. Do suza nas uzbuđuje izvanredna ljubav Isusova, kojom je jednom rekao svetoj Tereziji: »O moja kćeri, ja te toliko ljubim, da kad ne bi bio stvorio neba, za te bi ga izričito stvorio.« Ali šta da reknemo o još čudesnijoj ljubavi koja, po sakramentu Euharistije, snosi nebo na zemlju i pretvara naše prognanstvo u slavni boravak u nebeskoj domovini, pružajući nam Boga, naše blaženstvo?

Ipak, nježnost Isusove ljubavi ide još dalje.

26) Sv. Toma Akvinski, Summa theologica, Ia, q. XII., a. 7. ad 1.; — Quaest. disp. de Virtut., q. 5, a. 2. ad 15. Portugalski tekst veli doslovno za sv. Tomu: o meu Angelico Mestre, moj anđeoski učitelj. Tako, uostalom, svi karmelićani općenito zovu sv. Tomu.

VII.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA BUDE PRISUTAN U SVIM VREMENIMA I NA SVIM MJESTIMA.

Glavna je značajka ljubavi, po Rihardu od svetog Viktora, da ne može pristati na rastajanje; jer, po svojoj naravi, ona ide za tim, da od bića koje ljubi i bića koje je ljubljeno učini jedno. Takvi bijahu Jonata i David, ovi slavni uzori savršena prijateljstva, o kojima je pisano, da je duša jednog bila kao prilijepljena uz dušu drugoga[27]). Ali, ako je tako, koji prijatelj ovdje na zemlji barem nekad ne trpi od podjele i koji ne osjeti udarac koplja što rastavlja? Vrijeme, koje sve proždire; udaljenost, koja udaljujući od očiju, udalji od srca; kolebanje u ljubavi; sjena protivština: eto to je dosta i preveć da rastrgne i najtješnje veze i odijeli i najsjedinjenija srca. Karlo VII., kralj francuski, pitao je jednog svog prisnog prijatelja, šta bi moglo raskinuti njihovo prijateljstvo. »Veličanstvo, odgovori dvorjanik, jedna jedina poruga.«

27) I. Reg., XVIII., 1: Duša se Jonatina prilijepila uz dušu Davida, i ljubio ga je Jonata kao dušu svoju.

Ali ljubav Isusa-Euharistije stoji iznad toga zakona, koji ravna ljudskim prijateljstvima. Dolaze godine i stoljeća koji svojim ujedom izgrizaju mjed; dolazi sebično ili oholo nijekanje nevjernika vrijeđajući strašno njegovu moć i njegovu ljubav; dolazi prezir i vrijeđanje stvorova; Isus je uvijek tu u euharistijskom kovčegu, iznad valova svih poplava i neprestano nam govori: *Ecce vobiscum sum usque ad consumationem saeculi, evo ja sam s vama do svršetka svijeta*[28]). Ja sam uvijek ovdje i ja ću ovdje ostati do konca svijeta. Gozba Asuerija bila sigurno duga i neobično izobilna, ali je trajala samo sedam dana[29]). Gozba što je ju Bog pripravio svome narodu u pustinji, premda dulja, bila je gotova nakon četrdeset godina. Ali koliko već dana, koliko već godina, ko-

28) Mat., XXVIII., 20.

29) Ta kratkoća bacala je sjenu na sav taj sjaj. Tako je i sa svim vremenitim dobrima: častima, veseljima, bogatstvom. Ma kako veliki bili, ako su kratkotrajni, jedva će čovjek što do njih držati. Naprotiv, što dulje traju, to ih više cijenimo: tako nam je draži malen užitak za koji znamo da će dugo trajati, nego veliki užitak, koji prođe kao blijesak. A sve zemaljsko kratko traje, jer je odmjereno vremenom, koje je u poredbi s vječnošću, tek prolazan čas. Otud slijedi da vječno dobro i vječno zlo, ma kako mali bili, postaju silno veliki, gotovo neizmjerni. Šta da čovjek rekne o velikom vječnom zlu, kao što je pakao; ili o vječnom dobru kao što je nebo, o kom nam Euharistija daje neki predosjećaj? To je duboka misao piščeva puna nauke i pobožnosti. Mogli bi nasvakoj stranici dati zanimljivo tumačenje njegova teksta. Čitatelj će to sam moći učiniti, ako se imalo potrudi da razmišlja, a iz toga će imati sve koristi što ih čovjek dobiva ozbiljnim i žarkim razmatranjem, ili još bolje slatkim promatranjem ovih velikih istina.

liko već stoljeća traje svečana gozba tijela i krvi Spasiteljeve? I tko može reći koliko ona još ima da traje?

Ono je bez sumnje lijepa stranica — i možda najljepša — što nam je ju ostavio sveti Pavao kad, uspaljen božanskom ljubavlju i goreći od nje, izjavljuje da ga ništa neće moći odijeliti od ljubavi Kristove[30]). On prkosi trpnjama, životu i smrti, vlastima ozgo i ozdo, i izjavljuje, da će pred svim tim bijesno razigranim valovima njegovo srce ostati nepokolebivo i neosvojivo kao granit na obali morskoj o koji vihor udara.

Ali šta da čovjek misli o ljubavi Spasiteljevoj i kako da opiše njezin žar, kad razmišlja o njegovom svečanom obećanju da će ostati s nama u Euharistiji sve dok svijet bude trajao?

Izgleda mi kao da ga čujem kako nam sa dna svetohraništa veli: Tko će me moći odijeliti od vas? *Zar život?* Ne, neće *ni život, neque vita*[31]). Neće

30) Evo čitava teksta svetog Pavla na koji pisac misli (Rim., VIII., 35—39): Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja, ili stiska, ili progonstvo? ili glad, ili golotinja, ili pogibao, ili mač? Kao što je napisano: »Za tebe nas ubijaju cio dan, drže nas kao ovce, koje su za klanje«. Ali u svemu ovome pobjeđujemo po onome koji nas ljubi. Jer uvjeren sam, da ni smrt, ni život, ni anđeli, ni poglavarstva, ni sadašnjost, ni budućnost, ni sile, ni visina, ni dubina, ni drugo kakvo stvorenje ne može nas rastaviti od ljubavi Božje, koja je u Kristu Isusu Gospodinu našemu.

31) Isto mj., r. 38.; v. također retke 35, 26. Pisac navodi ove riječi napamet, ili možda prema drugim verzijama, kojih mi nemamo.

ni onaj život koga sam tako mučno sproveo na zemlji, ni onaj koga sprovodim u ovom sakramentu, usred tolikih uvreda. Zar smrt? Ne, neće ni smrt, *neque mors.* Neće niti ona smrt na koju me svaki dan osuđujete, ukoliko imate vlast to činiti, razapinjući me iznova. *Zar glad, an fames?* Ne, neće ni glad. Neće ni siromaštvo na koje sam primoran u svom stanu poput kakva prosjaka, te jedva da mi daju ono malo ulja za moje svjetiljke, malo voska za moje oltare, nešto više manje pristojna rublja na kome počiva moje tijelo. Šta će me dakle moći odijeliti od ljudi? *Hoće li nevolja, an tribulatio?* Ne, neće ni nevolja. Neće ni nečisti pogledi što ranjavaju moje srce; ni nečedni razgovori, koji me vrijeđaju, ni nedoličnosti, ni svetogrđa što se počinjaju pred mojim očima. *Hoće li duljina, an longitudo?* Ne, neće ni duljina trajanja. Neće ni duljina vremena, ni tijek godina, ni množina stoljeća. Carstva dolaze jedna za drugim i prolaze, monarhije propadaju, svijet tisuću puta mijenja svoje lice: ja uvijek ostajem u ovom svetohraništu, jer ja sam onaj koji se ne mijenja[32]). *Hoće li veličina, an altitudo?* Ne, neće ni veličina. Ja sam jedini Sin Svevišnjega, i Bog neizmjerno veličanstven. Jednim znakom ja pokrećem nebeska tjelesa i na tri prsta svoje ruke nosim čitav stroj svemira. Ali ni sva veličina, ni dubina, ni niskost stvorenja, ni ružnoća njihova stanja neće me ni časa moći

32) Ego sum Dominus et non mutor, Ja sam Gospodin i ne mijenjam se. (Malahija, III., 6).

istrgnuti iz ovoga sakramenta ljubavi, ni spriječiti me da živim među njima, jer sam svoje srce zauvijek ustalio na ovim oltarima. *Ponam cor meum ibi cunctis diebus, stavio sam svoje srce tamo u sve dane*[33]*)*.

Eto kako prema nama postupa Bog koji je uzljubio ljude.

On hoće da nam čini društvo i da ostane s nama do konca svijeta. On hoće da nas svakog sata, svakog časa, danju kao i noću, čeka u svom svetohraništu. On hoće napokon da bude prisutan u Euharistiji, ne samo u svim vremenima, nego i na svakom mjestu, i to je dokaz njegove neizmjerne ljubavi.

Nikad ne mogu bez sućuti čitati priču o onom siromašnom uzetom čovjeku, koji je ostao trideset i osam godina ležeći pod trijemom, nesposoban da se primakne jeruzalemskoj kupelji, jedinoj na svijetu, koja bi mogla pružiti lijeka njegovim bolima. Ali ovdje moja duša osjeća se jako ranjenom ljubavlju promatrajući da na zemlji nema nijednog mjesta, gdje se ne bi moglo lako doći spasonosnoj kupelji krvi Isusove, jedinom lijeku uzetosti koju su uzrokovali naši grijesi. Nema kraljevstva, nema pokrajine, ni grada, nema kraja ni mjesta gdje se ne nalazi, gdje se barem ne bi mogao naći ovaj božanski Spasitelj u svome uzvišenom sakramentu. Na najskromnijim mjestima, u najsiromašnijim kućicama, na najpustijim selima njegova ga je ljubav učinila

[33]) II. Paral., VII., 14.

prisutnim. Pohodim li najjadnije sirotište, prođem li kroz najnečistije ulice, i tamo ga sretam. Tražim li ga među vojskom, u buci logora, i tamo mu se klanjam. Napokon, kao da zemlja ne bi bila dovoljna, putujemo li morem, Isus-Hostija pušta da ga nosimo po vrhuncima valova, zato da nas i tuda prati[34]).

Sa svih strana i na svakom koraku on nam nudi blago koje pripada nebeskoj slavi. Fenič je, prema legendi, bio glasovita ptica, jedina svoje vrste; ali se rađala samo u brdima Arabije. Zlato je vrlo dragocjena kovina, ali priroda je pokriva u utrobi zemlje. Ništa nije sjajnije od dijamanta; ali mora ga se tražiti na dnu najskrovitijih rudokopa. Tijelo Isusovo, naprotiv, jedini i neuporedivi biser, optočen božanskom Riječju, može se naći svagdje, bez troškova i bez truda.

Ah! koliko veću darežljivost i veću ljubav pokazuje Bog danas prema ljudima nego pod starim zakonom prema Izraelcima.

Tada je na svijetu postojao samo jedan hram, jedna žrtva i jedan svećenik, a još su bili samo predodžba ovoga sakramenta. Sada, jedva da bi se na čitavom prostoru kugle zemaljske našlo mjesto, gdje se ne nalazi, ne više predodžba, nego stvarnost. Mi

[34]) Nije li već Isus u sv. hostiji puštao da ga se nosi i avijonom da brže pomogne dušama koje hoće da hrani i tješi. Nije li to divna pojava vidjeti kako njegovo tijelo tako reći poprima krila kao njegova ljubav! (Op. francuskog prevodioca).

ne trebamo više ići kao zaručnica iz Pjesme nad pjesmama, pitajući gdje je i gdje stanuje naš predragi; jer nesamo usred dana, nego svakog sata i na svakom mjestu on se pojavljuje pred nama, da nas hrani krvlju što ključa iz njegova boka. Nježni je pelikan vjerna slika njegova.

Nekoć je, kovčeg zavjetni počivao samo na jednom mjestu, i kuća koja je imala čast da ga zakloni smatrala se sretnom. A koga da ne takne ljubav Isusova u Euharistiji: jer mi s njom ne primamo više zavjetni kovčeg Božji, nego Boga zavjetnog kovčega; nijesu to više zakonske ploče, nego začetnik zakona; nije to mana, nego onaj koga je ona predočivala; nije to štap Mojsijev, nego lijepi rajski cvijet. I svakog časa gledamo tog Isusa, govorimo s njime, jedemo ga, zatvaramo ga u svoja srca. Bog napunja cio svemir svojom neizmjernošću, i kad bi postojalo bezbroj svjetova, on bi istodobno posvud bio prisutan. Ali eto, njegova je ljubav bila tako domišljata, da je na neki način saopćila to visoko svojstvo čovještvu Riječi u presvetom oltarskom sakramentu. Za vrijeme svog smrtnog života Čovjek-Bog stanovao je samo na jednom mjestu zemlje; ali njegova je milosrdna mudrost dopustila ljudima da svagdje međusobom mognu naći Boga-Čovjeka i da mognu uživati u njegovom društvu.

VIII.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE ZA SVE LJUDE BEZ RAZLIKE.

Ako naš slabi i ograničeni razum hoće sad da razumjedne dokle ide ova finoća Isusove ljubavi[35]) moramo baciti pogled na ono što se zbiva na dvorovima knezova i velikaša zemaljskih. U njihovim dvorovima nalazite straže koje čuvaju sva vrata. Svatko ne može ući u pretsoblje; malo je osoba koje mogu doći do nutarnjih dijelova stana; a još su rjeđe osobe koje imaju pristup u dvoranu gdje se nalazi sam vladar. A šta da reknemo o njegovom stolu? Samo najviši i najslavniji dostojanstvenici dvora mogu za nj da sjednu. Šta kažem? Ima prinčeva, koji iz državnih razloga, uskraćuju tu čast svojoj vlastitoj supruzi[36]).

Sad promatrajte dvor Kralja kraljeva u Euharistiji: vidjet ćete da su vrata njegove palače otvorena svemu svijetu bez razlike; susrest ćete za nje-

---

35) **esta finesa del amor — piše u portugalskom tekstu.**

36) Pisac, kao što je shvatljivo, opisuje prilike svoga vremena, koje se razlikuju od naših. Ipak, ako su moderne demokracije u štočem promijenile ove običaje, ipak izvjesni ceremonijal i danas postoji na svim dvorovima, dapače i u palačama pretsjednika vrlo demokratskih republika.

govim stolom najslavnije, ali i najskromnije ljude, gospodara i roba, velika i malena, bogata i siromašna, prijatelja i neprijatelja, pravednika i grješnika[37]). Sveti Ivan Zlatousti nije mogao da se dosta načudi kad je primijetio, da sami izdajice nisu isključeni od kraljevske gozbe, što je Isus ugotovljuje na podnožju oltara, i da oni, koji ga prodaju da mognu udovoljiti kakvoj prostačkoj požudi, mogu s njime staviti ruku u zdjelu[38]).

Kad se jednog dana neki čovjek, protivno propisima i postojećim običajima, pojavio u crnom odijelu na objedu rimskih senatora, svi se digoše i spontano poviknuše: »*Tko se ikad usudio pojaviti tako u crnom odijelu na svečanoj gozbi? Quis unquam coenavit atratus?*« A milosrđa li! neizmjerne li ljubavi

37) **Posljednje riječi treba pravo shvatiti.** Pisac, očito, ne misli reći da bi i grješnici ukoliko su grješni imali pravo da pristupe Stolu Gospodnjem. On hoće samo da istakne misao, kako ovdje nema ceremonijala, koji bi se odnosio na vanjske formalnosti. Svakome je međutim kršćaninu jasno da postoje nutarnji uvjeti za pristupanje božanskoj gozbi, a to je čistoća srca. **Čistoća je,** kako veli francuski prevodilac, **jedino strogo propisano odijelo.** Bez njeg neka se nitko ne pojavljuje za Isusovim stolom. Ali preporuča se i dostojno je da tu osnovnu oznaku duše nadopune posebna djela ljubavi. Nije dosta samo primiti Isusa u čisto srce, u kome naime nema smrtnoga grijeha, nego je potrebno — iako to nije pod grijeh propisano — zagrijati i uljepšati srce ljubavlju. Čistoća pripravlja, a ljubav kruni raspoloženje u kome treba primati Isusa. Ali pretpostavivši to, Isus poziva sve ljude na svoju gozbu. Što više on je naredio svojim službenicima da natjeraju narod da dođe: **compelle intrare, natjeraj da uđe** i neka na ovoj gozbi crpe život vječni. Vidi Luka, XIV., 21—23.

38) Mogu (iako nemaju prava da to čine!).

Isusove! koliko ih dolazi sjesti za tvoj sto, koji su zavijeni u debelu tamu grijeha i s dušom crnjom od noći! A ipak, slatki ljubitelju ljudi, ti im puštaš svoje tijelo da ga jedu i tvoju krv da je piju. Tako je na ovoj svečanoj gozbi ljubavi. Slavni Kralj pristaje na to, da svi uzvanici sjednu za njegov sto; svi se primaju bez obzira na osobe, bogate i siromašne, pravednike i grješnike; jer ovaj je sakramenat uistinu sunce o kome je rečeno da se diže jednako nad dobrima i zlima[39]).

Da bi svi došli na njegovu gozbu on sakriva na njoj svoje veličanstvo, kojeg bi sjaj zaprepastio i očarao uzvanike. Sakriven pod velom skromnih prilika, on daje jesti kruh koji je doista Bog. Kad bi on, u ovom vrlo uzvišenom sakramentu, uzeo svoje sjajno tijelo, što je zasjalo na Taboru, siromašni i slabi ljudi morali bi se svega pobojati. Kad bi se na oltaru pojavio sav blistajući onom moći, koju mu je vječni Otac predao u ruke[40]) krivcima ne bi preostalo drugo nego da bježe. Ali ovdje se on ne ističe. On ne nosi ni jedan od onih naslova, što ih je sveti Ivan vidio upisane na njegovom tijelu: *Kralj kraljeva i vladar vladara, Rex regum et Dominus dominantium*[41]). Daleko od tog da bi nas plašio čudesimo, zbog kojih

39) Ljubite neprijatelje svoje... da budete sinovi Oca svoga koji je na nebesima, koji daje da sunce njegovo sja nad dobrima i zlima. (Mat., V., 44—45.).

40) Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra, Dana mi sva vlast na nebu i na zemlji (Mat., XXVIII., 18).

41) Otkr., XIX., 16.

ga je sveti Petar molio da se udalji, on se prilagođuje prilikama svih ljudi: kraljevima on se daje kao kraljevima; siromašnima kao siromašnima; on postaje hrana gladnima, vrelo vode žive žednima.

O duše kršćanske! ako iza ovog još uvijek sumnjate kako se duboko snizio za vas vaš Spasitelj i kako je ponizio svoje veličanstvo, čitajte pozorno slijedeća razmatranja; ali pripremite se, jer ja već vidim suze ganuća što teku iz vaših očiju dok budete promatrali sve ove, do skrajnosti velike, dobrote njegova srca u ovome uzvišenom sakramentu.

IX.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA BUDE NAJPONIZNIJIM I ČOVJEKOM.

Trebao bi izraziti suzama a ne crnilom, uzdasima a ne riječima svu profinjenost Isusove ljubavi i domišljatost njegove nježnosti u presvetom oltarskom sakramentu. Jer doista, jezik zanijemi, misli nedostaju da reknu kako je ljubav duboko snizila slavnog Kralja u Euharistiji. Cio je Isusov život bio neprestano vršenje poniznosti. Od jaslica do groba, jedini mu je cilj bio da se ponizi za ljude: rodio se ponizan, živio je još poniznije, a umro je do skrajnosti osramoćen. Ali kad ga promatram u oltarskom sakramentu, ne mogu a da se ne crvenim od stida, niti mogu razumjeti da je u svijetu ostao ma i najmanji trag oholosti ili taštine.

Zar je moj Bog, sakrivši se pod prilike komadića kruha, mogao da se više ponizi? Utjelovljujući se sakrio je svoje božanstvo, ali se očitovao kao čovjek, i kao najljepši među sinovima ljudskim. Ovdje on sakriva svoje božanstvo i čovještvo: pokazuje nam samo kruh. Bog se neizmjerno ponizio, kaže Apostol, kad se je sjedinio s ljudskom naravi,

živom, razumnom i postao sličnim ostalim ljudima[42]). Ali kakvo još veće poniženje kad se je sjedinio s nerazumnom i neosjetljivom naravi! Šta velim, s naravi? dapače niti s tjelesnom biti, jer promijenivši bit kruha u svoju vlastitu bit on se združio samo s onim što je preostalo: sa slabim prilikama, bez vlastite biti, vršeći tako najveću poniznost što bi je razum svih anđela skupa mogao da zamisli.

Da je Bog sveo svoju neizmjernost na prostranost tijela malenog djeteta, to je čudo koje mora očarati svakoga tko ga promatra; ali da se on ograniči na prostornost malog komadića kruha i kapljicu vina, tko može o tom pisati a da ne zaplače od ganuća, ili samo misliti na to a da mu srce ne pukne od ljubavi?

Kralj svemira nalazi se *cio* u najmanjem djeliću hostije. Još više. Svevišnji se smanjio i zatvorio svoju veličinu u jedva zamjetljivi dio hostije! Ah, slavni junaci, glasoviti vojskovođe i osvajači zemlje, kako to da vaši spomenici još stoje? Kako da vaša oholost nije smrvljena gledajući ovaj prizor? Kako možete plakati iz slavoljublja kad čujete da ima samo još jedan svijet koji se može osvojiti? kad se veličanstveni Bog, stvoritelj svih stvari, zadovoljava, iz ljubavi prema vama, da živi i obitava u jednoj maloj nedjeljivoj točci prostora!

---

42 Sebe je poništio uzevši bit (oblik) sluge i postao sličan ljudima, i u životu svome nađe se kao čovjek (Filip., II. 7.).

Poniženja Isusova u Euharistiji nadilaze sva poniženja njegova života na zemlji, o kojima nam pripovijedaju sveti pisci. Kad je razgovarao s ljudima on ih je svu silu privlačio k sebi, jer ih je očaralo i poticalo božanstvo koje je otsijevalo iz njegova smrtničkog tijela. Tako, dok je bio dijete, došli su mu se, u Betlehem, pokloniti mudraci; u Egiptu je skršio oholost krivih bogova rušeći njihove kipove[43]). Njegov je pogled bio tako privlačiv, da su dapače i oni Židovi, koji ga nisu poznavali, nagovarali jedni druge da pođu okusiti slast njegove prisutnosti i govorili su: *Hajdemo vidjeti prekrasnog sina Marijina*[44]). Kad je postao odraslim čovjekom, oboružavao se osvetničkim bičem proti onima koji su oskvrnjivali hram; kao gospodar je zapovijedao zemlji i moru, i đavoli su pred njim drhtali; kad je umro, sunce je potamnilo i zemlja, kao zaprepaštena, zavila se u tamu.

Ali kako se isti ovaj Gospodin pokazuje danas drugačijim u Euharistiji!

Tako je miroljubiv i tako ponizan, da ostaje sakriven pod prilikama kruha ne pokazujući ni najmanjeg traga života. On se zaklanja u sjenu i umata u šutnju, koje još nikad nije prekinuo. On neće da se služi, pa ni jedan jedini put, svojim vanjskim

---

43) Pisac ne veli odakle mu svi podatci. Nije isključeno da je u njegovo vrijeme postojala o tome kakva predaja.

44) Druga jedna predaja sačuvala nam je ove dražesne riječi: **Eamus ad suavitatem. Hajdemo milini (dragosti), da udišemo njezin miris i da na nas utječe.**

ćutilima: kao da su njegove oči zavezane, uši začepljene, ruke i noge svezane. Čovjek bi rekao da je samo srce ostavio da vrši svoje djelo; ali i u tom činu kakva snaga ljubavi[45])!

U ovom stanju on se prepušta volji ljudi, koji providaju s njime po svojoj volji. On se podvrgava dapače i životinjama. Uistinu, koliko su puta one, po povijesnim podatcima, pogazile ovo divno tijelo! To nije sve: on podnosi dapače djelovanje okoline u kojoj se nalazi; ili vatra za vrijeme požara proguta svete prilike kojima je opkoljeno njegovo tijelo kao kakvim odijelom; ili ih poplava svojom strujom odvuče daleko; ili ih zemlja uzdrmana vulkanima pokopa u svom krilu. Ali evo, kršćani, još većeg čuda nego su sva ostala: u ovom tako uzvišenom sakramentu, Isus u svojoj poniznosti ide tako daleko da se podvrgava i đavlima: često puta su svetogrdni vračari ili framasoni donosili božansku hostiju na svoje ogavne tajne sastanke, i na njima su se viđale legije paklenih duhova, u ljudskim spodobama, kako skupa s njima plešu strašne plesove i gaze nogama to božansko lice, pred kojim nebesa padaju na koljena.

Recite mi sad, tašti i oholi ljudi, šta mislite o onom isticanju vlastite časti i onim odvratnim počastima, što se često iskazuju pred očima ovog istog

45) Divna i duboka misao koju pobožnost piscu nameće i koju treba uzeti u širem smislu; jer ako je istina da se naročito ljubav odrazuje Euharistiji, ipak Naš Gospodin Spasitelj vrši u njoj i druga djela, kao djelo klanjanja, zahvaljivanja, molitve itd.

Isusa-Hostije? O zaslijepljenosti, koju bi trebalo oplakivati krvavim suzama! Stvoritelj je pod nogama svoga stvorenja; a stvorenje je bez osjećaja dok to gleda, usuđuje se vrijeđati ga u samoj njegovoj kući; ono će sve potpaliti i u krvi okupati zbog pitanja prvenstva[46]), ili jer mu se ne dopušta da zauzme određeno mjesto!

Što se mene tiče, o sakramentu ljubavi, sigurna školo prave poniznosti, ja hoću da u svemu slijedim tvoju poduku tako protivnu načelima i shvaćanju ovoga svijeta. I kako s tog oltara, kao s kakve propovijedaonice, ti mi pokazuješ kraljevski put vječnog života, ja izjavljujem da sam zauvijek učenik slatkog Isusa-Hostije, koji mi daje u tako čudesnim poniženjima najočitiji dokaz svoje ljubavi.

46) Kao da bi se moglo raditi o prvenstvu **crva zemaljskog — čovjeka,** naročito kad je to u prisutnosti Kralja kraljeva!

X.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA BUDE NAJSIROMAŠNIJIM ČOVJEKOM.

Ovaj je uzvišeni sakramenat doista bezdani ponor u kome se razum gubi otkrivajući svaki čas beskrajnu dobrotu ljubavi Božje.

Trebao bi ovdje da imam glas sposoban da odjekne do granica zemlje, pa da svim ljudima saopćim kakva je sva divna nježnost Isusova! Ali da im ocrtam silno veliku neimaštinu u kojoj je on odlučio da živi u božanskom sakramentu, opetovat ću samo riječi, koje nam on neprestano opetuje sa dna svojih svetohraništa: »*Egenus et pauper sum — Ja sam u oskudici i siromašan sam*«[47]. Ja, koji sam razasuo zvijezde po svemiru, dao pokretnim nebeskim tjelesima njihovo sjajno odijelo, obogatio ocean dragocjenim biserima; ja, koji prekrivam poljane cvijetnim sagovima, koji stvaram rudnike zlata u utrobi zemlje, koji zemaljskim vladarima dijelim kraljevstva i carstva, ja sam dotle došao u svom siromaštvu, da od ljudi moram prositi nekoliko komada rublja za svoje oltare, nekoliko tjelesnika, da spustim svoju

47) Ps. LXIX., 6.

glavu, i malo ulja za svjetiljke moje kuće. Ja sam svijetlo svijeta, i cio svijet je natopljen sjajem moga ljudskog tijela, božanskim svijetlom što ga osvijetljuje i koje mu je dovoljno. A eto, ovdje na zemlji, jedva da ljudi upale pred mojim tijelom malu svjetiljku, koju kadgod, zbog nemarnosti, puštaju ugašenu čitavu noć!

Nije moguće da se vrlo ne čudimo, kad pomišljamo na skrajnje siromaštvo slavnog Kralja u njegovim zemaljskim obitavalištima. Koliko je svetih posuda napravljenih od proste kovine! a ipak u njima počiva tijelo Božje. Koliki kršćani ne bi htjeli piti iz čaša u kojima se posvećuje presveta krv! Koliki bi se postidjeli kad bi takve čaše morali iznijeti na svoj sto! Prođite tolikim krajevima, tolikim malim mjestima, gdje se slave svete tajne i vidjet ćete stvari koje će vam suze natjerati na oči. Vidjet ćete katoličkih crkava, koje su siromašnije od indijskih pagoda, oltara, koji su prljaviji od divljačkih potleušica. Šta velim? Naći ćete po svijetu stajâ, koje su urednije od nekih svetišta! Do tog skrajnog siromaštva došao je Stvoritelj svih stvari iz ljubavi u presvetoj Euharistiji!

Ali još me se jače doimlje i dušu mi napunja zaprepaštenjem, kad vidim da njegova ljubav prihvaća i takav oblik siromaštva u kome, kadgod, njegovo tijelo opkoljuju crvi. Kad se svete prilike počnu kvariti, naravno se stvara neka tvar u koju se zavlače ličinke crvi. Ove gadne životinje nisu se usu-

dile približiti tijelu Isusovu kroz tri dana što ih sproveo u grobu; ali u sakramentu ljubavi gdje pokazuje veće primjere siromaštva nego u grobu, on dopušta da se crvi približe njegovu tijelu. Ništa nije tako rastuživalo svetog čovjeka Joba, tako strpljiva u svojoj bijedi, kao spoznaja da su na nj navalile ove gadne životinje. Na kakvu li divnu dosjetljivost nije došao Isus, da sve siromašniji i siromašniji postane iz ljubavi prema ljudima! Može li biti veće domišljatosti? Bog, on je postao čovjekom; čovjek, on postao kruhom; i pod prilikama kruha on kao da se miješa s crvima: *Ego autem sum vermis et non homo, Ja sam crv a ne čovjek!*[48])

A sada, kršćani, pogledajte palače kraljeva i velikaša zemlje. Promotrite raskoš njihovih grbova, sjaj njihovih stanova, obilje na njihovim stolovima. Pogledajte one krasne dvorane, one velelijepe krevete

48) Ps. XXI., 7. Ove riječi odnose se zapravo na Isusa za vrijeme njegove gorke muke; pisac ih primjenjuje i na Isusa u presv. oltarskom sakramentu. — Po sebi se razumije da se cio ovaj stavak pobožnog pisca ima uzeti u posve određenom značenju. Pisac sigurno nije mislio reći — toliko teologije zna svaki srednjoškolac — da bi se samo tijelo Isusovo u Euharistiji počelo kvariti. Ono je po sebi nepokvarivo i kvariti se mogu samo sakramentalne prilike, koje su ovdje kao odijelo i koje čudom imaju iste osobine kao i tvar. Razumije se, da je ovo kvarenje prilika — pod kojima se nalazi tijelo Spasiteljevo, — kad je uzrokovano nemarnošću čuvara svetohraništa — ipak uvreda svetosti Kristovoj. Šta bi rekao kakav velikan kad bi mu, nemarnošću njegovih sluga, odijelo izjeli crvi? Treba primijetiti da ako kvarenje prilika bude toliko te se više ne vidi kruh ili vino, tijelo Spasiteljevo prestaje biti prisutno pod njima. Vidi o tome bilješku na kraju knjige.

za koje se Indija i Kina lišavaju svojih najbogatijih proizvoda; pogledajte sjajne svjetionike, one svijećnjake bez broja s njihovih tisuće svijetala. To je obitavalište slabašna stvorenja, koje, ma kako veliko bilo, nije pred Bogom ništa drugo nego prolazna sjena.

Prenesite zatim svoj pogled na mjesto gdje prebiva ovaj vladar, kojemu je prijesto tako svet, da su anđeli nedostojni da ga nose, i vidjet ćete, da u njem često nema stvari potrebitih za dostojno prikazivanje strašne misne žrtve; jedva da se nađu svijeće na oltaru i jedna siromašna svjetiljka slabo osvijetljuje svetište! Ja sam vidio u jednom raskošnom stanu hiljadu i pô svijeća od najfinijeg voska kako osvijetljuju jednu dvoranu za svečanu noćnu gozbu! Za jedan ples prosiplju se bezbrojne svote, koje se ne bi potrošile za svog Boga. Njegov hram i njegovo svetohranište uronili su u tamu kroz čitave noći, i jedva da kakva siromašna svjetiljka plamsa u kom kutu njegova stana.

Kako sam pravo imao kad sam rekao da nikad nije bilo siromaštva ravna Isusovom u Euharistiji. Bez sumnje, on je već od rođenja znao za najveću oskudicu; ali barem je ćutio da je rukama svoje nježne majke, koja ga je brižno omatala u vrlo čisto rublje. Istina je također, da je umro na križu lišen potpuno svega; ali našao se barem milosrdni Josip Arimatejac, koji je pokrio njegovo tijelo bogatim mrtvačkim pokrovom, da ga ukopa.

Ljudi su imali sućuti prema sudbini Belizara, koji je najprije bio vojni zapovjednik velikog jednog carstva, a napokon spao na to da je ulicama prosio komad kruha, sretan još što je bio slijep te nije vidio svoje bijede. Ali pogled na Isusa, koji je u Euharistiji spao na najveću nevolju, ne izaziva ni najmanje osjećaje sućuti kod bogataša zemlje; oni čuju njegov glas koji im govori sa dna svetohraništa: Ja sam u oskudici i siromašan sam; ali njih zanima samo njihova mušičavost; drugamo se upućuje njihovo blago, drugamo njihovo bogatstvo, svojim požudama udovoljavaju njime.

XI.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA BUDE NAJPOSLUŠNIJIM I NAJSTRPLJIVIJIM ČOVJEKOM.

Sveti Pavao, premda osvijetljen nebeskim sjajem, htijući opisati neizmjernu ljubav Isusovu, nije ništa boljeg našao da rekne od ovih riječi: »*Factus obediens usque ad mortem, postao je poslušan do smrti*[49])«. Ali, sa svim počitanjem koje moramo imati prema Učitelju poganskih naroda, ja ću dodati, da je on bio poslušan i dalje od smrti; jer u presv. oltarskom sakramentu vidim kako na zemlji i dapače u nebu sluša slijepo svoja stvorenja. Ako im se svidi da ga izlože po čitave dane i noći pred očima vjernika, on im to ne prriječi; ako ga se nosi kroz ulice i preko javnih trgova, on se tome ne protivi; ako ga se ključem zatvori, pa ga se drži zarobljena u svetohraništu, on na to pristaje: on se svemu pokorava.

Po Svetom Pismu samo o jednom čovjeku znamo da je bio stvoren po srcu Božjem[50]). Neka mi bude dopušteno reći da je u Euharistiji, Bog postao

49) Filip., II., 8.

50) Quaesivit Dominus sibi virum juxta cor suum, Tražio je Gospodin sebi čovjeka po srcu svome. (I. Reg., XIII., 14).

po srcu ljudskom, jer se njegovo srce prilagođuje volji i željama svih ljudi. Ali ako njegova poslušnost prema stvorenjima na zemlji začuđuje, šta da reknemo o poslušnosti koju on pokazuje prema njima čak u nebu. Oh, evo najvećeg čuda božanske ljubavi! Najviši, slavni Kralj, stoluje na silno uzvišenom prijestolju svoga veličanstva, anđeli mu se klanjaju, slušaju ga najveće nebeske sile; a eto na prve četiri riječi njegova sluge[51]), on doleti na njegov poziv da se stavi u njegove ruke s tolikom spremnošću, da već dvadeset stoljeća, on od tog nikad nije izostao, niti će do konca svijeta ikad izostati. Čim se riječ svećenikova začuje u nebeskim visinama, Isus posluša; ne proteče ni jedan čas, ni jedan jedini časak između zadnjeg sloga posvetnih riječi i stvarne prisutnosti Boga-Čovjeka na oltaru. Ništa ga ne zadržava, ništa ga ne zaustavlja; ni slasti u krilu Očevu, ni mila prisutnosti njegove nježne Majke, ni himne hvale kojima uzvišeni anđeli pjevaju njegovu slavu. Jezik, riječi, ruke svećenikove neodoljivo ga privuku s neba na zemlju[52]). O jeziče! o riječi svećenikove neizmjerno

51) U svetoj misi kod pretvorbe: Ovo je tijelo moje.

52) Pisac ovdje govori običnim jezikom vjernika a ne strogo teološkim izrazima. Ne misli tvrditi da se Isus doista »dovede« s neba na zemlju, iako su veliki teolozi zastupali to mišljenje, osobito u njegovo vrijeme. On međutim, kao pravi tomista, zna šta uči o tom sv. Toma: »Christus fit praesens in SS. Eucharistia per veram transsubstantiationem h. e. **per conversionem** totius panis in corpus suum et totius substantiae vini in sanguinem suum; **non per aliquam actionem adductivam vel reproductivam.** Krist biva prisutan u sakramentu Euharistije pravim preobraženjem biti, tj. obraćenjem čitave biti kruha u svoje tijelo i čitave biti vina u svoju krv; ne kakvim činom dovođenja ili obnavljanja«. Ovako stvar definira P. D' Alès u svojim predavanjima o Euharistiji, pozivajući se na sv. Tomu (IIIa, q. 75. a. 2 i 3). Razumije se da moć svećenikova i pri ovom strogo teološkom shvaćanju nije ništa manja. (Op. prev.).

moćne, koje Svemogućega otimljete njegovoj slavi i uz oltar prikrivate Onoga, koga ništa ne može zadržati!

Tko da se onda čudi kad vidi kako u Pjesmi nad pjesmama zaručnica odvodi za sobom božanskog ljubitelja jednim svojim pogledom? i kako ga privlači jednim uvojkom svoje kose[53]). Koga će iznenaditi, da je anđeo uzdignuo proroka (Habakuka) uhvativši ga za kose i odnio ga iz Judeje u Babilon, da dadne jesti mladom Danijelu, koji je bio u lavskoj jami[54]). Mi smo svjedoci još daleko vanrednijih događaja: vidimo čovjeka, koji raspolaže samo s nekoliko riječi, kako svaki dan snosi s neba na zemlju samog Boga, da njegovim tijelom nasiti čitavo čovječanstvo. O čuda li koje nijedno stoljeće nije nikad vidjelo! Dovoljno je da jedan čovjek govori pa da ga Bog sluša! Nekoć je, rekao je kralj David, *Bog je jednom govorio, Semel locutus est Deus*[55]). Pa šta je proizveo? Rodio je Sina jednaka sebi po veličini i veličanstvu. Svećenik govori tisuće i tisuće puta: Pa šta on proizvede? Ne bi se usudio reći, da to sveti Augustin nije

53) Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. (Pjesma nad pjesmama, IV., 9).

54) Danijel, XIV., 35.

55) Ps., LXI., 12.

prije mene kazao: *Qui me creavit sine me, creatur mediante me; Qui creavit me, dedit mihi creare se.* Znate li, pita ovaj veliki učitelj, šta činim kad govorim na oltaru? *Onoga, koji me stvorio bez mene, ja stvaram; Onaj koji me je stvorio, dao mi je da ga stvaram.* Svaki put kad izgovaram riječi posvećenja, ja stvaram. Vječno rođenu Riječ Božju, u čiji sjaj i blještavost Izaija nije mogao ni časa da gleda svojim ljudskim očima, ja s nekoliko riječi svaki dan proizvedem na oltaru.

Ja tvrdim da je poslušnost Isusa, koji dolazi na oltar na riječ čovjekovu veća od poslušnosti stvorenja koja su na riječ Božju izašla iz ništavila. Isto kao što moć onoga koji mijenja kruh u Boga izgleda veća od moći onoga koji mijenja ništavilo u kruh[56].

Jednom je riječju Gospodin proizveo cio svemir iz ništavila, i ništa se nije oduprlo njegovoj zapovijedi: zvijezde, nebesa, zemlja, more, ptice, biljke, sve je s jednakom poslušnošću odgovorilo na glas Stvoriteljev. Ali to su bila slaba i prolazna stvorenja, tako da sve ono što je slušalo glas Božji nije bilo ni moglo biti kakav drugi Bog, neizmjeran i vječan kao on, jer ne može da postoji više Bogova. Ali ljubav Boga prema čovjeku bila je tako velika, da mu je dao moć da ga proizvede u presvetom sakramentu; i kad bi, što

56) Hora em nao duvido affirmar que he mayor a obediencia que Jesus tem no Sacramento a voz de home daquella que as creaturas liverao na sua creacao a voz de Deas; assim como he mayor o proder de quem muda a pao em Dios, que o de quem muda o nada em pao (nav. dj. str. 92).

je dakako nemoguće, sveto čovještvo božanske Riječi bilo uništeno, riječi posvećenja bile bi dovoljno moćne da ga ponovno porode na oltarima.

Abrahamovoj poslušnosti, koji se na poziv Božji spremao da mu žrtvuje svoga jedinog sina, divit će se sva vremena. Ali usporedite tu poslušnost sa poslušnošću Isusa, koji sam, na poziv jednog čovjeka dolazi staviti sebe u njegove ruke da bude žrtvovan! Učenici Spasiteljevi čudili su se kad su vidjeli da zapovijeda valovima i oluji; a šta su morali osjetiti gledajući kako je u tolikoj mjeri poslušan svome svorenju, da mu dopušta, da otvorivši usta, otvori nebesa i njega samog iz njih dovede na oltar? Evanđelista je smatrao da neće bolje opisati poslušnost Isusa — utjelovljenje Riječi — nego ako rekne: bio je poslušan Mariji svojoj majci. Ali uzvišena Djevica bila je doista najsavršenije storenje što ga je mogla i što će ga ikad moći proizvesti vječna Mudrost. Kako bi onda sveti pisci izrazili poslušnost Isusa, koji se u Euharistiji podvrgava zapovijedima nedostojna stvorenja? Šta bi oni rekli, kod tolike poniznosti i poslušnosti, o pobuni toga stvorenja protiv Stvoriteljevim zapovijedima; o opiranju njegovim nalozima; o tvrdoglavom kršenju njegova zakona o stalnom izbjegavanju božanskih nadahnuća? Ali govorimo sad o još daleko većoj dobroti kojom Isus trpi uvrede kojima ga se obasiplje u Euharistiji.

Sveti Grgur Veliki naziva ljubav *polugom duše: Amor est machina mentis.* Te su riječi koliko zgodne

toliko točne. Uistinu, kao što god poluge služe da se u zrak dignu predmeti znatne težine, tako i ljubav blagošću olakšava muke i žalosti, koje po svojoj naravi, potište dušu. Sve što iz ljubavi Isus podnosi u presvetom oltarskom sakramentu sa strane stvorenja dokaz je za to. Iste riječi koje je on upotrijebio da ustanovi Euharistiju kao da služe za to, da ga se vrijeđa. *Ovo je tijelo moje,* kaže on svojim apostolima dajući im ga jesti; iz ljubavi prema vama ono će biti predano i pogrđeno na tisuće načina. *Ovo je moje tijelo,* kaže on još i danas, evo zato ga ostavljam u sakramentu izložena zloći ljudskoj.

Nažalost! Ljudi su i odveć udovoljili njegovoj neutaživoj želji da trpi za njih, jer na oltaru obnavljaju sve muke što ih je podnio na Kalvariji. Ako ga je jedan njegov učenik prodao za trideset srebrenika, zna se da je i jedan krivovjerac kupio posvećene hostije za još manju svotu. U Judeji se farizeji sabraše i zavjeriše se da će ga pogubiti; u Njemačkoj tri protestanta sklopiše savez da će hodati po svijetu sijući bezbožnu mržnju protiv Spasiteljevu sakramentu ljubavi. Jedan novi Malko, stavivši svoju svetogrdnu ruku na posvećenu hostiju, kad je ju svećenik izlagao pred narodom da joj klanja, raskomadao je ju i pogazio nogama; jedan drugi, isto tako okrutan kao i Longin, probo je ju bodežom na oltaru. Konačno, nije moguće opisati sve muke i sve uvrede što ih presveto tijelo Boga-Čovjeka mora podnositi.

Božanski Jaganjac sve podnosi, i onaj koga Sveto Pismo naziva Bogom osvete ostaje miran i ne osvećuje se. Nekoć nije oprostio drskost Ozinu, koji je pružio ruku da pridrži kovčeg zavjetni; smrću je kaznio Ananiju zbog jedne samo laži; zemlji je zapovijedio da proguta živa Abirona, jer je prezirao svoju službu, a medvjedima je naložio da prožderu obijesne dječake zbog jedne samo uvrede nanešene proroku Eliseju. Danas nema napadaja, koga taj isti Bog ne bi imao da podnese sa strane bezbožnika i nevjernika: baca se njegovo tijelo pod noge, probada ga se bodežima i baca u vatru![57])

Ali šta je moglo razoružati njegove božanske ruke u Euharistiji, ako ne neizmjerna ljubav prema ljudima, koja ga u njoj zadržava. Šta je moglo svezati i spriječiti njegove ruke, da ne potope, kao nekoć, toliko zločinaca u vodama potopa i da ne predaju plamenu čitave gradove za ništa manje zločine? Šta je to, ako ne ljubav? Ljubav, koja ga izvrgava neprekidnim pogrdama, kojima ga obasipaju toliki ljudi, i među samim kršćanima prosipljući bez prestanka, u svojim govorima i svojim spisima, bezbožnu mržnju proti božanskoj tajni!

Kad je Samson zaspao u krilu Dalile, osjetio je da mu snaga izmiče i doskora je oćutio kako mu nje-

---

57) Novine su nedavno donijele vijest, da su komunisti provalivši u crkvu jednog malog mjesta u Francuskoj rasuli svete hostiju po zemlji i pucali onda iz revolvera na njih, na Gospodina Isusa. (Op. prev.).

govi neprijatelji lancima vežu ruke, koje su bile naučene da lavove na komadiće trgaju i da ruše najčvršće stupove. Kao da je nešta slična — ali dakako u sasvim uzvišenom smislu — učinila ljubav Isusa-Hostije. I on, kad je jednom počinuo na prsima čovjekovim i postavio svoje prebivalište u njihovim srcima, nije više osjetio snage da ih kazni; i taj Bog nekoć neumoljiv za najmanje pogreške, podnosi sad najteže uvrede. Ah! kako je ljubav Isusova neuporediva! i kako nadilazi svako ljudsko shvaćanje! Nije mu dosta bilo što je dao svoje ruke prikovati na križ, on ih drži jako pričvršćene uz oltar.

XII.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA NAM BUDE HRANA.

Nema i neće nikad biti na zemlji nesreće slične nesreći što je zadesila Adama, našeg prvog oca, iza strašne Božje kazne, kojom je bio osuđen da cio život jede svoj kruh u znoju lica svoga. Okrunjen divnim darovima, on je primio na dar slobodu, a kao baštinu milost. Okolina u kojoj je živio služila mu je i životinje su ga slušale, potpuno mu se pokoravajući. Kroz vodu je prolazio suhih nogu; vatra ga je samo blago grijala, a zrak milo podraživao; jednom riječju čitava je narav o njemu zavisila i plaćala mu danak. No kakva nesreća bi prvi pad! Ove ruke, koje su donedavna držale žezlo, u trenutku su postale prisiljene da mučno oru koji zakutak nezahvalne zemlje, što mu je mjesto kruha davala trnje i bodljike.

Tako je Bog postupao s prvim čovjekom u raju zemaljskom.

Ali kako drugačije postupa s njegovim potomcima danas kad prebiva u Euharistiji! Koliko nas stoji kruh života? Gdje je umor i znoj kojim bi platili presveto tijelo Isusovo? I ipak, kaže Anđeoski

Učitelj, u njemu uživamo sve slasti, i to na samom izvoru, jer Bog je u njemu sjedinio, bolje nego u mani, svu slatkoću svoje ljubavi.

Sveta i svjetska povijest govori nam o majkama, koje su se, za vrijeme strahovitih gladi, hranile plodom utrobe svoje, djecom svojom; ali ne spominje ni jedne koja bi u svojoj ljubavi išla dotle da bi svome djetetu dala svoga vlastitog tijela, da utaži njegovu glad. Takva profinjenost u dobroti ostavlje je bila samo neizmjernoj ljubavi Isusovoj, koji je, da izliječi našu bijedu, dao nam samo svoje tijelo kao hranu.

O čudo božanske ljubavi! Bog hrana čovjekova!

Po fizičkom zakonu hrana se mijenja u bit onoga koji je uzima; božanska se narav ne može promijeniti u ljudsku narav[58]). Prema tome narav Čovjeka-Boga, koji se sjedinjuje s našom, ne može se nikako u nju promijeniti. Ali njegova je ljubav pronašla divno i sasvim novo sredstvo preobražavanja; učinila je tijelo Isusovo hranom. I tako se je izgleda njegova narav prilagodila koliko je moguće našoj; i kad smo primili euharistijski kruh, možemo s prorokom reći: Sjeti se Gospodine, da si postao moja bit. *Et nunc quae est expectatio mea? Nonne Dominus. Et substantia mea apud te est, A sad koga da čekam? Zar ne Gospodina. I bit je moja u tebe*[59]).

58) Plemenitija narav čini sebi sličnim, dok ona koja manje plemenita pretvara se i postaje slična prvoj. Kod običnog hranjenja, tvari se pretvaraju u naše biće; kod euharistijske hrane, po kojoj primamo Boga, mi se preobražavamo i postajemo njemu slični, božanski.

Gospodin je sam jednom objasnio smisao ovih riječi svetom Augustinu: »*Ja sam,* reče mu on, *hrana stvorenih ljudi; jedi me; ali namjesto da me u sebe promijeniš, promijenit ćeš se u mene.*« Ljubitelj ljudi hoće da se u Euharistiji tako usko s nama sjedini time što jedemo njegovo tijelo, da se preobrazimo u nj kakogod on postaje jedno s nama.

Car Teodozije Veliki, vrativši se s jednog od svojih vojničkih pohoda, i sav još u žaru ratnog oduševljenja, stiskao je jako svoga sina Honorija na prsa, da mu, kako reče, saopći ratničke sklonosti. Isus se izlijeva u nas još bolje kad u času, dok njegova krv sva vruća teče iz njegovih žila, stišće nas snažno u svoj naručaj, pritišće nas uza svoje srce i daje nam svoj duh da nas nauči ratovati u ovom zemaljskom životu, koji i nije drugo nego duga borba.

Kad je otac laži rekao prvom čovjeku da će biti kao Bog ako bude jeo zabranjeni plod, neistinu mu je obećao i pretvarao se. Ali da je Adam bio mogao jesti nebeskog kruha, koji nam Isus daje u svom sakramentu, ja ga ne bi bio prevario, kad bi mu obećao da će biti pobožanstvenjen. »*Znate li šta je euharistijski kruh?* pitao je sveti Ćiril. *To je nebeska pšenica posijana u djevičanskom krilu Marijinu, uskvasala u Crkvi i umijesita s krvlju Isusovom: Satus in Virgine, in Ecclesia fermentatus*«[60]).

59) Ps., XXXVIII., 8.
60) Pisac ne daje cjelovita latinskog teksta.

Tarentinci režući jednog dana svoj kruh zaprepastiše se kad opaziše da je sav crven od krvi. Odmah su u tome vidjeli predznak nesreća, koji su se na njih stvarno oborile i obarale kroz četiri godine. Ali pitajte svetu Tereziju kakvo je preobilje slasti napunjalo čitavo njezino biće čim bi pri doticaju euharistijskog kruha osjetila da se krv prosiplje u njezinim ustima! Pitajte Mariju od Ognate, tu plemenitu kćer svetog Dominika, kakve je predosjećaje smrti imala kad bi svojim usnama približila obični kruh, dok je, naprotiv, drhtala od radosti kad bi pobožnom čežnjom primala kruh anđela, božansku Euharistiju. Svećenici su često puta pokušali, da je iskušaju, dati joj običnu hostiju mjesto posvećene, i svaki put je izgledala kao da će umrijeti.

Završimo rekavši da se u ovome divnom sakramentu nalazi ključ zagonetke, koju nikako nisu mogli razumjeti uzvanici Samsona: tu je uistinu sakriven slatki med u ždrijelu lavljem[61]); to je također pšenica koju je pravi Josip odredio da sačuva od duhovne gladi Egipćane čitavoga svijeta; to je napokon kruh koga je ljubav Isusova promijenila u njegovo tijelo da bude na zemlji naša jedina hrana.

---

61) Sud., XIV. 14, 18. Lav Jude je Krist, a slatki med sakriven u ždrijelu lava je Euharistija. Tako barem shvaćaju neki tumači ovo mjesto.

XIII.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA BUDE LIJEČNIKOM I LIJEKOM DUŠI I TIJELU.

Smrt je, kaže Apostol, unišla u svijet po grijehu[62]). I taj grijeh svojim otrovom, prodrijevši do u srce čovječanstva, zarazio ga je u tolikoj mjeri da je ubio u njem počelo vječnog života, koji mu je bio osiguran u stanju nevinosti. O nesreće li kakvoj nema ravne, i koju bi trebalo oplakivati krvavim suzama! Neposlušnošću Adamovom svi ljudi koji su bili rođeni i koji su se imali da rode, navukli su smrt na se u jednom jedinom trenu. Ali *gdje se umnožio grijeh, većma je izobilovala milost*[63]). Prekrasni plod, što nam ga daje Isus, novi Adam, može više učiniti da po njem dobijemo život, nego što je, da nam zadadne smrt, učinio plod starog Adama otrovavši sve ljude. Kao svemoćni ustuk proti najvećoj zarazi što hara svijetom, prečisto je tijelo Spasiteljevo postalo kud i kamo sposobnije da daje život nego je grijeh sposoban da ga oduzme.

---

62) Rim., V., 12.
63) Rim V., 20.

Divne li usporedbe! Ako je podno jednog drveta rod ljudski našao svoju propast, Otkupitelj mu je na drvetu također, — drvetu križa, — donio spasenje. Jednako, ako je izgubio život jedući, u Adamovoj osobi, zabranjeni plod, on ga ponovno nalazi jedući božansku hranu, koju mu Isus pruža u Euharistiji. Iz svog je krila Bog stvorio dušu prvog čovjeka, kad mu je udahnuo život svojim dahom[64]), iz svog je također srca uzeo lijek da je oživi kad je bila mrtva.

Teolozi, istina, i posve opravdano, zovu Euharistiju sakramentom živih a ne sakramentom mrtvih[65]). Ali ako su kosti proroka Elizeja dotičući se jedne lješine ukopane kraj njega, smjesta joj povratile život[66]), šta neće živo tijelo onoga koji je nadahnjivao proroke učiniti s dušama već ispovijeđu

64) Gen. II., 7: »Načini dakle Bog čovjeka od gliba zemaljskog i udahnu mu u lice dah života i postade čovjek živo biće.« Pisac, kako se vidi, ovdje kao i inače voli govoriti slikovitim i pučkim govorom Svetog Pisma.

65) Zove se sakramenat živih, jer ga smiju primiti samo duše koje žive, tj. koje su u stanju milosti. Takvi su osim njega: potvrda, zadnja pomast, sv. red i ženidba. Sakramenti mrtvih su oni koji vraćaju duhovno mrtvima život, a to su: krst i pokora. Ali ako svetu pričest (kao i sve sakramente živih) smiju primati samo oni koji su živi, kod kojih smrt ne vlada u duši, ipak i kod raskajana i ispovijeđena pravednika, koliko još tragova minule smrti, koliko ludih sklonosti i težnja za ponovnom smrću! Zato Euharistija ima svrhu da nas od svih znakova smrti što više udalji i dadne nam stalan, neuništiv život u Kristu. **U ovom i samo u ovom smislu imadu se shvatiti gornje riječi piščeve.**

66) IV. Reg., XIII. 21.

pročišćenima! Ako je Isus jednom samo stavivši ruku na mrtvački sanduk, uskrisio sina udovice iz Naima; ako je jednim svojim pogledom uspio izazvati u Petrovim očima gorke suze, kojima je oplakao svoj grijeh, koliko je duša, koje su grijehom bile već postale duhovnim lješinama, ali su se pokajale i preobrazile odrešenjem, te uskrsle na nov život dotičući se, ne kostiju, nego živog tijela Isusova! Koliko se je tvrdih srdaca umekšalo, opralo u ovoj dragocjenoj krvi, koja pod udarcima božanskog nadahnuća, izaziva krv kajanja, bolje nego je Mojsijev štap nekoć izazvao vodu iz stijene!

Ja često sebi predočim Isusa-Hostiju kako stoji pokraj duše koja leži uvaljena u grijeh te joj s nježnošću govori: *Ecce sto ad ostium et pulso, Evo me pred tvojim vratima i kucam*[67]), a vrata ostaju zatvorena jedino za me, koji sam pravi ključ raja! Pusti me da uđem i broj onda, ako možeš, kucaje moga srca bolesna od ljubavi zato što si mrtva. Zato da udovoljiš jednoj prostačkoj požudi, ti si me strpala sotoni pod noge, što on nije mogao da učini sa mnom ni onda kad mi je ponudio sva kraljevstva ovoga svijeta. Ovaj knez tmine zlostavlja tvoje srce koga bi ja, Kralj mira, htio da učinim svojim prijestoljem. Ovi lanci, koji te vežu kao roba u njegovoj službi, vrlo su tvrdi, ali da su tvrđi od dijamanta, krv Jaganjca moći će ih rastaliti.

67) Otkr. III., 20.

Koliko je Lazara, što su odavna umrli na ovom svijetu, pa se svaki dan bude kad čuju ovaj tako dirljivi poziv božanskih riječi! Koliko se obraćenja zbiva moću svog neizrecivog sakramenta! Toma se prstom dotakao otvorenog boka Isusova, i primio je vjeru. Longin je probo svojim kopljem okrvavljeno tijelo Spasiteljevo, i primio je svijetlo; kako bi onaj koji *jede njegovo tijelo i pije krv njegovu* mogao ostati u tami? Ako je legenda pripisivala Midasu moć da sve čega se svojim rukama dotakne promijeni u zlato, zar dodir Spasiteljev ne može dati našim mjedenim srcima značajke najdragocjenije kovine, zlato čiste ljubavi? Ako je istina, kako kažu prirodopisci, da neke zmije u Arabiji nemaju otrova zato što se hrane melemom, zar će se otrov grijeha opirati tijelu i krvi Isusovoj? Tako je stvar shvaćao sveti Bernard kad je govorio: Znate li šta umiruje vihor vaših buntovnih strasti? Kruh života, koji jedete, tijelo Isusovo kojim se hranite; on utišava valove toga oceana, na kome bi sigurno doživjeli brodolom, potopili se, da nakon toga padnete u još gore — vatreno more. Jednom riječju, *snaga ovog sakramenta u velikim napastima ne da da dođe do pristanka na grijeh; a u malim pak da se grijeh ni ne približi duši: Hoc sacramentum in magnis impedit consensum, in minimis sensum.*

Ne samo da je Euharistija hrana duši, nego ona je također i uspješan lijek tijelu. Kad je Isus hodao

među ljudima, bolesnici bi ozdravljali samo što bi se dotakli njegova odijela, i njegova je pljuvačka vraćala vid slijepima. Šta će tek činiti, ne više njegovo odijelo, nego njegovo živo tijelo; ne više slina iz njegovih usta, nego krv iz njegovih žila?

Sveti Grgur Nazijanski pripovijeda da je njegov otac već izdišući povratio se k životu primivši svetu pričest. Sa svoje strane, serafska majka sveta Terezija tvrdi da bi joj svaki put, kad bi primala ovaj božanski sakramenat, prestale žestoke boli koje su je mučile.

U tom nema ništa čudna. Legenda je pripisivala dugovječnost fenič-ptice nebeskoj rosi kojom se ona tobože hrani. No kakve spasonosne učinke moraju osjetiti tijela, koja natapa krv Isusa, koji je sam izvor života? Sigurno je da će ovaj presveti sakramenat učiniti naša tijela besmrtnima daleko bolje nego drvo života u raju. Eto zašto opći nicejski sabor naziva ga *znakom uskrsnuća, symbolum resurectionis;* a sveti Ignacij, mučenik, *napitkom neumrlosti, pharmacum immortalitatis.* Eto zašto ozbiljni učitelji tvrde, zajedno s ovim posljednjim, da će vjernici, koji se budu hranili Euharistijom imati veće pravo nego ostali na opće uskrsnuće tijela.

O božanski i neizrecivi sakramente! Kruše živi i oživljavajući! Teško onome, tko te ne jede, jer je već umro!

XIV.

ISUS USTANOVLJUJE SAKRAMENAT EUHARISTIJE, DA NAM BUDE PRATIOCEM U SADANJEM ŽIVOTU I POPUTBINOM NA PRIJELAZU U BUDUĆI ŽIVOT.

Svevišnji u koga je srce nježnije od srca majke, pokazao je sjajno svoju ljubav, kad je za vrijeme od četrdeset godina što su ih Izraelci sproveli u strahotama pustinje, stalno ih pratio u vatrenom stupu. Taj je stup, vodeći ih prema Obećanoj zemlji, upozoravao ih na pogibelji puta po noći, a po danu ih je štitio svojom sjenom proti vrućini žarke klime, kojom se nisu smjeli u koštac uhvatiti ni Perzijanci, ni Grci, ni Aleksandri, ni Cezari. To je bez sumnje bio divan dokaz njegove nježne ljubavi prema narodu, koji je uvijek bio neosjetljiv prema njegovim dobročinstvima.

Ali šta da reknemo o finoći kojom je Gospodin sam postao naš vječni pratilac i naš sigurni vodič kroz pustinju ovoga svijeta, pokrivenu trnjem i bodljikom, ne više kao vatreni stup nego kao sjajno sunce božanske Euharistije? Da, Isus je htio postati pratiocem ljudi, siromašnih putnika, koji su stupajući kroz opasne šikare ovog života, padali svaki čas u

ponore. On se pridružio nama u našem velikom hodočašću prema vječnosti; ali pokazavši nam više ljubavi nego dvojici učenika iz Emausa; jer idući s njima pravio se da će ih ostaviti i nastaviti sam ići, namjesto da sprovede čitavu noć s njima. Božanski ljubitelj duša znao je, ako nas i na čas ostavi same na ovom svijetu, da ćemo mi početi posrtati na svakom koraku. On je znao, ako bar jednom zaplovimo bez njega, da će svaki val biti za nas povod brodolomu. Stoga je svoje veličanstvo pokrio velom sakramenta, da bi ostao neprestano uz svakoga od nas, da bude naše svijetlo u tami, naš štit u borbama i naš kormilar u pogibeljima.

Tko bi mogao nabrojiti bezbrojna dobročinstva, što ih ljudi duguju društvu Isusovu, prisutnu na oltaru? Boravak je Jakobov u kući Labanovoj privukao na nju veliki blagoslov. Čitava je posada jednog broda zbog prisutnosti svetog Pavla na njemu izmakla brodolomu. Oh! koliko bi puta nas pogodile osvetničke strijele božanske pravde, da nije uz nas bio ovaj vjerni prijatelj koji je odvratio od nas ruku svoga razljućenog Oca! Koliko bi puta Petrova barka potonula u burama tolikih krivovjerja, da Isus, božanski kormilar u Euharistiji, nije držao kormila! On ne zaspi više kao nekoć na krmi broda, i brod pod njegovim vodstvom, sigurno napreduje povrh valova.

Neka se dakle i onaj tko je najplašljiviji umiri, neka najsiromašniji nikad ne očajava i neka se naj-

tužniji utješi: Isus u Euharistiji svima je najvjerniji prijatelj. Znao je dobro Franjo Asiški, taj anđeo što je tako reći s neba sišao na zemlju: svaki put kad bi ga napala kakva velika nevolja, on bi odmah otišao da je saopći svome nebeskom i pravom prijatelju, Isusu u presvetom oltarskom sakramentu, i odmah bi se utješio.

Ali Bog Euharistije nije htio da bude našim pratiocem samo u ovom kratkom putovanju; njegova nježna ljubav natjerala ga je da nas prati u velikom i strašnom putovanju vječnosti. U posljednjem satu kad odlazimo s ovog svijeta, predragi naš Otkupitelj ne pušta nas ni časa s vida. Kad se prijatelji rastaju, prate jedan drugog pogledom dokle god mogu. Ali Isus se ne zadovoljava time da nas prati pogledom, on nas i svojim tijelom prati, i na tom putu vječnosti, gdje se svršava veliki put života, on neće da nam šta drugo pute poputbinom do on sam. On nam tako pokazuje, da će se prije naša duša odijeliti od svog tijela, nego njegovo tijelo od naše duše[68]).

Srce čovjekovo, kaže filozof, prvo počne živiti a posljednje umire[69]). Zbog tog Isus ostaje uz nas do zadnjeg dana našeg života, pokazujući nam tako da će naše srce prije prestati kucati nego što nas on prestane pratiti.

68) Radi se ovdje o tijelu pod sakramentalnim prilikama.
69) Cor hominis primum vivens, ultimum moriens.

Ah! kršćani, doista je ovaj božanski ljubitelj ljudi jače prionuo uz naše srce, nego naša srca uz život! Kad ovaj život prestane, drugi započne; i on hoće da ga živi zajedno s nama, da bi ga napunio svojom puninom kroz svu vječnost. Tamo ćemo spoznati i slaviti zauvijek, — daleko bolje nego sam ja ovdje umio, — nebrojene i neizrecive nježnosti tako fine i domišljate ljubavi, što je Isus pokazuje prema ljudima u sakramentu Euharistije.

DRUGI DIO

LJUDSKA NEZAHVALNOST PREMA ISUSU U EUHARISTIJI

I.

NEVJEROVANJE ONIH KOJI NIJEČU STVARNU PRISUTNOST ISUSA U EUHARISTIJI.

Dosad sam, vrlo nesavršeno, govorio o neizrecivo nježnoj ljubavi Isusovoj u Euharistiji; nadam se ipak, da će se svaki pažljiviji čitatelj biti uvjerio, da sam Bog nije svome stvorenju mogao dati većih dokaza svoje ljubavi.

Sada je, predragi čitatelji, vrijeme da vas upozorim na nezahvalnosti, kojima svijet plaća božanskom Spasitelju. Pa mi iza toga, ako možete, recite, tko pokazuje veći žar: ili Isus da nađe nove dokaze svoje ljubavi prema ljudima, ili ljudi da se domisle novim uvredama, kjima će obasuti Isusa. Daj samo Bože, da vam se ne dogodi ono što se događa svakoj osobi kad uzme ogledalo da se u njemu ogleda i nađe uvijek u njem svoju vjernu sliku! Daj samo Bože, da ove stranice ne budu slike, koje će vam do u najmanje pojedinosti pokazati vašu nezahvalnost.

Prvi čin nezahvalnosti koji me se doima, to je odvratno nevjerovanje tolikih ljudi koji uporno niječu stvarnu prisutnost tijela i krvi Isusove u neizrecivom oltarskom sakramentu. To je najoštriji mač, što probada njegovo tako nježno srce; jer ništa onoga,

koji doista ljubi, ne ranjava tako kao saznanje da osoba, koju ljubi, mjesto da odgovori njegovoj ljubavi ne vjeruje u nju.

Ovi nezahvalnici neće da razumjednu kako Otkupitelj može dati svoje tijelo za hranu i svoju krv kao piće, i u svojoj nepodnosivoj oholosti, oni se smatraju pozvanim da sude i raspravljaju o svemoći i ljubavi samoga Boga. Židovi su također, kako nam propovijeda Evanđelist govorili: *Kako bi nam on mogao dati svoje tijelo da jedemo, Quomodo potest hic carnem suam dare nobis ad manducandum*[1])?

O himbenosti, dostojna najtežih kazna, kliče veliki učitelj sveti Ćiril »*Et quomodo tu flagris dignus non es, qui cum Deo loquaris, interrogas quomodo kako da kazne nisi dostojan ti, koji dok s Bogom govoriš, pitaš kako!* Kad se radi o čudesima božanske ljubavi, ti se usuđuješ pitati: kako? Luđače! Reci mi kako si, iza toliko godina prognanstva i teškog ropstva u Egiptu, u jednom danu postao slobodnim? Kako je s neba, dok si u pustinji umirao od gladi, pala na te kiša slatke mane? Kako je bistro vrelo proključalo iz stijene da ublaži žeđ koja te je palila? Kako se je more otvorilo kao dvostruki zid da ti napravi prolaz? Pa ako ne znaš da mi rekneš kako je Bog ljubavi pronašao toliko načina obazrivosti i dobrote, i još mnogo drugih, zašto da samo niječeš tu obazrivost i dobrotu, koju ti pokazuje u presvetom oltarskom sakramentu?

1) Iv. VI., 35.

Ti vjeruješ da je Bog u Egiptu promijenio vodu u krv i da je jednom samo riječju ni iz šta stvorio ljepotu nebesa, neizmjernost mora i površinu kugle zemaljske. A zar to ovdje nije isti Bog? Čemu dakle nazivaš »tvrdom« riječ Kristovu kad obećava Euharistiju? *Durus est hic sermo, tvrda je ova riječ*[2]). Ah, tvrdo je tvoje srce! Ti hoćeš da zakone prirode primijeniš Isusu, a ipak, dopuštaš da je protivno tim zakonima, rođen od Djevice-Majke[3]). Riječ je proroka Ilije bila dovoljno moćna da zatvori nebo kroz tri godine i da ne dadne da i kaplja vode padne na zemlju; dovoljno moćan da vatru s neba spusti na zemlju, bilo na žrtvu prikazanu na brdu Karmelu, bilo na vojnike što su ga htjeli da uhvate; a riječi će Isusove biti nesposobne da zapovijedaju tvarima i one neće moći promijeniti kruh u njegovo tijelo i vino u njegovu krv?

Slušan nevjernika kako mi odgovara i veli: dopuštam da čovjek može vjerovati ono što ne vidi, ali ne mogu dopustiti da vjeruje protivno od onog što vidi. Tako ti vidiš na oltaru samo kruh, a ja ti velim da je to tijelo Kristovo; ti vidiš samo vino, a ja ti velim da je to krv njegova. Ali jadna neznalico, ti me

2) Iv. VI., 61.

3) Da li su Židovi, koji su se prepirali s Isusom, dopuštali njegovo čudesno rođenje, o tom Evanđelje ništa ne veli. Piscu sigurno nije ni stalo do tog da to ustvrdi, nego, spominjući razna čudesa što ih Bog činio hoće da što jače istakne glavnu svoju misao u ovom otsjeku a ta je: **besmisleno je dopuštati da Bog jednom može, a drugi put ne može činiti čudesa.**

ne razumiješ! To što ti zapažaš svojim očima to su prilike (sporednosti) kruha i vina; a vjerovati moraš da se pod tim prilikama nalazi tijelo i krv Kristova. Tvoja te ćutila nimalo ne varaju obzirom na vanjštinu koju ti pokazuju, jer božanska je mudrost upravo htjela da se u Euharistiji prilagodi njihovim ograničenim sposobnostima; stoga nije ni ostavilo od kruha drugo nego ono što je predmet vida, opipa i okusa; što se pak biti tiče, koja nije niti može biti predmet naših ćutila, ona je ju promijenila u tijelo Kristovo[4]).

Čujte o toj stvari divnu nauku Anđeoskog Naučavatelja, svetog Tome Akvinskog. Gospodin je, kaže on, promijenio bit kruha ne dirajući u prilike, tako da i vjera ima svoje zasluge, a da ćutila ne budu prevarena. Ono što vidiš, čega se dotičeš, što okušavaš u hostiji i kaležu, to su samo prilike kruha i vina, ono čega ne vidiš, to je tijelo i krv Isusova. Sad dakle vidiš kako je neopravdana bila tvoja nevjera i tvoja nezahvalnost.

Ne vidiš također kako zlato nastaje u utrobi zemlje, ni kako biser postaje u dubinama morskim, ni kako sunce iznutra djeluje prodirući kroz koru drveća i u srž biljki da im ulijeva život, a ipak vjeruješ u ova nevidljiva djelovanja prirode i u još mnogo

4) Razumni ljudi bez razlike vjeruju, uistinu, da postoji bit kruha i vina kao i bit svake druge stvari, iako nitko nikad nije vidio njihove biti svojim očima, niti ih se doticao rukama, niti ih ustima okusio. Bit je nešto posve stvarna, ali nje ne zamjećuju ćutila nego razum shvaća.

drugih. Samo misterij bitnog preobraženja, zbog svoje nevjere, smatraš nemogućim.

Kako je drugačijeg shvaćanja bio divni francuski kralj Ljudevit sveti! Kad je jednog dana čuo da se je u njegovoj dvorskoj kapelici Isus pokazao u svetoj hostiji u obliku vrlo lijepog i dražesnog djeteta, on nije htio da ode vidjeti tu pojavu; volio je sigurnost i tamu svoje vjere nego očitost i sjaj čuda. Znao je taj veliki kralj dobro, da dubina temelja čuva čvrstoću zgrade; i da, što se više ovaj sakramenat, — temelj naše vjere, — bude sakrivao ispred naših očiju, to će divna zgrada ove vjere biti čvršća i postojanija. Eto zato su, bez sumnje, u prvim vremenima Crkve, sve posude koje su trebale sadržavati presvetu Euharistiju imale oblik goluba; vjerojatno naime, da nas tako sjećaju da ovaj božanski sakramenat moramo promatrati očima slijepe vjere ili bezazlenošću i jednostavnošću goluba.

Nesretni Avicena! čemu kukavno propadaš! Ti voliš, kažeš, evanđeoski zakon, krasotu tajne i ozbiljnost zapovijedi. Ti dopuštaš da je jedan Bog u tri osobe; vjeruješ u njegovo utjelovljenje u krilu prečiste Djevice i u njegovu smrt na križu za spas roda ljudskoga. Ali da nam Bog-Čovjek daje pod prilikama kruha, svoje tijelo kao hranu i da mi doista jedemo istog Boga, kome se klanjamo, to nadilazi tvoj duh; i tada kažeš: živjet ću i umrijeti kao filozof.

Tako umuje oholi razum, kome nedostaje organ vjere. Tako tvrdne srce, koje nema osjećaja prema najdirljivijim izrazima božanske ljubavi. S takvim držanjem nije moguće razumjeti kralja proroka kad je rekao: *Svi su velikani zemaljski jeli i klanjali se*[4]*).*

To je posljednji stupanj do koga može doći ljudska nezahvalnost.

Uistinu, nijekati ovu divnu tajnu naše vjere, to znači ugrabiti svijetu, otimati našem pogledu i našim srcima uzvišeno tijelo Isusovo, koje je svakom od nas potrebnije od zraka koga udišemo, od duše koja nas oživljuje. Takve su bezbožne nauke učili Luter, Kalvin, Bucer, Zwingli. Jedni su tvrdili da tijelo Isusovo ne ostaje u Euharistiji od jednog dana do drugog i da je u njoj prisutno samo u času posvećenja; drugi su učili da je neizrecivi sakramenat samo predodžba, znak, uspomena tek na posljednju večeru. Nažalost, desilo se te su čitave pokrajine i kraljevstva prihvatili njihove kobne zablude, i danas pravi poklonici Isusovi u njegovu sakramentu vrlo su rijetki na zemlji!

Prođite u duhu dokaze dobrote, što ih je on ostavio u Euharistiji, pa ćete vidjeti, da ne samo što većina ljudi nije odgovorila na toliku ljubav, nego većina ih tu ljubav niječe.

---

5) Ps. XXI, 30. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terrae.

Koliko idolopoklonika ne zna uopće da postoji ovaj najuzvišeniji sakramenat! Koliko ga židova niječe, a koliko krivovjeraca neće da mu se klanja! Kraj njih, tek malen broj katolika ima, koji vjeruju u njegovu prisutnost, iako mu i oni ne iskazuju uvijek počasti i ne klanjaju mu se kako bi trebali.

II.

UVREDE KOJE SE NANOSE ISUSU U EUHARISTIJI.

Ljudi nisu ograničili svoju nezahvalnost na to da niječu našu najuzvišeniju tajnu, i da ga vrijeđaju u govorima i spisima. Oni su što više usudili se dići svoje svetogrdne ruke na božanskog Jaganjca, sakrivena pod velom nekolikih prilika u presvetom oltarskom sakramentu, u kome je on iz ljubavi prema njima, postao siromašan, ponizan i poslušan. Nije im dosta bilo što su ga na križu usmrtili najokrutnijim i najsramotnijim načinom, nego su htjeli još da svoju mržnju iskale prema onom divnom tijelu što nam je ostavljeno u presvetom oltarskom sakramentu.

Tko bi mogao pobrojati bezbrojne uvrede i pogrde kojima je Isus bivao izložen u božanskoj Euharistiji? Spomenut ću najprije jedan odvratan zločin: Tri razbješnjela krivovjerca kupivši jednom svetu hostiju od nekog nedostojnog katolika, proboli su je bodežima i, na veliko zaprepaštenje onih koji su gledali, dragocjena je krv Kristova obilno iz nje potekla. Ja sam lično vidio tu čudesnu hostiju, potpuno sačuvanu u samostanu Escoriala, gdje se nalaze grobovi

katoličkih kraljeva; ona je čitava i čovjek sa živim uzbuđenjem, zamjećuje još tragove i kao preostatak rana, što su ih ti izrodi uzrokovali.[5]).

Ne govorim o tolikim uništenim hramovima, obeščašćenim oltarima u Njemačkoj, Nizozemskoj, Francuskoj, Engleskoj[6]); ni o tolikim svetištima, koji su nekoć bili svjedoci služenja naših strašnih tajna, a danas su postali skrovište gadnih životinja. Henrik VIII. uništio je oko deset tisuća crkava u Velikoj Britaniji; a samo od onih koje su pripadale mome karmelićanskom redu uništio je i obeščastio osamdeset i četiri. Bilo je i tako drskih ljudi koji su se usudili baciti sveto tijelo Isusovo u vrelo ulje ili konjima pod noge; dati ga psima kao hranu ili staviti ga u košnice pčelama, koje međutim, pobožnije od ljudi, znale su kadgod prepoznati svoga Stvoritelja u Isusu-Hostiji i sagraditi mu od voska ukusno i divno svetište.

Može li čovjek vjerovati u takve strahote? A ipak one su se na svijetu često puta događale. Eto tako neki među ljudima pogrđuju ovaj sakramenat koga anđeli i serafini poštuju, kome se drhćući klanjaju! Eto kako postupaju s onim, pred kojim se je Kraljica

---

6) Prevodilac francuskog izdanja piše: »Ta čudesna hostija sačuvana je još i danas tamo i ja sam joj se sam poklonio«. To je bilo 1929. Da li je danas, iza godinu dana rata oko tog mjesta i komunističke mržnje na sve što je sveto, još uvijek tamo? Ako jest bilo bi to čudo.

7) Aluzija na sve što su učinili protestantizam i anglikanizam.

nebesa do zemlje klanjala! Toga dragog Sina, kome je davala tako slatko utočište na svome krilu, gleda ona sada kako leži na prljavom mjestu! Taj kruh nebeski, koga je umijesila svojim djevičanskim mlijekom, i kojim se poslije sama hranila, gleda ona kako je životinjama predan kao jelo! To sveto tijelo, koje je oživljavalo njezino srce kad bi, goreći od ljubavi, čitavo se otvaralo da ga primi svaki dan u Euharistiji iz ruku svetog Ivana, predragog učenika, koji je postao njezinim sinog, gleda ona kako ga odvratno vrijeđaju sa svih strana. Doista, kad bi se u slavi, gdje vlada ta vrhovna kneginja, moglo trpiti, neizreciva bi bol razdirala njezinu dušu dok promatra kako stvorenja preziru ovaj uzvišeni sakramenat. Ona bi trpila gledajući njihovu nezahvalnost prema Bogu, koji ih toliko ljubi da silazi sa svog prijestolja i ostaje među njima usprkos njihovih pogrda; nezahvalnost prema liječniku, koji im daje vlastito tijelo da liječi njihove bolesti; prema pastiru, koji sebi uskraćuje da njih pokrije, koji im svoju krv daje, da utaži njihovu žeđ.

A sada, kršćanske duše, kakvom revnošću gore vaša srca? Gdje je plamen kojim gorite od želje kako bi častili najuzvišeniji sakramenat? Nevjernici se oboružavaju proti njemu, ruše njegove oltare, u prah obaraju njegova svetišta, rade da izbrišu sa zemlje

ime Isusovo[7]) : a vi, koji vjerujete u nj šta činite da nadoknadite tolike pogrde? Prostrete li se često pred njegovim nogama? Pružate li mu svoje bogatstvo da se ponovno podignu njegova svetišta? Ah! Kad bi ste imali i najmanje ljubavi prema Spasitelju u Euharistiji, sagradili bi njemu u čast više crkava nego što su ih krivovjerci porušili i više bi ga častili nego što ga oni grde. Što se vas pak tiče katolički vladari i velikani, sjetite se, da je Bog stavio krunu na vaše čelo i žezlo u vaše ruke, da možete braniti i štiti čast njegovog Sina u sakramentu njegove ljubavi proti drskim napadajima mržnje i bezboštva.[8])

---

8) »Što više, dodaje francuski prevodilac, naši zakonodavci, u ime lajičkog morala, izjavljuju da ne znaju za Boga, nikad ne izgovaraju njegova imena, i praktično ga ukidaju po školama i pri javnim činima narodnog života: bezbožnost, koje barbarski pogani nisu pokazali i koja zemlju vodi sigurnoj propasti, jer državni, obiteljski i pojedinačni život postaje nemoguć gdje čovjek nema pojma o Bogu i gdje se on ne štuje.« — A šta tek da reknemo o onim zemljama u kojima se Boga ne samo ne poznaje, nego ga se javno progoni najodvratnijim sredstvima?

9) Bog je uistinu podijelio vlast i bogatstvo svijeta da služi njegovoj slavi.

III.

NEMARNOST KATOLIKA U POHAĐANJU ISUSA U EUHARISTIJI.

To su nezahvalnosti nevjernika prema neizrecivom oltarskom sakramentu; jer nemaju vjere, oni su manje krivi.

No šta da čovjek rekne o katolicima, koji se pri potpunom svijetlu usuđuju vrijeđati Isusa-Hostiju, i koji griješeći proti svojoj vjeri, postaju veći zločinci? Da nepošteni Židov, tvrdoglavi krivovjerac preziru Euharistiju, ne priznaju je iz zaslijepljenosti i neznanja, ne uživaju njezine neizrecive slasti, to je bez sumnje veliko zlo i teška uvreda; ali da katolik, koji je na izvoru svete Crkve crpao spoznaju istina, među kojima se nalazi i nauka o stvarnoj prisutnosti Isusovoj, kojom se cio život hrani, da ga katolik, velim, vrijeđa i prezire, to je vrhunac bezboštva.

Lako je bilo ispričati one dvorjanike nekog cara, koji ne prepoznavši ga, dok je izlazio iz banje, nisu mu iskazali dužno poštovanje. Bog je htio tim načinom poniziti oholost jednog velikana i njegovu ludu umišljenost kojom si je utvarao da sam Svevišnji ne bi mogao poniziti njegova veličanstva. Ali kad su

pobunjeni podanici odvukli na stratište Karla I., engleskog kralja, za koga su znali da je njihov zakoniti vladar, cio je svijet u tome vidio najogavniji zločin, što ga je povijest zabilježila.

Kako dakle da ispričamo sve nezahvalnosti katolika prema njihovom vrhovnom kralju u presvetom oltarskom sakramentu? Jer, recite, zar to nije čudno, da oni pokazuju tako veliku nemarnost i nezanimanje kad se upravo radi o tome da se što dostojnije drže u njegovoj prisutnosti i da mu se klanjaju?

Uđite u koju crkvu pa ćete, nažalost, vidjeti da ste zašli u pustinju. Narod žuri, zadihan, na javnim mjestima, po ulicama, u kazalištima; dani su odveć kratki, noći prebrzo prolaze za predstave, igre, ples, gozbe; i svo vrijeme, što ga Bog daje smrtnicima ne dostaje za poslove ovoga svijeta. Ali u prisutnosti Isusa-Hostije i pred najuzvišenijim svetištem zemlje, koga se vidi? Gdje su posjetnici? Tko posvećuje samo jedan sat vladaru, u koga je tisuću godina kao dan koji je već prošao?[9]) Sedmice prolaze; i jedva da se nedjeljom u brzini ode na misu, kojoj se uostalom prisustvuje posve rastreseno. Bježi se ispred očiju ljubitelja ljudi, kao što bolesne oči bježe ispred svijetla. Udaljuje se od njega, premda se dobro zna, da što su udovi dalje od srca, to manje učestvuju na njegovom životu; što su se grane više odmakle od kor-

---

9) **Quoniam mille anni ante oculos tuos. tanquam dies hesterna quae praeteriit, Jer tisuću je godina pred očima tvojim, kao jučeranji dan što je prošao** (Ps., LXXXIX, 4).

jena, to manje soka primaju; što se više zvijezde udaljuju od svog središta, to sporije prolaze svoju putanju. A božanska je Euharistija središte duše, život srca, korijen milosti.

Oni koji griješe takvom nezahvalnošću nemaju prava ispričavati se svojom neprekidnom zaposlenošću i svojim hitnim poslovima, koji ih tobože sprečavaju da stupe pred kraljevski prijesto Isusov u presvetoj Euharistiji; jer ja ću im suprostaviti, da im pokažem kako malo vrijede njihovi razlozi, primjer Henrika, njemačkog cara, koji je, usprkos teškim vladarskim brigama, provodio svaki dan po više sati pred svetohraništem. Mogao bi im pokazati Većeslava, češkog kralja, koji je nalazio vremena da, bosonog, pohađa crkve i da čitave noći ostaje prostrt pred oltarima. Šta da im ne reknem o jednom Franji Ksaverskom, koji je bio zaposlen propovijedanjem evanđelja u dvadeset i četiri carstva, krštenjem — svojim rukama — sto dvadeset hiljada duša, pa je kraj svega toga takmičio se s anđelima u revnosti oko posjećivanja svoga Boga u Euharistiji? Sveta Magladena Pazzi pohađala bi trideset puta dnevno svoga božanskog Spasitelja, sakrivena pod svetim prilikama. Gdje ćemo danas naći u svijetu onih štovatelja presvete Euharistije, koji nisu htjeli imati druge postelje, da počivaju, osim stepenica oltara, dapače i kad su umirali? Gdje ćemo naći onih vjernika, koji nikad nisu

ostavljali svoga mjesta u crkvi, osim kad su išli da prime svetu pričest?[10])

Kad bi mogli gledati svojim očima nebeske duhove, vidjeli bi ih kako čine, dan i noć, počasnu stražu Isusu, svome Kralju; a ipak ovaj sakramenat nije bio ustanovljen zbog anđela, koji mu se klanjaju s toliko žara, nego zbog ljudi, koji ga napuštaju s toliko nezahvalnosti. Da, zbog ljudi, a ne zbog anđela Isus stanuje u svojim svetištima; a na tisuće anđela pjeva svoje hvale, sa svetim natjecanjem, sretni što mu mogu prikazivati na dar svoje poklone.

Ljudi prelaze mora sa zapada na istok; predaju se hirovitosti valova i vjetrova; izlažu se svim opasnostima: a to zato da nađu jednu prostu kovinu, koje im sreća ne pruža. Ali kad se radi o tom da nađu Kruh života, koji se svagdje nalazi i koga Isusova ljubav čuva sakrivena za nas, koliku li nemarnost i bezbrižnost pokazuju!

Zar nažalost danas ne bi mogli urezati iznad oltara nevjerojatni natpis, što ga je čitao sveti Pavao na pročelju jednog atenskog hrama: *Ignoto Deo, Bogu nepoznatom?*[11]) Jer u njemu ljudi ne znaju za Boga Euharistije! Zar poznavati ga znači otići, — zbog tog

10) Bilo je pustinjaka, koji su cio svoj život provodili pred oltarom sagorijevajući tako reći pred njim kao svijetiljka u svetohraništu. Po nekim karmelićanskim samostanima neki su u svojoj ljubavi prema euharistijskom Isusu išli dotle, da su se dali zatvoriti među četiri mala zida pred svetištem. Među njima je najslavnija sveta Ivana iz Toulouse.

11) Dj. Ap., XVII. 23.

da se izvrši strogost zakona, — na blagdane na misu, koju se uvijek smatra odveć dugom? Zar to znači vjerovati u presveti oltarski sakramenat, doći, zato što se mora, pred Gospodina, i tu nestrpljivo očekivati čas kad će se moći izaći, da se prijeđe na isprazne razgovore i da se žestoko baci u vrtlog veselja? Ah! ja opetujem, Isus je u Euharistiji nepoznati Bog na zemlji. O bijedne li zaslijepljenosti! Vidi li se ikad bolesnika, da s užasom bježi od liječnika, i jelena ižednjela zbog svoje rane, da se udaljuje od bistrog izvora? A ljudi, siromašna stvorenja koja uvijek trpe, bolesna, ranjena, umirući od žeđi, bacaju se u žarku peć svojih strasti, mjesto da trče k vrelu žive vode, koja teče za njih u neizrecivom sakramentu!

Vrata njegova svetišta jecaju od samoće; mjesto da uđete kroz njih, zašto lutate trgovima Samarije, ili, drugim riječima, zašto bludite putevima svijeta?

Sve stvari teže naravno svome središtu: kamen, koga se baci u zrak, ponovno pada na zemlju, inače bi se razletio u komadiće; željezo zaboravlja svoju prirođenu tvrdoću pa se sjedinjuje s magnetom; a magnet opet kad je slobodan stalno se okreće svome polu; plamen se bez prestanka diže prema nebu kao prema svome području. Odrecite se dakle veselja lakoumnog svijeta; zatvorite svoje uši pred zavodljivim ali varavim glasovima sirena, što vas očaravaju; prekinite s Dalilom veze koje vas zarobljuju i

otiđite utažiti svoju žeđ na bistre izvore Hesebona, koje ste napustili za blatne zdence Babilona. Dao Bog da stepenice svetih oltara postanu vaše prebivalište! Na kamenu natopljenu divnom rosom euharistijskog ulja, usnut ćete slađim snom nego je bio san Jakobov.

IV.

NEČEDNOST U CRKVAMA U PRISUTNOSTI ISUSA-HOSTIJE.

Postoji ovdje, sa strane ljudi, još veća nezahvalnost prema božanskom Spasitelju u Euharistiji.

Ako su krivi kršćani, koji zanemaruju pohađanje Isusa, šta da čovjek rekne o onim nesretnicima, koji posjećuju njegove crkve i njegova svetišta više zato da ga vrijeđaju, nego da mu se klanjaju. Oni dolaze da ga pogrde u njegovoj vlastitoj kući i da pred njegovim očima smišljaju, kako će ga uništiti! Tko da bude tako nezahvalan pa digne ruku, koja je primila dobročinstvo, proti onome od koga ga je primila! Krokodil se smatra najnezahvalnijom životinjom, jer jedva što mu ptice ublaže boli podigavši preostatke mesa, što su mu ostali za zubima, on ih zadavi zatvorivši ždrijelo i proguta ih. Silno ružna je bila nezahvalnost Saulova, koji je upravo onda kad je Daniel svirao na harfu pred njim, da ublaži bol svoga poglavara, potegao mač da ga njime žestoko raspali.

No što da reknemo o onim kršćanima, koji upravo onda, kad od Isusa-Hostije primaju takve dokaze ljubavi, povlače se od njega nakon što su ga tisuće puta teško uvrijedili! Vide ga, zarobljena u svetohraništu ili izložena pred njihovim očima, kako gori od ljubavi prema njima, kako je siromašan, ponizan, poslušan, kako ih poziva na divnu gozbu svoga tijela i svoje krvi, i tada ga vrijeđaju svojim nečednostima, tada ranjavaju to srce tako puno ljubavi, nečistim mislima, i što je još gore, kretnjama i djelima. Zar nisu ti neuporedivo okrutniji i nezahvalniji od braće Josipove, koja su najprije bacila u zdenac a zatim prodala kao roba onoga koji je, prema objavi o snima, trebao da im pribavi žita u izobilju i da ih spasi od gladi?

O neumrli Bože! Kako da čovjek ne drhće od užasa promatrajući ili slušajući strašna obeščašćenja, što ih kršćani čine na svetom mjestu, u prisutnosti Isusa-Euharistije? Bez sumnje: židovi su ga smaknuli sramotnom smršu, ali to je barem bilo križu, sredstvu mučenja i na Kalvariji, mjestu muka. Ali grješnici ga iznova razapinju na oltaru, koji je prijestolje gdje se treba klanjati i gdje ljubav treba počivati. Jer osobito Srce Isusovo probadaju oni grješni pogledi, što se kao tisuću smrtnih strijelica, križaju u svim smjerovima u crkvama; Srce Isusovo probadaju oni nečisti jezici, pod kojima umire sjeme božanske riječi, koja bi kao u crkvi podijeljena, morala uroditi obilnijom žetvom nego što rađa najplodnije tlo na zemlji. Kakvim li se snima, punim sramotnih slika,

ne prepuštaju kadgod ljudi u prisutnosti Kralja djevicâ! Kakvim osvetničkim mislima i kakvim osjećajima mržnje ne prepuštaju se sve oni u prisutnosti Boga ljubavi!

Ne bih htio iznositi ovdje, u stvari nepoštivanja što ga katolici pokazuju prema najuzvišenijem sakramentu, strahote koje su zaprezastile naše doba. No, premda mi je to teško, moram spomenuti jedan slučaj, plačući i crveneći se od stida, da pokažem skrajnu nezahvalnost čovjeka prema skrajnjoj dobroti Božjoj. Dogodilo se za svetim stolom, da su jedna svetogrdnička usta grješno ljubila svoj idol. Zar to nije vrhunac strahote? Izaija kaže da serafini pokrivaju sebi lice svojim krilima pred svetištem, i sveti je Ivan Zlatousti vidio u njemu množinu anđela, jedne spušenih očiju, druge ponizno prostrte. Bog je propisao Mojsiju da skine svoju obuću prije nego se popne na brijeg, na kome mu se on pokazao. Izraelci su se mogli približiti kovčegu zavjetnom samo na izvjesnu udaljenost. — A nedostojna stvorenja usuđuju se tako izazivati u sakramentu ljubavi Boga, pred kojim od straha drhću najviši stupovi svemira!

Žalosti li! Poganin više časti svoje krivo božanstvo, musliman više poštiva svoju džamiju, nego što kršćanin časti i poštiva kuću Gospodinovu! Grci se nisu usuđivali ni pljuvati, ni samo se maknuti čitavo vrijeme dok su trajale žrtve prikazivane krivim bogovima. Uđite u poganski hram: vidjet ćete da su

ljudi tamo čedniji i pažljiviji dok se žrtvuje prosta životinja, nego su kršćani dok se žrtvuje Bog! Vidjet ćete jedne kako su prostrti na zemlji, ne usuđujući se podignuti očiju prema zmiji kojoj se klanjaju; druge kako svoje lice zastiru rukama od straha pred vatrom, koju časte kao svoga boga. Jedan je Turčin iskopao si jezik i oči zbog toga što je vidio tijelo krivog proroka Muhameda, jer iza toga, kako je objasnio, nije više osjećao potrebu da govori, i oči, koje su imale čast posmatrati takav predmet, nijesu više imale šta da gledaju.

Zar ovakvi primjeri neće biti dovoljni da postide našu nezahvalnost? Pa šta! Zar će tijelo tog pokvarenog i opsjednutog varalice biti možda svetije od tijela Našeg Gospodina Isusa Krista, Sina Božijeg i Otkupitelja svijeta? Pristojnost će vladati u poganskom hramu, a bit će izagnana iz kršćanske crkve? U džamiji ćemo naići samo na šutnju i čednost, a uzalud ćemo je tražiti u kući veličanstvenog Boga? Ah! Zar se ti nevjernici neće dići proti nama na strašni dan suda govoreći: evo onih što su od svoje crkve načinili javno mjesto; od svog hrama sajmište; od svetišta mjesto za razgovore! Mi smo s većim počitanjem prisustvovali žrtvi jednog bika, nego oni žrtvi Božjoj; mi smo više poštivali grob Muhamedov nego oni prijestolje Isusovo u Euharistiji!

Šta će tada odgovoriti onaj mladi pokvarenjak

pred čijom je bezobraznošću kršćanska djevojka sigurnija na javnom mjestu nego u okrilju svetišta?

Šta će odgovoriti onaj oholica koji se, zbog pitanja isprazne časti, nije bojao prihvatiti mač pred samim oltarom?

Šta će reći ona svjetska žena, koja je utrošila cio svoj život klanjajući se onom idolu, koji je toliko žrtve progutao: modi, i koja je žrtvovala svojoj hirovitosti, svojoj nepristojnosti, svojim ogavnostima i svojim okrutnostima svoj imetak, svoje zdravlje i svoj spas; — koja se brinula da joj se udvara pred žrtvovanim Isusom, koja je išla u crkvu kao u lov da postavi svoje mreže, sablazni duše, i otme Isusu srca, koja su njegovom krvlju otkupljena?[12])

Doista, ono što se zbiva u našem rastrojenom stoljeću očajno je! Sretamo katolike koji dolaze u kuću razapetog Isusa, Isusa sakrivena pod euharistijskim prilikama, više zato da izlože svoje luksuzne nakite, nego da mole oproštenje svojih grijeha; mjesto da nose, kako se dolikuje krivcima lance skrušenosti i kajanja, oni se natrpavaju dijamantima i dragocjenim kamenjem kao pobjednici; mjesto da si pokriju lice, po nalogu Apostolovu, iz počitanja prema

12) »Moda je dakle velika povelja sotonina, sastavljena u paklu i objelodanjena sa strane framasonerije, koja nemogavši uništiti žene, odlučila je da je pokvari, a koju svagdje šire same žene — njezine žrtve. Ako nam ovo sve izgleda malo crno, ne zaboravimo da je pisac išao za tim, da takne srca čitatelja i da današnja moda, možda gora nego ona u XVII. stoljeću zaslužuje istu osudu.« (Op. fr. prevodioca).

anđelima, žene se usuđuju isticati uvredljivu golotinju svoje toalete, da se svide đavolima.[13]) O gdje si, pobožni care Teodozije, koji nikad nisi ulazio u crkvu a da prije ne bi skinuo krunu sa svoje glave i otpasao mač sa svojih bokova! Gdje si, sveta carice Janjo, koju se nikad nije moglo vidjeti pred oltarom drugačije obučenu osim u lanenim siromašnim i prostim haljinama u znak poniznosti i pokore!

13) »Zato je jedan Crkveni Otac rekao da je ženska golotinja omiljelo sjedište vragova i njigovo prijestolje.« (Op. fr. prevodioca).

V.

NEMARNOST U PRIBAVLJANJU POTREBNIH STVARI ZA ŠTOVANJE EUHARISTIJE.

Da se nisam sam osvjedočio po mnogim dijelovima kršćanskoga svijeta o toj nezahvalnosti prema božanskom Spasitelju u Euharistiji ne bih mogao u nju vjerovati.

Ne mogu sebi da objasnim, kod ljudi koji su rasvijetljeni svijetlom vjere, takav nedostatak brige, i toliku škrtost kad se radi o štovanju koga treba iskazivati tijelu i krvi ovoga Boga. Boga, koji ih napunja dobrima ovdje na zemlji s tolikom darežljivošću i hoće osim toga, da ih obogati svim blagom milosti. Na oltarima Bog ljubavi njima za dobro otvara svoje presveto Srce, nepresušivi izvor žive vode, iz kog uvijek mogu crpsti; ovi nezahvalnici, neosjetljivi prema siromaštvu, do koga je zbog svoje ljubavi dospio, zatvaraju pred njim svoje srce i svoju kesu; uskraćuju i najmanji potrošak za njegovo obitavalište i puštaju da u njegovim hramovima nema ni onog što je potrebno. Često, uistinu, uzalud bi u njima tražili malo pristojna rublja, da pokrijete njegove oltare i da njih stavite njegovo presveto tijelo; ne bi

u njima našli ni čist i pristojan purifikatorij,[14]) svijeću i jednu svjetiljku!

O veliki Aleksandre[15]), šta bi ti rekao ovo gledajući, ti, koji si žrtvovao milijon zlatnika za sam sprovod svoga prijatelja? I ti, slijepa Kleopatro, šta ti ne bi bila učinila, da si imala vjeru u ovu božansku tajnu, ti, koja si bacala u čašu svoga ljubavnika najdragocjeniji biser na svijetu? No čemu da nagomilavamo ove primjere iz poganstva, kad danas vidimo katolike kako prosiplju zlato u izobilju da sačuvaju sjaj svojih stanova, ljepotu svojih vrtova, bogatstvo svojih kočija, da udovolje svim svojim željama; a istodobno puštaju da svetišta padaju u ruševine, da se Crkve srozavaju, da oltari plaču nad svojom golotinjom!

Nezahvalnici! Zaboravljaju da je euharistijski Bog onaj isti, koji gospodari nebeskim tjelesima dajući da ona blagotvorno na zemlju utječu; onaj isti, koji ravna tokom rijeka što oplođuju poljane; koji napunja zrak i ocean pticama i ribama, što su određene za njihove stolove; koji daje da žito sazrijeva, da klasovi žute, i koji drveće kruni plodovima. Bilo je divljih lavova i tigrova koji su se pokazivali zahvalnim prema svome dobročinitelju, koji je istrgao iz njihova ždrijela oštru kost ili koji je sišao u jamu gdje su bili pali njihovi mladi, da ih izbavi od sigurne smrti i povrati njihovoj njezi. Samo ljudi, neosjetlji-

14) Čistilo, rubac za otiranje kaleža.
15) Macedonski!

viji od grabežljivih životinja, nezahvalni su. Oni tim manje zahvaljuju svome božanskom dobročinitelju što više darova od njega primaju: poput mora, koje primivši slatku vodu što je u nj izlijevaju rijeke, zasićuje ih tada svojom gorčinom. Poput pijavica, koje sisajući tuđu krv nikad ne daju svoje, onim kad ih se zgazi ili ubije. Ljudi primaju Isusovu krv, hrane se njegovim tijelom; a dokle ne dolaze sa svojom prljavom škrtošću prema Bogu tako darežljivom i tako dobrom!

Pogani su sami osuđivali nezahvalnost.

Nepošten je čovjek, kaže jedan njihov pisac, *koji zna primiti dobročinstvo, a ne zna ga vratiti. Improbus est homo qui beneficium scit sumere, et reddere nescit.* O pastiri duša, o svećenici, o knezovi i velikani zemlje, vi svi koji vjerujete u neizmjerno dobročinstvo Euharistije, čuvajte se takve crne nezahvalnosti! U knjizi svojih suvišnih troškova, otvorite račun za štovanje ovoga Boga koji sama sebe daje. Ostavite barem za Gospodina onoliko koliko vas stoji sluga ili koliko trošite za koju životinju! Gospodari, koji se ponosite svojim velikim dobrima imajte milosrđa s našim siromašnim crkvama! Svećenički prebendari, koji jedete plodove i primate prihode svojih bogatih prebendi, pogledajte na skrajnje siromaštvo u kome se nalaze tolike župe. Ne dolikuje, to morate priznati, da zlato i srebro sjaji na sve strane u vašim palačama, da vaš namještaj bude tako raskošan, vaše kočije tako

divne, dok je kuća Božja, dok su sami oltari na kojima se Bog svaki dan prikazuje za vas svome Ocu, tako goli i tako siromašni.

Ali vrijeme je da se obratim onima, kojima je briga oko presvete Euharistije posebno povjerena, jer velikim dijelom mora se pripisati njihovoj nebrizi i njihovoj nemarnosti to, što se oltari nalaze u nedoličnom stanju[16]. Mjesto da zamijene oltarske stolnjake ili čistila, da operu tjelesnike oni puštaju da presveto tijelo Isusovo počiva na zamazanom rublju. Prolaze čitavi mjeseci, a sve što se odnosi na uzvišenu misnu žrtvu ostaje u tako žalosnom stanju da sam pogled na to ulijeva odvratnost.

Zar je to revnost za čast Božju?

Zar ti službenici svetišta mogu reći s Davidom: *Domine, dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae, Gospodine, ljubio sam ljepotu tvoje kuće i mjesto gdje stanuje slava tvoja*[17].

Moja serafska majka Terezija silno je volila siromaštvo, ali je htjela posjedovati najbogatije drago kamenje istoka, da uresi kaleže, ciborije i patene kojih se neposredno dotiče tijelo Isusovo. No možemo li željeti većeg poticaja od onoga što nam ga je ostavio sam Otkupitelj? Cio njegov život i njegova smrt bili su ri-

---

16) Pisac govori ovdje samo o nezahvalnosti ljudi prema uzvišenom sakramentu što je ju sam vidio u svoje doba. On je znao, kao što i mi danas znamo, da ima crkava koje su dobro uzdržavane i to upravo zaslugom i velikodušnošću samih župnika.

17) Ps., XXV., 8.

jedak primjer siromaštva: rodio se u štalici a izdahnuo na križu. Dapače ulazeći u Jeruzalem, kad je mogao razviti sav sjaj svoje veličine htio je da slava bude jednostavna i da njome ravna poniznost. Ali na posljednjoj večeri, za posvetu svoga tijela i svoje krvi, on se je služio zdjelom od smaragda i čašom od agata neizrecive vrijednosti, koja je još danas predmet sveopćeg štovanja[18]).

Bilo je kraljeva i velikana koji su veliku vrijednost pripisivali najmanjim stvarima, koje su se odnosile na štovanje euharistije. Spominju se vrlo sveti i slavni biskupi, koji su meli i čistili vlastitim rukama svoju katedralu. Veliki car Konstantin nosio je na

18) To je čaša **Svetog Grala.** Ta riječ znači zdjela (**grazal** u provansalskom, **garzalo** u langdoškom narječju). Vjeruje se da je to bila čaša kojom se je Naš Gospodin služio na posljednjoj večeri sa svojim učenicima, i također, Josip Arimatejac, da pokupi krv što je protekla iz rebara Isusovih kad su kopljem bila probodena. Mnogo se je pisalo o tom nesigurnom podatku, naročito roman o svetom Gralu, čija se legenda, koja se odnosi na ovu čašu, veže u zgode »Okruglog stola«. Sin Josipa Arimatejca odnio je, »Svetog Grala« (čašu s posljednje večere) u Englesku, gdje je kroz stoljeća ostala sakrivenom, dok jedan vitez, zvan Parceval, nije zaslužio svojim krepostima da je otkrije i postane njezinim čuvarom.

G. 1101. po zauzeću Cesareje, Đenovljani su dobili u dijelu plijena koji im je pripao, jednu zdjelu od stakla, zelene boje, za koju su držali da je isklesana od velikog komada smaragda. Stavljena u crkvu svetog Lovre u Đenovi, ova je zdjela postala predmet pobožnog štovanja pod imenom **Sacro-Catino** jer se smatralo da je služila posljednjoj večeri Isusovoj. Učinila velika i mnoga čudesa. (V. **La Grande Encyclopédie.** Paulin, Paris, les Romans de la Table ronde. Paris 1848. Gaston, Paris, Encyclopédie des Sciences religieuses, Paris 1877—1882).

svojim ramenima građu namijenjenu podizanju jedne crkve. Sveti Većeslav, češki kralj, orao je polje i sijao žito koje je imalo služiti za oltarski kruh; on je podrezivao lozu i gazio tijesak da pripravi vino za svetu žrtvu. Margareta, ugarska kraljica, smatrala je čašću što može, na blagdane, držati stolnjak dok bi vjernici primali svetu pričest. U prošlim vjekovima, mnogi su se drugi velikaši smatrali sretnima što mogu čistiti i uzdržavati svjetiljke, koje su sjale pred Isusom-Hostijom. Ali danas ta pobožnost, koja je samo plamen katoličke vjere, protjerana je s dvoraca zemlje!

VI.

MLAKOST ONIH KOJI SE RIJETKO PRIČEŠĆUJU.

Nikad ne mislim, a da se vrlo ne čudim, na dvije zapovijedi što ih je Bog dao čovjeku, jednu zakonom prirode, drugu zakonom milosti, zapovijedi vrlo različite a jednako prekršivane. Prva, koja mu je dana u raju zemaljskom, zabranjivala mu je pod kaznom smrti jesti plod s drveta: *Ne comedas, ne jedi;* a čovjek je s njega jeo. Druga, proglašena u Crkvi, naređuje mu da jede tijelo Spasiteljevo: *Accipite et comedite, uzmite i jedite;* a on neće da jede. Rajski plod mu je zabranjen, i on ga jede, premda uzrokuje smrt; euharistijski kruh naloženo mu je da jede, i on ga ne jede, premda uzrokuje život. Sveto Pismo nam kaže da je Apsalom davao sebi samo jednom godišnje kosu rezati, kad bi osjetio njezinu težinu: *Quia gravabat eum caesaries, jer mu je kosa bila teška*[19]). Tako isto postupaju ovi nezahvalnici. Oni odu, jednom na godinu, otresti se u ispovijedaonici svojih zloća i nahraniti se nebeskim kruhom, dok tri ili četiri puta na dan hrane svoje tijelo kruhom zemaljskim. A ima

20) II. Reg., XIV., 26.

ih koji se približuju ovom sakramentu ljubavi samo da izbjegnu osudama kojima im Crkva prijeti.

Sveti Ambrozije tužio se na ove slabe kršćane kad je govorio: *Panis est quotidianus, et tu post annum illum sumis, kruh je svagdašnji, a ti ga nakon godinu dana uzimaš!* Eto bez sumnje zbog čega ljudi gube tako brzo dragocjeno blago milosti; zbog čega tako lako padaju s uzvišenog stupnja, na koji ih postavlja prijateljstvo Božje, da upadnu u ponor grijeha, koji vodi u pakao. Učeni je svećenik Rupert tvrdio da su zli anđeli sagriješili jedino zbog toga što se nijesu mogli da hrane slatkim kruhom Euharistije; njemu je izgledalo nemoguće, da se ti nesretni duhovi, — da su bili dionici dara koji je danas dan svima kršćanima u primanju tijela utjelovljene riječi, — ne bi raspalili ljubavlju za nj i ne bi mu iskazali počasti svoga klanjanja; no uskrativši mu to, oni su propali[20]).

Može se dakle zaključiti da je pad siguran i propast neizbježiva za onoga koji nikad ne učestvuje, ili koji rijetko učestvuje, na nebeskoj gozbi. To je bilo uvjerenje velikog glavnog zapovjednika vojske Nuna Alvareza Pereire, koji se je pričešćivao svaki dan, dapače za vrijeme logorovanja i u buci oružja. »Ako hoćete da me pobijedite u kojoj bitci, govorio je on često, samo me udaljite od Svetog stola«.[21]) Kad bi se svetoj

20) Ova misao Rupertova ne nalazi se u svim izdanjima njegovih djela.

21) V. bilješku o čestoj svetoj pričesti na kraju knjige.

Katarini Sijenskoj dogodilo da bi jedan dan provela bez svete pričesti, teško bi se razbolila. Jedna sveta djevojka, Uršula Benincasa, izgledala je kao da izdiše kad ne bi primila euharistijsku hranu; a da joj se u trenu zdravlje povrati, bilo je dovoljno da koji svećenik približi njezinim usnama prste koji su se čas prije doticali svetih prilika.

Bacimo svoj pogled na stoljeća prvotne Crkve, i vidjet ćemo s kakvim su žarom vjernici prisustvovali svaki dan božanskim tajnama: onaj, koji bi od njih izostao samo jednom nije se smatrao dostojnim kršćanskog imena i značaja.

A šta da reknem o Kraljici anđela, Mariji, našoj Gospi?

Slušajte šta je ona objavila jednoj od svojih službenica: Božanski je otkupitelj davno prije nego će dati svoj život za spasenje roda ljudskoga, objavio svojoj Majci da će ustanoviti jedan sakramenat u kome će, promijenivši bit kruha u bit svoga tijela, obnoviti na neki način u srcima ljudskim utjelovljenje što se je dogodilo jedan jedini put u njenoj čistoj utrobi. Od toga časa Marija je gorila najvrućom željom da ponovno primi u svoje krilo presvetog Sina, koga je rodila. Kroz godine i godine ona se neprestano na to pripravljala djelima najžarče i najnježnije ljubavi, uzdišući za sretnim časom kad će postići tu neprocjenjivu milost. Stoga, kad je vidjela u svom srcu svog božanskog Sina pod sakramentalnim prilikama, ona je planula tolikim žarom ljubavi, da je zaslužila uščuvati ga cio svoj život. Jer ako je istina da po primitku svete pričesti u dvorani posljednje večere na sretni dan ustanove Euharistije, ona se nije više pričešćivala sve dok sveti Petar, iza smrti vrhovnog i božanskog svećenika Isusa, nije slavio prvu svetu misu, istina je i to da je euharistijski kruh počivao trajno u njezinoj čistoj nutrini nimalo se nepokvarivši, sve dok nije bio zamijenjen novom pričešću. Ta je milost bila udjeljivana Mariji kroz cio njezin život, da nikad ne prestane biti živim zavjetnim kovčegom koji je sadržavao pravu manu«.

Promatrajući toliki žar i ljubav za božanski sakramenat, šta će reći bezbrižnici koji puštaju da im gotovo cio život proteče a da se ne približe svetom stolu? Bez sumnje ono što su govorili u pustinji nezahvalni Izraelci kad je mana, slatka i lijepa hrana, predodžba Euharistije, padala im s neba: »*Ta nam se kukavna hrana gadi: Nauseat anima nostra super cibo isto levissimo*«[22]).

Evo uostalom jednog prigovora koji se često čuje: Ne dolikuje nesavršenim i svjetskim ljudima da tako često približe svoje usne otvorenom Srcu Isusovom i da u svoje nečiste duše primaju onoga koji nalazi mrlja dapače na najčišćem kristalu anđeoskih srdaca. To su, odgovara sveti Bernard, riječi krupnog neznanja ili himbene nezahvalnosti, jer što ste više bolesni

22) Num., XXI., 5.

to vam više treba liječnik: *Quo magis aeger es, magis indiges medico.*

Da, slijepo i nezahvalno stvorenje, što te tama više okružuje, to više treba da tražiš sunce koje te može obasjati. Nije to dakle poštivanje prema presvetoj Euharistiji što te sprečava da sjedneš za sveti sto: to je nezahvalnost, to je mlakost tvoje duše, to je prijanjanje uz kukavna stvorenja, koji te udaljuju od naručaja tvoga Stvoritelja, dok ti on kao nježna majka, otvara svoje srce na oltarima da te hrani svojom krvlju, namjesto koje ti voliš prostu hranu egipatsku[23]). Ah! kad bi imao ljubav i vjeru jednog Ivana Zlatoustog, ti bi s njime rekao, da je na zemlji jedino osjetljiv gubitak i jedina prava nesreća biti bez Euharistije. Kad bi imao ljubav i vjeru onih dviju kraljica Škotske i Engleske, Marije i Katarine, koje su s veseljem i stalnošću trpile najstrašnije kušnje, progonstva, tamnicu i smrt, nemajući druge utjehe i uporišta do anđeoskog kruha, siguran sam da bi s manjom bezbrižnosti i nemarnosti mislio na to da se njime hraniš.

23) Potsjeća na želju Izraelaca, — dok su bili u pustinji, — za mesom koga su jeli boraveći u Egiptu.

VII.

PREZIR KRŠĆANA KOJI NE PRATE PRESVETI OLTARSKI SAKRAMENAT DOK SE NOSI BOLESNICIMA.

»*Primiti dobročinstvo,* govorio je pravo Seneka, *to znači prodati svoju slobodu: Benificium accipere, est libertatem vendere*«. Koliko li su se puta ljudi prodali Isusu? Jer Euharistija je njegov najdivniji dar, koji istodobno iscrpljuje čudesa njegove moći, izvore njegove mudrosti, domišljatost njegove ljubavi; dar, iza koga Bog, premda neizmjeran, izjavljuje da nam ne može većeg i boljeg dati. Sigurno, samo po tome su katolici tisuću puta robovi Isusovi.

A kad je tako, kako to da tako malo ima ljudi koji bi ga pratili ulicama, dok ga se nosi bolesniku? U vrlo napučenim gradovima vidio sam ga tako zanemarena i napuštena, da su samo dvije ili tri osobe slijedile svećenika koji ga je nosio. Pocrvenio sam to gledajući. Sjetio sam se ohologa sjaja povorki, sjajnih i biranih pratnja, bezbrojnih čuvara i bogatih kočija pokrivenih svilom i blistavim zlatom, koji prate zemaljske velikane kad izlaze iz svojih palača. Jedino Kralj kraljeva, Bog neizmjernog veličanstva osuđen je na ovom svijetu na takav prezir. Divovskim kora-

kom on dolazi, na glas svećenikov, s neba na zemlju da potraži svoja stvorenja, okružen anđeoskim korovima koji ga nevidljivo prate i on prolazi gradovima i selima po kiši, dapače i po snijegu, i ne ustručava se ući i u najsiromašniju kuću ili najjadniju potleušicu. Ali kako ljudi odgovaraju na ovu silno veliku ljubav, na ovu finoću božanske udvornosti?

Ovaj Bog ljubavi prolazi ispred njihovih vrata i zove ih slatkim riječima: *Sequere, slijedi me.*[24]) No mjesto da se ugledaju u primjer ubirača poreza Mateja, oni ostaju sjediti u svojim poslovnicama, zabavljeni svojim poslovima i uronjeni u svoje račune. Spasiteljevi učenici, kad su ga prvi put ugledali, čim su čuli njegov glas koji im je govorio: *Venite post me, dođite za mnom*[25]), ostavili su svoje čamce i svoje mreže i pošli za njim. Ljudstvo, od pet ili šest tisuća na broju, pristajalo je za njim po čitave dane, satrveno postom i izmoreno putovanjem. Ima na zemlji cvijeća, koje po učenju prirodopisaca, slijedi svako kretanje sunca i mjeseca, a u prisutnosti ovog božanskog magneta, koji očarava anđele i svece, srca ljudska ostaju neosjetljiva!

Bilo je životinja koje su začudile ljude spremnošću kojom su pratile presveti oltarski sakramenat. U samom gradu Lisabonu, gdje pišem ove retke, bio je pas u jednog siromašnog zanačije, koji je čim bi

24) Mk., II., 14.
25) Mt., IV., 19.

zazvonilo zvono koje je navještavalo da odlazi presv. oltarski sakramenat, trčao silno velikom brzinom na crkvena vrata; i otuda stalno bi pratio svećenika do kuće bolesnikove, usprkos tome što su ga u tom sprečavali. Štoviše: čim bi prve glasove zvonca čuo u noći, ovaj bi pas skočio poput lava, i kad bi našao vrata zatvorena, počeo bi tako jako lajati, da mu se je moralo otvoriti. Bilo je slučajeva dapače da je skočio kroz prozor da bi mogao svome Stvoritelju iskazati uobičajenu počast.

Austrijska vladarska kuća pripisuje sve svoje uspjehe jednom činu pobožnosti svoga jednog člana prema božanskoj Euharistiji: Rudolf, grof habzburški susretavši nekog dana na selu svećenika koji je nosio presveti oltarski sakramenat, siđe s konja, dadne svećeniku da na nj uzjaši i odvede ga otkrivene glave do stana bolesnikova, držeći životinju za uzde. Ova sjajna počast nije ostala nenagrađena: malo vremena iza toga, on postade potpunim gospodarom velikog carstva.[26]) Mogli bi navesti i primjere drugih vladara i velikana koji su slijedili Rudolfovo držanje na veliku utjehu i pobudu čitavome dvoru. David je bio slavan i moćan vladar; uza sve to on je pjevao i plesao, s harfom u ruci, prateći kovčeg Gospodinov, koji sadr-

26) Ako je s jedne strane istina da Bog naređuje svako štovanje koje mu čovjek iskazuje, pa blagosiva kadgod zbog tog ne samo pojedince nego i obitelji, s druge strane nema sumnje da propast mnogih pojedinaca i obitelji dolazi upravo otud, što Boga prisutna na zemlji nijesu štovali.

žava tek predodžbu i sjenu Euharistije. Ah! zašto velikani zemlje ne shvate kakvim bi blagoslovom Bog želio obasuti njihova kraljevstva i njihove obitelji, kad bi vršili djela pobožnosti i vjere prema njegovom presvetom Sinu u sakramentu oltara!

VIII.

BEZBOŽNOST ONIH KOJI SE PRIČEŠĆUJU U STANJU SMRTNOG GRIJEHA.

Evo nas kod najstrašnije nezahvalnosti kojom kršćanin može postati krivim prema božanskom ljubitelju u Euharistiji. Nema riječi kojima bi mogli žigosati zločin izdajice koji na nečiste usne prima tako čisto tijelo Isusovo.

Vojujuća Crkva neprestance se divi Stvoritelju nebesa, komu nije bilo odvratno krilo Djevičino[27]) premda je bilo čišće od ljiljana i netaknutije od sunca. Šta će dakle reći slavna Crkva? Šta će reći anđeoski duhovi promatrajući Stvoritelja koga prima duša koja je po grijehu postala lješinom, robom đavola i igračkom njegove silovitosti? Kad je Juda primio komad kruha što mu ga je pružio Isus, pripovijeda sv. Ivan[28]), sotona uđe u nj, da zagospodari posve izdajnikom, kome je srce već bio zaposjeo. Tragičan čas, u kome Juda prestaje biti članom dvanaestorice i postaje pomogač đavola i njegov rob! Uistinu, duša koja leži u grijehu, prijesto je na kome sotona svemoćno

27) Non horruisti Virginis uterum. Nijesi se strašio utrobe Djevičine. (Riječi iz »Tebe Boga hvalimo).
28) XXXI., 27.

gospodari; i ako tada prima tijelo i krv Isusovu, ona ih stavlja na neki način pod noge đavolu.[29])

Plačući nad tako strašnom nezahvalnošću, sveti je Petar Hrisolog uskliknuo: *Unde te traxit amor?* O neumrli Bože! *dokle te je dovela tvoja ljubav prema ljudima?* Do u štalu? Do na Kalvariju? Ah! još mnogo dalje: do na mjesto gdje sotona vlada! Nedostojna stvorenja uvode tvoje presveto tijelo tamo gdje pakleni mučitelj traži da mu se klanja. Tu on zapovijeda, tu on vlada. A ti Svemogući, ti, Neizmjerni podnosiš da u toj duši, u koju ulaziš, on potpuno gospodari! Izgubljena ovca, zadihana pod težinom teškog lanca grijeha koji je omata i steže postaje plijenom okrutnoga vuka; a ti pristaješ, da tvoje tijelo i tvoja krv budu tu, prisutni toj tajni zloće, najblaži i najneviniji jaganjče!

O kršćani koji ste krivi s takva svetogrđa, slušajte riječi, što vam ih upravlja najstrpljiviji čovjek, Job, kao strašno prokletstvo koje leži na vama: *Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus: kruh će se njegov promijeniti u utrobi njegovoj u zmijski otrov.*[30]) Ako budete jeli ovaj kruh nedostojno, on će se okrenuti za vas u otrov, i dok drugi u njemu nalaze život, vi ćete u njemu naći smrt.

Jednoj ribi pripisuje se sposobnost da može preokrenuti slanu vodu u slatku, kad joj uđe u usta.

29) Jer svatko tko čini grijeh, rob je grijeha. (Iv., VIII., 34).
30) Job., XX., 14.

Obratno se događa kod onoga koji u stanju smrtnog grijeha pije krv Spasiteljevu; jer on truje najbolje piće i za nj sakramenat, koji je izvor najčišćeg veselja, postaje ponor gorčine i boli.

Tu se ne zaustavlja kazna svetogrdne duše: *Divitias quas devoravit, evomet, blago što ga je progutao, izbacit će*[31]) kaže Job u svom krepkom govoru. Stoga su neki vrlo ozbiljni pisci smatrali da anđeli, u svojoj velikoj brizi oko Euharistije, nijesu mogli podnijeti da ona pređe preko nečistih usana Iskariotovih, te da su mu je izvadili iz usta. Štoviše, pripovijeda se, da su sami đavoli prisilili jednu nesretnu ženu da izbaci, iza smrti svetu hostiju koju je bila primila u nedostojnom stanju: *Blago što ga je progutao, izbacit će.*

Moj Anđeoski Naučavatelj, sveti Toma pita se šta je veće svetogrđe: ili pričestiti se u stanju smrtnog grijeha ili izbaciti sakramentalne prilike u nečisto mjesto?[32]) Kakavgod bio odgovor na ovo pitanje, sigurno je da svaka uistinu kršćanska duša drhće i uzmiče od užasa pred oba ova zločina.

Neki ozbiljni filozof bio je pozvan na svadbeni objed pa se vanredno pomno dotjerivao. Netko ga upita zašto to čini: To je stoga, što neću da budem nedo-

31) Job., XX., 15.
32) III., q. 80., a. 5., ad 3. Sveti Naučavatelj kaže da je ovaj drugi grijeh veći: 1. jer onaj koji bi bacio sakramentalne prilike na nečisto mjesto, imao bi nakanu da pogrdi ovaj sakramenat, što ne namjerava onaj koji se nedostojno pričešćuje i 2. što je grješnik sposoban primiti milost, dok se ta sposobnost ne nalazi ni u kakvom nerazumnom stvoru.

stojan mlade; *pred ljepotom hoću da izgledam vrlo lijep, ut pulcher ad pulchram vadam.*

Takvi treba da su osjećaji onoga koji ide ne samo sjesti za isti sto za kojim sjedi Isus, najljepši među djecom ljudskom, nego ide jesti njegovo tijelo i piti njegovu krv. On mora prije svega da se obuče u ogrtač nevinosti, opravši najprije suzama skrušenosti i kajanja najmanje mrlje grijeha.

Labud, najbjelja ptica, ne jede kruh koga mu se daje prije nego što ga je umočio u vodu; tako treba jesti euharistijski kruh umočen najprije u suze ljubavi; samo tada on će proizvesti u duši divne učinke.

Tijelo Isusa-Hostije, usred Crkve, slično je suncu usred prirode. Ono različito utječe na razne dijelove kugle zemaljske, prema svojstvu njihovih sastavnih dijelova, pa ovdje proizvodi zlato, tamo srebro; ovdje željezo, a drugdje opet ništa. Isto tako božansko sunce pravde oplođuje duše prema njihovim nutarnjim svojstvima. Teško nezahvalnoj duši koja postaje suha i gola zemlja, i koja se pretvara u pustinju mjesto da se pokrije cvijećem i plodovima pod utjecajem Euharistije! Teško duši koja izađe ogladnjela s ove kraljevske gozbe, kao što nekoć uzvanici Heliogabala ostaviše sto na kojem su im bila iznesena samo naslikana jela da ih prevare. Tako je često. Božansko sunce ljubavi prodire u neosjetljive duše a da ništa u njima ne proizvede, ostavljajući ih kakve ih je našlo.

Za vrijeme neke opsade Atene, pripovijeda povijest, jedan je stražar zaspao na zidovima; njegov budni kapetan našavši ga da tako spava, na mjestu ga ubije rekavši: *Takva sam ga ostavio, kakva sam ga našao: talem inveni, qualem reliqui.* To također čini Isus u presvetom oltarskom sakramentu, kad sretne dušu koja je uronila u samrtno mrtvilo grijeha; on je ostavlja u stanju u kome je ju našao: *takvu sam je ostavio, kakva sam je našao.* Strašna kazna, ali pravedno zaslužena kad je kršćanin tako nezahvalan! Ostati mrtav u rukama onoga koji život daje! Potopiti se u luci! Oslijepiti na izvoru svijetla! Umrijeti služeći se najuzvišenijim lijekom.

IX.

DRSKOST NEKIH SVEĆENIKA U NAČINU KOJIM SLUŽE SVETU MISNU ŽRTVU.

Mi živimo u tako žalosno doba i tako različito od prošlih stoljeća, da naši pređi kad bi došli na zemlju, ne bi nas htjeli priznati svojim nasljednicima. Oni bi imali iste osjećaje kao onaj mudri rimski građanin, koji, vrativši se u svoj rodni grad iza dugih godina izbivanja, nađe ga tako izmijenjena da je jecao i vikao po javnim mjestima: *Vidim Rim, ali ne vidim rimskih običaja: Video Romam, romanorum mores non video!*

U istom bi smislu i s ne manje čuđenja oni koji su poznavali svetost nekadanjih svećenika, njihov besprijekorni život, njihovu nevinost vladanja, njihovu neokaljanu službu, mogli prečesto kliknuti: *Vidim svećenike, ali ne vidim više svećeničkog vladanja: Video sacerdotes, sacerdotum mores non video!* Nekoć sam ih vidio kako prolijevaju suze pred oltarima za grijehe naroda; danas kod njih vidim tako malo poštivanja dok su u svetištu, da Boga treba moliti da im oprosti njihove grijehe. Danas ih češće sretam na javnim mjestima ili na mjestima sastajanja

nego u crkvama; zabavljene više tisućama besposlica i djelima koja s njihovom svetom službom nemaju nikakove veze nego zaokupljene traženjem i spašavanjem grješnika.[33]) — I eto to su miljenici Gospodinovi! Eto pokoljenja što ga je Svevišnji odabrao! Eto službenika koji su označeni znakom svoga slavnog poslanstva, obučeni grimizom kraljevskog svećenstva, pozvani da se penju na prijestolje oltara i da prikažu kao žrtvu vječnog Sina Božjeg! Vidim ih sada kako rasiplju a ne dijele tajne našeg otkupljenja; kako prikazuju više darova idolu svojih želja, nego žrtava veličanstvenom Bogu; potpuno bez osobina što ih Bog traži od svojih svećenika.

Bile bi i odveć opravdane tužbe i suze kršćana koji bi u današnje vrijeme vidjeli da se svećenik sablažnjivije vlada nego laik, i da je onaj, koga je Bog više obdario nezahvalniji prema njemu! Nezahvalnosti svećenika prema božanskoj Euharistiji takve su naravi da bi ih trebalo pisati suzama a ne crnilom. Prešućujem činjenice koje se ne mogu ni napisati ni saopćiti. Spomenut ću samo dvije najveće nezahvalnosti zbog kojih sagriješe neki svećenici prema Isusu-Hostiji.

Jedna je od njih veliko nepoštivanje s kojim služe strašnu žrtvu našeg otkupljenja. Oni diraju, blagosivaju, uzimlju s tako malo poštivanja i pažnje presveto

33) Pisac govori o prilikama svoga vremena. Danas su u mnogim zemljama, općenito govoreći, svećenici daleko od[illegible] n[illegible]ji i bolji.

tijelo Isusovo da mnogi krivovjerci, ušavši u naše crkve, sablažnjuju se ili se rugaju videći da se tako postupa s tajnom koju mi proglašujemo najuzvišenijom i najsvetijom u našoj vjeri. Slavni Ivan od Avile, apostol od Andaluzije, videći jednog svećenika kako služi svete oltarske tajne sa zločinačkim nepoštivanjem, približi mu se te mu rekne: Molim vas, postupajte bolje s ovim velikanom, jer je sin dobrog Oca i pripada slavnoj obitelji.

Ovaj apostolski govor obraća se i vama, svećenici, svima, koji to jeste. Znate li čije je to tijelo što ga vi svojim riječima proizvodite na oltaru? Znate li čije je to tijelo, čija je to krv što je vi uzimljete i pijete s tako malo poštivanja? Znate li tko je on? To je velikan slavnog plemena, to je Sin našeg Stvoritelja, to je krv Boga živoga, Boga neizmjerno veličanstvenog. To je Sin najsvetije i najuzvišenije Majke, Sin Marijin, u koje je isto tijelo, po svetom Augustinu, kao u Isusa u Euharistiji: *Caro Christi, caro Mariae, tijelo Kristovo, tijelo Marijino.* Kako dakle da vaše ruke ne drhću kad ga se dotičete s toliko nepoštivanja.

Serafin se nije usudio dotaći svojim rukama zažarenog ugljena kojim se je služio da očisti usne Izaije, jer je on predočavao ovaj sakramenat; stoga ga je uzeo s mašicama.[34]) Ako dakle ruke jednog serafina nijesu dosta čiste da uzmu ono što je bilo samo predodžba tijela Isusova kako će dosta biti čiste ruke

34) Is., VI., 6.

jednog svjetskog čovjeka da se dotiče tog samog tijela? Stoga je sveti Ambrozije kliknuo: *Vide quid agas, sacerdos, ne febrienti manu corpus Christi attingas; pazi šta radiš, svećeniče, da se bolesnom rukom ne dotakneš tijela Kristova.* Pazi da u ranu među rebrima njegovim ne staviš prste koje trulež rastvara. Sami su se pogani bojali doći s kakvim nečistoćama da prikažu darove svojim krivim bogovima, i posvud su se mogle čuti ove opomene: *Procul estote profani, et manibus puris sumite fontis aquam, dalje odavle koji niste sveti, i čistim rukama uzimljite vodu s izvora.*

Ima drugih svećenika, koji strašne tajne našeg otkupljenja služe s takvim prezirom prema ceremonijama, takvom žurbom u riječima, te se čini da misle samo na to kako će čim prije udaljiti od svojih očiju ovu božansku hostiju, koja bi morala biti jedini predmet njihove ljubavi. To bi bio uzaludan trud kad bi ih se nagovaralo da posvete pô sata služenju svete mise, dok veći dio dana gube u tisuću svjetskih sitnica ili u to da ništa ne rade.

Obstupescite, coeli, super hoc! Zapanjite se nebesa nad tim.[35]) Anđeli Gospodinovi, pokrijte lice svojim krilima! Kako da se serafini ne zaprepaste videći šta se događa na našim oltarima? *Ali vi, o svećenici, jecajte i urličite od boli: Plangite, sacerdotes, et ululate!*[36]) Jer nezahvalnosti su svijeta gotovo dokazi

35) Jer., II., 12.
36) Job., I., 13.

ljubavi u poredbi s vašom nezahvalnošću. Kršćanin koji griješi nakon što je bio otkupljen krvlju Isusa Krista, kaže sveti Augustin, zaslužuje da se novi pakao stvori za nj. Šta bi on rekao o vama, koji ste ne samo bili otkupljeni ovom dragocjenom krvlju nego ste postali njezini čuvari i gospodari? Jer sigurno je, da vi imate pravo nad ovom božanskom krvlju, vi imate vlast da je proizvedete, da je izlijevate, da je blagosivate, da je dijelite. Oh! Kako bi bili nesretni kad bi ova žrtva, koju vi prikazujete za grijehe drugih, donijela vašoj braći spas a vama samima — propast!

Kad Cezar jednog dana, prikazujući žrtvu svojim krivim bogovima, nije našao u njoj srca, vidio je u toj stvari kobni predznak okrutne smrti. Kakva strašna predviđanja i zaključke treba da povučete vi sami za se, kad vidite da tolike žrtve što ste ih prikazali *nemaju srca;* hoću da reknem kad su tolike žrtve što ste ih prikazali pravom Bogu, njemu neugodne i za vas bez svake zasluge. Mjesto srca, vidjet ćete kako se na dnu vašeg kaleža skuplja žuč srdžbe Božje, koju ćete biti osuđeni da pijete do dna i koji će vam spaliti utrobu: *Quia calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. Et inclinavit ex hoc in hoc, verumtamen faex ejus non est exinanita! bibent omnes peccatores terre, jer Gospodin drži čašu vina pomiješana, naginje je na jednu i drugu stranu, dok do dna ne bude ispražnjena, pit će iz nje svi grješnici na zemlji!*

Razumjet ćete onda šta znači približiti se oltaru bez pobožnosti, prezirati koji obred, pokleknuti napola, govoriti misu s tisuću rastrešenosti! I ako samo sjećanje na ovo mora vas se dojmiti kao pogled na strašne nakaze, šta će biti sa žrtvom koju čovjek bude bio prikazao u stanju smrtnog grijeha? Šta ćete raditi kad vidite blagog Jaganjca da se u vašim rukama promijenio u razljućenog lava spremna da udari na vas?

Germanicus nije se smatrao sigurnim pred srdžbom boga Apisa, kad ga ne bi vidio da spušta oči prema žrtvi koju mu je prikazao: a Gracchus je brzo poginuo kad je vjetar odnio žrtvu koju je prikazao. Šta možete dakle očekivati vi, službenici Isusa Krista, ako vaše žrtve, vaši darovi, budu odnešene ne u zrak, kao nekorisni za vas, nego pred podnožje prijestolja božanske pravde, gdje će krv nevinog Abela vikati proti vama? Ah! draga braćo, mislite na ono što vas može izložiti takvoj nesreći! Ja također, što se mene tiče, pratit ću vas i sjedinit ću se s vama s velikim strahom Božjim u tako ozbiljnom i tako spasonosnom razmatranju.

Sacerdotes mementote
Nihil majus sacerdote
Qui, dotatus sacra dote,
Deo servit et devote.[37])

(XV. stoljeće.)

---

37) Svećenici sjetite se:
Ništa veće od svećenika
koji, obdaren svetim darom
Bogu služi i pobožno.

X.

NEMARNOST SVEĆENIKA KOJI RIJETKO SLUŽE SVETU MISNU ŽRTVU.

Velika je i odurna rekli smo, nezahvalnost kršćanina, koji zanemaruje da prima božansku Euharistiju izvor milosti, početak svakog dobra, što ga je ljubav Isusova ostavila ljudima. Ali kakva će tek biti nezahvalnost svećenika, koga je sam Bog odabrao ne samo da se hrani njegovim tijelom, nego da to tijelo posvećuje i da ga dijeli, ako zbog nemarnosti ili iz taštine, bude pristupao samo rijetko oltaru? Nažalost! Vidjet ćete neke svećenike, koji zaboravljaju visoku povlasticu koja resi njihovo božansko poslanje, te sprovode sedmice i dapače mjesece a da ne služe svete mise.

Najveća čast, do koje je Bog mogao uzdići blaženu Djevicu Mariju bila je bez sumnje u tom što je ju izabrao da bude majka, uzevši ljudsko tijelo iz njezine čiste utrobe. Uistinu, ni to što joj je dao potpuno gospodstvo nad svim stvorenjima koja su postojala ili će postojati, ni dioništvo na svim darovima milosti i slave ne mogu se usporediti s čašću koju je postigla postavši Majkom Božjom, neuporedivim i neizmjenim

dostojanstvom. Oživite dakle svoju vjeru službenici Svevišnjega i razumite da vas Bog diže na neki način do istog dostojanstva, s tom razlikom što ga je slavnoj Djevici svojoj Majci dao samo jednom, dok svaki put kad silazi s neba da počiva u vašim rukama obnavlja svoje utjelovljenje. Sv. Augustin nije oklijevao ustvrditi: *O magna dignitas sacerdotum, in quorum manibus Dei Filius quotidie sicut in utero Virginis incarnatur, o veliko dostojanstvo svećenikâ, u čijim se rukama Sin Božji svaki dan kao u utrobi Djevice utjelovljuje.*

Prvi svećenik na svijetu u zakonu milosti to je bila sama utjelovljena Riječ, Isus Krist. Prije nego što je prikazao na križu krvnu žrtvu svoga života on je ju već bio prikazao nekrvnim načinom žrtvujući svoje tijelo u Euharistiji. Svećeništvo Kristovo bilo je tako uzvišeno dostojanstvo, da ga je Bog mogao dati samo njemu, kao svome pravom Sinu, da on tako mogne pružiti neizmjernom veličanstvu dostatnu zadovoljštinu za nanesenu joj uvredu. Tako ni anđeo, ni prvi serafin nije bio sposoban da primi odličnu značajku vrhovnog svećeništva, čiji je pretstavnik, kao istodobna žrtva, trebao prikazati dovoljnu

38) U nekim izdanjima piše: »Ima ih koji je govore samo na četiri velike godišnje svetkovine (kad pod grijeh moraju reći!). Čudna stvar! neki crkveni dostojanstvenici prihvaćaju danas taj običaj zbog »bon tona« i tobože s državnih razloga!« — Hvala Bogu, danas i u Portugalu i svagdje drugdje na svijetu svećenstvo je daleko od tog i osudilo bi taj čudni bon ton i taj odvratni jansenizam.

naknadu božanskoj pravdi koju su bili uvrijedili ljudski grijesi.

A ta ista značajka koja je mogla pripadati samo božanskoj osobi danas je dana posljednjem svećeniku, da, ne kao žrtva, nego službenik, prikazuje vječnom Ocu žrtvu tako zaslužnu da bi ona sama bila dovoljna da otkupi cio svijet. No ima svećenika koji u svojoj nezahvalnosti idu dotle da ne cijene takva dobročinstva. U naše dane ima ih nekoliko koji neće često da se popnu na oltar, kao da se stide što su službenici najvećeg i najuzvišenijeg sakramenta! O nevjerojatna nezahvalnosti! Zar ne znate šta je služenje svete mise? Zar ne znate šta znači izostaviti takvu žrtvu bez opravdana razloga? Slušajte svetog Augustina, koji vas optužuje zbog uvrede veličanstva Božjeg; jer on izričito tvrdi da vi, koliko je do vas, udarate na slavu presvetoga Trojstva. Tko bi osim toga mogao objasniti, koliko bezbrojnih i dragocjenih darova lišavate tako sami sebe, a po tom i druge!

Siromašne duše u čistilištu zaklinju i čekaju sa zebnjom na vaše žrtve kao na jedini lijek svojim zlima; i po jednom pobožnom mišljenju muke su duša kojima se žrtve primjenjuju prekinute za vrijeme služenja mise. Utjelovljena Riječ, budući da je u slavi, nije više u stanju da vidljivo prikaže na oltaru žrtvu svoje krvi za okajanje ljudskih grijeha; zato je vas postavila na zemlji kao svoje zamjenike, svoje pretstavnike, da u njegovo ime i njegovom vlastitom moću, činite ono što je jedino on mogao činiti, po

svećeničkom dostojanstvu u dvorani posljednje večere i na križu; stoga ste nazvani pomazanici Gospodinovi, stoga vam kažu da ste drugi Krist.

Promislite dakle, da li je moguće zamisliti veće dostojanstvo od vašega, jer u ovom pogledu, ono je jednako dostojanstvu Otkupitelja svijeta. Shvatite da vaša moć napunja đavle užasom, a anđele svetom zavišću. Zna se po jednoj pobožnoj objavi, da je onaj dan kad je bio ustanovljen divni sakramenat, jedan od najviših serafina odnio ga blaženoj Djevici Mariji, koja ga je po prvi put primila iz njegovih ruku; i to je poslanje utješilo anđeoske duhove, što je Bog samo ljudima dao divna, isključiva svećenička prava.

Oni pobožni i moćni vladari priznavali su dobro uzvišenost tog dostojanstva kad su svećenike cijenili tako, da su njima pred noge ostavljali svoje krune; držali stremen dok bi se svećenici penjali da uzjaše; vodili za uzde njihove konje otkrite glave i šeširom u rukama. Ne recite mi da su ti svećenici bili pape, sami pretstavnici Božji na zemlji; jer odgovorit ću vam, s Anđeoskim Naučavateljem, da je vaša vlast jednaka papinoj u koliko se tiče posvećivanja pravog i istinskog tijela Isusa Krista, premda je njihova vlast veća od vaše obzirom na mističko tijelo, naime Crkvu. Tako je stvar shvaćao sveti Martin: on je htio da njegov kapelan imade prednost pred carem koga je pozvao za svoj sto. Isto tako, sveti Karlo Boromejski nije nikad dopustio kome velikašu, ma kako moćan bio, da zauzme u crkvi sjedala određena za svećenike. Ovi

slavni ljudi cijenili su toliko kraljevsku krunu svećenstva, koliko ga neki današnji svećenici žalosnom nezahvalnošću preziru. To je sigurno najveća nezahvalnost što je ju moguće zamisliti, zato sam o njoj govorio i s njom svršavam.

Završavam tako i govor o svim nezahvalnostima, kojima pokvareni svijet odgovara na ljubav Isusovu i na onu neizmjernu osjećajnost i nježnost koju Euharistija na vrhovni i najdirljiviji način izražava.

RAZGOVORI ISUSA I DUŠE DA SE SABERE PRIJE I POSLIJE PRIČESTI

I.

ISUS POZIVA DUŠU NA DIVNU PRIČESNU GOZBU.

Ja, vrhovni vladar, pripravio sam svojim poznanicima sjajnu gozbu na kojoj im ne dajem druge hrane do svoga tijela i drugog pića do svoje krvi. Dođi dakle moja predraga, dođi sjesti na moju gozbu. Ako se neki ispričavaju da na nju ne dolaze da bi zadovoljili djetinjastim težnjama, a drugi opet — žrtve grubih želja, — da se mogu predati prostim tjelesnim požudama, ne budi u broju tih luđaka. Znaj da ništa ne ranjava tako moje srce kao slaba gorljivost u odgovaranju na moj uljudni i ljubavi pun poziv.

Sjedni sa mnom za ovaj sto. Vidiš li ovaj kruh? Kakvo mišljenje stvaraš o njemu? Ne daj se prevariti svojim ćutilima, koja ti pokazuju samo slabe prilike. Ja ti uistinu velim: ovo je moje živo tijelo, ovo je moja prečista krv.

Ja želim živjet s tobom istim životom, ući u tvoju nutrinu, zatvoriti se u tvoje srce. Ova žestoka želja dovela me je s neba na zemlju i navela me da se sakrijem pod veo ovih prilika, da te ne bi prepao sjajem svoga neizmjernog veličanstva. Ostavio sam, nenapu-

stivši slatko krilo moga vječnoga Oca i divnom tajnovitošću koju ti ne možeš shvatiti preobrazio sam se i postao kao malo kruha, da ti, jedući me, možeš reći da sam tvoja hrana i da postaneš jedno sa mnom. Ljubav, svladavši me, dotle me je dovela.

Već od vječnosti žarko sam žudio da postanem jedno s tobom u ovom sakramentu moje ljubavi i da te učinim dionikom moga božanstva i svih mojih osobina.[39]) Ovdje dakle posjeduješ, pod euharistijskim prilikama koje ga sakrivaju, svoga Boga, svoga Stvoritelja, svoga Prijatelja, Isusa-Hostiju.

Ovdje, o kršćanska dušo, imaš pred svojim očima božanskog pelikana, koji ranjava i otvara svoja prsa da ti dadne život u sebi samome i da te svojom krvlju nahrani. Hoćeš li odbiti da uđeš u moje srce, ili ćeš mi uskratiti da uđem u tvoje? Zar ćeš odbiti hranu koja je sam Bog, ti, koja si ogladnila? Zar ćeš udaljiti svoje usne od ovog tijela i od ove krvi? Ne, ne, to je nemoguće, jer ovo je tijelo i krv Božja.

Serafini žive i živjet će vječno željni da okuse samo jedan dio moga tijela i samo jednu kaplju moje krvi; a eto dok je njima ta sreća uskraćena, ja ti dajem na ovoj božanskoj gozbi, i čitavo svoje tijelo i svu svoju krv. Ovo je ista ona krv što sam je crpao u prečistom krilu svoje Majke; kapljicama ove krvi ona je satkala odijelo moje ljudske naravi; ovom krvi

39) **In caritate perpetua dilexi te; ljubio sam te ljubavlju vječnom (Jerem., XXXI., 3.). Prijateljstvo,** rekli su stari, **nalazi ili čini jednakim: Amicitia invenit aut facit aequales.**

ona me je začela; ovom krvi, izmjenjenom u djevičansko mlijeko, ona me je hranila. Shvati da je ovo tijelo Isusovo također tijelo Marijino.

Vjera te uči da ja kao čovjek nisam imao oca; da je moja prečista Majka sama mi dala svoju krv i svoje mlijeko, tako, da što god je u meni ljudske naravi, ja to imam od Djevice Marije. Kad ti dakle, pod sakramentalnim velom, pružam svoje čovještvo, znaš da si u ovoj gozbi moga tijela i moje krvi pozvan da se hraniš biti Sina i Majke.

Oh! kako te ove misli moraju ohrabriti da sjedneš za moj sto, gdje si siguran da ćeš naći tu milosrdnu Majku, koja se nalazi uza me na tajanstven i neshvatljiv način, da posreduje za uzvanike. Poznato ti je kakvu je brigu ona pokazivala na svadbi u Kani, kad je opazila da vina nedostaje. Ako ti nedostaje vina ljubavi i skrušenosti, imaj pouzdanja u posredovanje Marijino pa nećeš izaći s moje gozbe ni gladan ni žedan.

Dođi dakle! Šta te zaustavlja? Strah? Ali ovdje ne zastrašujem čudesima, kao u Egiptu; ovdje ne tutnji moja grmljavina, kao na Sinaju; ne uzimam biča da potjeram iz hrama one koji me vrijeđaju. Razoružan, pun blagosti, šuteći, ja samo gorim od ljubavi prema tebi.

Uživaj ovaj živi kruh, koji će ti dati život. Šta te može zadržati? Shvati dobro da samo od ovog kruha čovjek može živjeti. Naći ćeš u njemu sve nebeske

slasti, sve što Bog posjeduje i može dati. Pripremi mi svoje srce; hoću da je ono samo moje, jer hoću da ga učinim svojim prijestoljem. Usred moje slave sve su nebeske sile moje podnožje; ali na zemlji, silno uživam u čistoj i dobro pripravnoj duši. Ti možda misliš, da za vrijeme dok sam boravio u čistom krilu svoje Majke, da mi je drago bilo biti u svetohraništu sjajnijem od sunca i mirisnijem od ruža? Ne. Ono što sam volio kod nje, to je bila čistoća njezinog volenja, bezazlenost i nevinost njenih misli, žar njezinih kreposti. Volio sam jedan jedini čin ljubavi njezinog srca više nego svu veličinu i vrsnoću njezinih osobitih povlastica. Kad bi dakle prije nego što me primiš, znao pročistiti svoje volenje i raspaliti se mojom ljubavlju, tvoje bi srce bilo za me vrt uživanja.

O srce ljudsko, magnet, koji sebi privlačiš srce svoga Boga, ti me k sebi vučeš a onda se udaljuješ od mene. Ja ostajem u ovim svetohraništima, zovući te noć i dan i govoreći ti da uđeš u otvorenu stranu moga boka iz kog teče, neprestano ključajući, vrelo moga milosrđa. Iz ove rane moga srca ja te pozivam da piješ onu istu krv što sam je prolio iz ljubavi prema tebi na Kalvariji; ne treba više križa, čavala i trnja. Što je nekoć učinila mržnja ljudi, to danas čini božanska ljubav.

Zato i ti, otvori mi svoje srce, gdje bi htio da nađem sigurno zaklonište, ja koga neizmjernost nebesa ne može da obuhvati. Otvori mi srce; premda izasao

od mog vječnog Oca, ja neću drugog obitavališta do tvog srca. Ja sam Riječ Božja, divni plod njegova razuma, i kao on, Bog neizmjerno veličanstven. Došao sam na ovaj oltar sakriven pod prilikama euharistijskog vela, da olakšam naše zbliženje, da se sjedinim s tobom i da ti dadnem u meni živjeti.

II.

ŽARKA ŽELJA DUŠE DA PRIMI ISUSA; ALI ONA SE PONIZUJE I STIDI PROMATRAJUĆI SVOJU NEDOSTOJNOST.

O Bože ljubavi! O veličanstveni Bože! Moje srce gori najvrućom željom da te primi; ono živi gladno ovog živog kruha! Evo me pod tvojim nogama da se preobrazim u te; ne usuđujem se reći da se ti pretvoriš u mene.40) Šta dakle radi moje srce? Kako da se ne rastapa da se s tobom sjedini? S tobom, izvore njegovog žara; s tobom njegovim posljednjim i jedinim ciljem; s tobom njegovim vrhovnim dobrom!

O sakriveni Bože! živo osjećam ovdje tvoju prisutnost, ali ne vidim ljepote koja me zanosi. Znam što mi ranjava srce, ali ne vidim žarke strijelice koja se u nj usadila. O neuporedivo čudo! O slatki čaru! O nebeska zagonetko! Kad ćeš se napokon otkriti mo-

40) Stvarno Isus se ne pretvara u čovjeka, on se samo kao hrana prilagođuje zakonima materijalnog uzimanja hrane. Ali kako se ovdje u zbilji ne radi o uzimanju biti kruha i vina, nego samo njihovih prilika, dok se u biti uzima sam Isus, događa se — po zakonu **major pars trahit ad se minorem, veći, glavniji dio privlači i preobražava manji** — da ovdje Isus preobražava u sebe osobu koja ga prima. Kod običnog hranjenja čovjek je onaj glavniji dio i zato on preobražava hranu u sebe u svoju narav, ovdje je glavni Isus i stoga on preobražava onoga koji ga prima u sebe, dajući mu svoju božansku narav, svoje osebine.

jim očima koje su se izmorile tražeći te u tami? Kad ćeš prestati biti za moja ćutila božanskom mukom? Ali šta kažem? Šta buncam? Ne, Gospodine, ništa ne tražim; ne, neću ni da vidim, ni da spoznam tajnu tvoje ljubavi. Živa vjera, kojom u nju vjerujem, dovoljna mi je. O sveta vjero! O moćna vjero! tvoje su tmine moja svjetlost i tvoja mi je tama očiglednost.41)

A ipak, kako je moje srce tvrdo; i kako se žalostim zbog njegove nezahvalnosti! Moj Stvoritelj dolazi me tražiti da mi život udijeli; hoće da me hrani svojim tijelom i svojom krvlju; daje mi svoje grudi da na njima počivam. A ja, šta radim da ga primim? Gdje su moji jecaji i moje suze što sam toliko puta prezreo ovo vrhovno dobro i uvrijedio tolikim nezahvalnostima božanskog Stvoritelja duša?

A uza sve to, o moj Bože, ako si uskratim ovu nebesku hranu, znam da ću umirati od gladi. Ali bojim se također, da anđeli, ta tako čista ogledala na kojima ti nalaziš mrlja, ne kazne moju drskost. Bojim se da tvoja prečista Majka, promatrajući moje pogreške i stanje vrlo slabe priprave s kojom se spremam da primim onoga koji je prebivao u njezinom krilu, ne osveti čast tvoga veličanstva i ne odbaci me daleko od tvojih svetohraništa.

41) Ovaj poklik srca odaje vatrenog sina svetog Ivana od Križa i vjernog učenika njegove škole. Poznato je da je ovaj veliki mistički Učitelj gledao Zaručnika duše iza zastora stvaranja i opjevao svoju ljubav za nj u divnim pjesmama.

Ipak, Gospodine, ohrabrim se da ti pokažem svoje srce, — premda je tako siromašno i tako ledeno, — kad se sjetim da je sama Marija, nakon što te je rodila stavila u jaslice, a kasnije te gledala kako umireš na križu. U ovom sakramentu, o moj Isuse, promatram te istodobno kako si se rodio i kako si umro iz ljubavi prema meni; sakramentalne mi prilike predočuju te pod jednim i drugim oblikom. Izgledaš pod njima dijete, ne više pokriveno siromašnim pelenama nego pokriveno slabim prilikama; izgledaš mi pod njima potpun čovjek, ne više prikovan na križ, nego žrtvovan na oltaru sa moje spasenje. Ne odbij dakle Gospodine doći u ovu skromnu špilju moga srca, otvorenu svim vjetrovima, jer si htio da se rodiš na malo slame i umreš na trnju.

O Kraljice anđela i Vladarice nebesa, ponizno se prostirem pod tvojim nogama i molim se tvojoj neutrudivoj blagosti. Moj Stvoritelj i Tvoj Sin udostojao se pozvati me ovog časa na božansku gozbu svoga tijela i svoje krvi. A što najviše dira moje, — inače tako mlako — srce to je, da sjedajući za njegov sto, on mi daje nešto od istog tijela i od one iste krvi kojima si ti dala oblik njegovom čovještvu. Očisti moje usne, presveta Djevice, žarom svoje ljubavi, raspali ovo srce plamenom žarkog milosrđa; udostoj se zatim potopiti ga čitava u more suza i skrušenosti, da se usudi približiti, tako siromašan i gô, božanskom stolu euharistije.

III.

ISUS POKAZUJE DUŠI SILNO VELIKU MILOST KOJU JOJ ČINI DAJUĆI JOJ SVOJE TIJELO U EUHARISTIJI.

Samo ja, koji sam nestvorena mudrost mogu shvatiti, predraga moja, svu veličinu milosti što ti je pružam dajući ti moj sakramenat. Svi najdivniji kerubini, svi nebeski redovi i svi blaženi začuđeni su i zadivljeni gledajući kako moje veličanstvo silazi u svratište tvoje duše.

Kad sam se utjelovio, sašao sam istina u krilo jednog stvorenja koje mi je dalo svoje biti; ali to je bilo najčišće, najuzvišenije stvorenje, što ga je ikad stvorila i što će ga stvoriti moja svemogućnost. No promatraj šta ja danas činim za te i kakvu ti skrajnju ljubav pokazujem usprkos tvoje nezahvalnosti. Utjelovljujem se iznova u tvom srcu, ali zato da ti dadnem svoje biti, da te sjedinim s mojim božanstvom. Tako sam ja bio Bog i postao sam čovjekom; ti si čovjek i ja te činim bogom. Istina je da sam kod rođenja bio položen na slamu, ja, koji sam se u nebu šetao po zvijezdama; bio sam okružen nerazumnim životinjama, ja, kome se serafini drhćući klanjaju. Ali danas u skrovištu tvoga srca nalazim samo strahote i prljavštine.

O čovječe, zar nikad nećeš razumjeti, tajne moga srca? Zar nikad nećeš upoznati onoga koji dolazi da se nastani i da se zatvori u tvoja prsa? Saberi se na čas u mom srcu, slušaj moj glas: čovjek dobro čuje samo u samoći i daleko od stvorenjâ.

U uskim razmjerama ove hostije nalaziš ukratko svu moju veličinu; posjedujući je, posjeduješ sve što dajem blaženima u slavi. Ako me oni u slavi gledaju licem u lice, i ja ti to lice pokazujem, premda prekriveno, u Euharistiji; tvoja slabost traži da te ovako štedim. Tako ja činim od tebe svoje prebivalište, svoje nebo. Sa mnom ti imaš istodobno narav Oca koji me je rodio od sve vječnosti; i tijelo Majke koja me je rodila sposobna da trpim i umrem. Imaš također božanskog Duha, — bitnu Ljubav, — po kome sam uzeo ljudsku narav da te otkupim, kao što danas uzimljem prilike kruha da te hranim.

Šta tražiš još od mene? Šta više možeš željeti, jer po pričesti posjeduješ me i kao Boga i kao čovjeka? Moje se čovještvo jednom samo sjedinilo u mojoj osobi s božanskom Riječi; ono se sjedinjuje i utjelovljuje s tobom u Euharistiji. Ovdje me posjeduješ u tri moja stanja: kao dijete koje se istom rodilo, mene umrla, i ako hoćeš, mene uskrsla. Uistinu, ja se iznova rađam na oltaru; umirem također na njem prosipanjem svoje krvi u kaležu; a da te slavim ja sam također u ovom sakramentu u stanju slave. Ovdje vidiš, okruženju sjajem, ovu glavu koju je tvoja oholost

okrunila trnjem. Imaš moje oči, ne više zamračene krvlju moje muke, nego sjajnije od sunca. Ovdje imaš moja usta i moje usne, ne više nakvašene gorčinom kao na Kalvariji, nego vlažne od slasti nektara. Ovdje imaš moje srce, izvor neizrecivih užitaka; moje srce, ne više probodeno kopljem tvoje nezahvalnosti, nego potaknuto vatrom moje ljubavi, koja kao vulkan hoće da ga otvori.

O ljudsko srce, ti još oklijevaš! Evo te spopadnuta nemirom i mukom, plivajući amo tamo kao daska koju more baca i vuče na pučinu zemaljskih ljubavi, koje ti laskaju, a da te ne zadovoljajvaju. Pa dobro! izađi iz kovčega moga srca, hajde i pokušaj naći među stvorenjima duboki mir i trajno veselje. Sjedi na najveličanstvenija prijestolja; šetaj se po najdivnijim cvjetnjacima; pij dugo radosti najkrasnijih livada, najzavodljivijih i najveselijih kazališta; hajde crpsti iz najbogatijih rudnika i jesti s najbogatijih stolova. Pa onda mi reci, da li si našao pravu sreću koja pjeva iskrenim veseljem i srce širi! Morat ćeš mi reći i ustvrditi, da nikakvo stvoreno dobro nije bilo sposobno da napuni ponor tvoga srca koga je Bog po svojoj mjeri izdubao. Zato će jedna jedina pobožna suza, jedna iskra ljubavi prema meni, dapače i najmanja moja milost više sreće ti pribaviti nego što ti je cio svijet može dati. Čemu dakle da se još okrećeš prema kukavnim stvorenjima? Čemu ih cijeniti i čemu im se smiješiti, kad je samo Bog velik, kad je Bog samo lijep!

Uz moje srce, kako da ne izgoriš u ovom vulkanu ljubavi? Samo jednom da te zagrlim i stisnem na svoje srce, samo jednom da jedeš tijelo i piješ krv Čovjeka-Boga, trebalo bi biti dovoljno da te promijeni u novoga čovjeka. Kad sam bio na zemlji, samo jedan moj pogled, jednostavni dodir moga odijela činili su brojna čudesa. A zar sada čitavo moje biće, uliveno u te po pričesti, neće dostajati da te od ljubavi prema stvorenjima obrati k ljubavi samog Boga?

Evo me pred tvojim očima u sakramentu moje ljubavi u svim oblicima i u svim stanjima koja možeš željeti: kao dijete, da zaboravim na tvoje nezahvalnosti; kao čovjek, da otkupim tvoje slabosti i da ti dadnem svoju snagu; kao kralj, da oprostim nevjernom podaniku; kao kruh da te nasitim; živ, da me pratiš i slijediš; mrtav, da imadneš sućuti s mojim bolima!

IV.

DUŠA OČARANA TOLIKIM DOBROČINSTVOM ZAHVALJUJE ISUSU U EUHARISTIJI.

O divoto božanske mudrosti! O dubino sudova Božjih! šta činiš Gospodine s ovim crvom zemaljskim, ovim vrlo prostim pepelom i ovom šakom prašine? Ti si u mome srcu! Ti u mojoj nutrini! Sveta Elizabeta se zadivila kad je vidjela da tvoja uzvišena Majka ulazi u njezinu kuću; a šta ću reći ja gledajući tebe, njezina Sina i svoga Spasitelja, kako dolaziš ne u moju kuću, nego u moje srce? Pred samom tvojom prisutnošću Ivan Krstitelj je zadrhtao od veselja i udivljenja; ipak on nije imao sreću kao ja, da te promatra da te zagrli, da te stisne na svoje usne, na svoje srce! Kad je, nestrpljiv da te vidi, htio silom napustiti majčino krilo gdje je bio sakriven, šta ne bi bio učinio da te je vidio kao što te ja vidim: zatvorena u svom srcu?

Svijet je bio vrlo zadivljen videći da Faraon podiže Josipa na svoj prijesto, i da Asuerije daje Esteri polovicu svoga kraljevstva. A što ću sad reći ja Kralju kraljeva? Ti me postavljaš na prijesto svoga vlastitog srca, oblačiš me u grimiz tvog tijela, i obećavaš mi, o moćni vladaru, ne jedan dio svoga kraljevstva, nego sama sebe!

O moje srce, kako si sretno! Pjevaj svoje blaženstvo! Kakve su to značajke božanske ljubavi što ih vidim urezane u tvom srcu? Kakva je to knjiga ispisana čitava kralju Jaganjca, koju je on sam zapečatio i sam je može otvoriti? Ne mogu razumjeti, Gospodine, ovih zagonetaka tvoje mudrosti; pokaži mi ove tajne tvoje ljubavi. Poduči me, kako živiš u krilu svoga vječnog Oca i u isto doba u meni; kako veći od neba, staneš u moje srce; kako, kad je bezbroj nebeskih tjelesa premalen da ti bude obitavalištem, prebivaš u mojoj duši?

Zar nije bilo dosta, o božanski ljubitelju, što si mi udahnuo ovu dušu dahom svetoga Duha ljubavi, nego je još pereš mlazovima tvoje krvi? Zar nije bilo dosta što si mi dao ljudsko biće, stvorivši me ni iz šta čovjekom, nego još mi daješ svoje božansko biće, postajući od čovjeka kruhom? Ne, Gospodine, jer nakon što si jednom uzeo ljudsku narav s njezinim bolima i bijedama, ti ostaješ na zemlji u Euharistiji da se sjedinjuješ sa srcima koja će te napajati gorčinom i tisuće puta ponovno razapinjati.

O Bože ljubavi, da, ti hoćeš da još stanuješ među nezahvalnim stvorenjima, premda znaš da će tolike izdajice staviti s tobom ruku u zdjelu i jesti tvoje sveto tijelo! Zašto , o Isuse, da se još pouzdavaš u mene koji sam te tako često izdao! Zar si zaboravio tko sam ja i kako sam te vrijeđao? Kako, mjesto da

bježiš daleko od mene, dolaziš da se nastaniš u meni? O dobrote! O neizmjerna strpljivosti moga Boga!

A sada, moj Isuse, kome se klanjam, ti koji si vječna Riječ, reci sam sebi ono što moj prosti jezik ne može ni ne zna da ti rekne! Hvali ti sam Gospodina! Neka te ova beskrajna tvoja ljubav, ova lijepa i neizreciva nježnost tvoga srca slavi i uzdiže zauvijek! Što se mene tiče, gledajući tolika dobročinstva, ja mogu samo da se postidim sjećajući se svoje bijede, i *pjevam zauvijek,* kao moja majka sveta Terezija, *tvoja neizmjerna milosrđa? Misericordias Domini in aeternum cantabo!*

PRILOZI

I.

TEOLOŠKA BILJEŠKA O ISUSOVOJ PRISUTNOSTI U HOSTIJI I KVARENJU PRILIKA.

Pisac, na raznim mjestima, a napose kad govori o načinu kako je Isus prisutan u presvetom oltarskom sakramentu i o kvarenju sakramentalnih prilika, nije imao namjere da temeljito obradi katoličku nauku u ovoj stvari. Pišući pobožno djelo za sve ljude, to na njega nije ni spadalo. Smatramo ipak korisnim, da u glavnim potezima izložimo nauku Crkve o ovoj uzvišenoj tajni, koja iako raspaljuje našu ljubav ponizuje našu oholost.

Evo dakle glavnih dijelova te nauke, kako je izlaže sveti Toma Akvinski u svojoj teološkoj sumi[1]).

Sakramenat Euharistije sadržava zbog posvetnih riječi što ih je svećenik izgovorio nad kruhom i vinom, tijelo, krv, dušu i božanstvo Gospodina Našega Isusa Krista. Svojim ćutilima toga ne zamjećujemo, nego za to samo vjerom doznajemo. Spasitelj je prisutan u ovome sakramentu. On je u njemu *doista* a ne samo kao znak ili simbol; on je u njemu *stvarno* a ne kao slika i on je u njemu *bitno* a ne prividno niti kao puko sredstvo milosti, kao što je tvrdio Kalvin. On je u njemu *potpuno* a ne po dijelovima i nalazi se u sva-

1) II. a., q. 75., 76., 77., a. 4. i 5.

kom i najmanjem dijelu hostije. On je u njemu *živ* a ne mrtav, jer je onakav kakav je u nebu, to jest slavno uskrsnuo, u nedjeljivom jedinstvu svoje osobe i potpunosti svojih dviju naravi, ljudske i božanske.

Ali kako se tijelo i krv Isusova nalaze pod prilikama (akcidentima, sporednostima, nebitnostima) kruha i vina?

Po čudesnom preobraženju, jedinstvenom u svijetu stvarnosti i potpuno nadnaravnom, koje se zove *transsubstancijacija* ili *bitno preobraženje*. Mijenja se bit kruha i bit vina u bit tijela i krvi Spasiteljeve. Kod ovoga ne dolazi do uništenja biti kruha i vina nego do promjene ove biti u bit tijela i krvi Kristove. Ovu promjenu može proizvesti samo Bog, jer jedino od može promijeniti čitavo biće neke stvari, dok čovjek joj može mijenjati samo oblik. Jedino dakle on može svojom neizmjernom moći, promijeniti bit kruha i vina u bit tijela Kristova. Ova promjena dogodi se u trenu i do nje dolazi čim su izgovorene riječi posvećenja; tako ne ostaje ništa više od biti kruha, a ono što ostaje, što mi naime vidimo, to su samo *prilike, vanjski izgledi* (okus, miris i t. d.) kruha odnosno vina; to su *sporednosti, »accidentia«* kako se kaže u teologiji. Bit, koja je i prije bila nevidljiva neopipiljiva itd., posve je sad izmijenjena. Nema više biti kruha i vina nego samo bit tijela i krvi Isusove.

Po ovoj bitnoj promjeni cio Krist je pod jednom i drugom prilikom (i pod prilikama kruha i pod prilikama vina) a također pod svakim dijelom jednih odnosno drugih prilika: tako da je cio Isus Krist i pod najmanjim djelićem hostije i u najmanjoj kapljici. Sveti Naučavatelj objašnjava to upozoravajući nas da tijelo i krv Isusova nisu pod ovim prilikama sa svojom sjetilnom protežnošću i svojom prostornošću, nego bitno; a narav je biti, kaže on, upravo to, da se nalazi čitava pod svakim dijelom prostornosti koja je sadržava[2]. Tako se bit zraka nalazi pod bilo kojim dijelom zraka i bit kruha pod bilo kojim komadićem njegovim, pa ma kako malen bio, uz uvijet dakako da se taj komadić može nazvati kruhom.

Čitava količina tijela Kristova nalazi se u ovome sakramentu, ne izravno zbog posvete, nego neizravno popratno (indirecte et per concommitantiam. Ipak ne nalazi se tu po načinu koji je količini inače vlastit, naime kao prostornost i protežna količina, nego kao bit kojoj je narav takva da je sva u cjelini i sva u svakom dijelu. Vidi se po ovome da se sve u ovome sakramentu poduhovljuje, jer tijelo je Isusovo u njemu sadržano kao biti: one stvarnosti koje upoznajemo po vanjštini i koje su kao neopipljiva pozadina stvari kojih se dotičemo, središte pojava koje zamjećujemo i koje razum vrlo dobro shvaća ali koje iskustvom ne možemo doseći. Čovjek bi rekao da je to kao neka duša unutar stvari i značajno je da sveti Toma ovdje označuje bit ili supstanciju isto kao što označuje našu dušu: *tota in toto, et tota in qualibet parte, sva u svemu i sva u bilo kome dijelu.* Kao što je duša u tijelu, isto tako je bit u nekoj sastavini čitava u svemu i sva u svakom dijelu ove sastavine. Sveti Bonaventura jednako se izražava. Tako je bit jabuke u čitavoj jabuci i u najmanjim dijelovima njezinim; dosta je da je čovjek okusi pa da je razlikuje od kruške.

Razumije se, da između duše i biti materijalnih stvari ima velikih i bitnih razlika. Duša je duhovna bit, razumna i postoji zbog toga i kad se odijeli od

2) Ovo je posljednje razumska, filozofska, a ne specifično vjerska istina.

tjela. Tijelo Isusovo u hostiji sliči dakle na takvu bit. Zato, dodaje sveti Toma, ono nije u sakramentu kao na nekom mjestu, jer mjesto pretpostavlja protežnost a substancija ili bit ne. A opet krivo bi imali kad bi zaključiti da Isus-Hostija nije nigdje. On je u hostiji, pod prilikama kruha, u vinu pod prilikama vina. Ovo je dakako vrlo duboka i tajanstvena istina, ali istina koja nam upravo omogućuje da bolje shvatimo savršeni sklad koji vlada u Isusovoj prisutnosti u hostiji. Zato što je Isus bitno — a ne protežno — prisutan, on se savršeno skladno nalazi u hostiji: njegova glava nije njegovo srce, ni njegovo srce njegove noge itd.

Prelazeći na proučavanje sakramentalnih prilika ili pripadnosti, sveti Naučavatelj nam kaže da prilike, akcidenti u ovom sakramentu gube svoj vlastiti subjekt (ono što ih nosi), to jest bit kruha i vina, koja je promijenjena u bit tijela i krvi Gospodinove. Tako prilike ostaju čudesnim načinom podržavane snagom Božjom. Međutim sakramentalne prilike ili akcidenti, premda više nemaju svoje vlastite biti, zadržavaju ista vanjska svojstva i stoga se mogu pokvariti. Tijelo je Kristovo nepokvarivo, ali kako je bit kruha promijenjena u njega, on ostaje pod prilikama ili pripadnostima kruha sve dok god one u očima ljudskim izgledaju kao kruh. Ako se te prilike pokvare ili izmijene u tolikoj mjeri da ih se više ne može nazvati prilikama kruha, tijelo Kristovo nije više pod njima. Isto to vrijedi i za krv Isusovu i prilike vina.

Način kako je spojeno tijelo Isusovo i sjetilne prilike teolozi na razne načine kušaju objasniti. Predaleko bi nas odvelo da to izlažemo. Svakako to je tajna, preko koje ćemo zasad preći poklonivši joj se.

Napokon, posljednje pitanje: Mogu li sakramentalne prilike što proizvesti? Sveti Toma kaže da mogu. Vidite, kaže on, da proizvedu pepeo ako sagore; crve ako se pokvare; prašinu ako se smrve. On se u tome oslanja na veliko načelo: *Corruptio unius est generatio alteris, kvarenje jednog, rađanje je drugog.* Ali kako sakramentalne prilike mogu nešto uzrokovati? Sveti Toma ozbiljno odgovara: *Difficile est videre: teško je to uvidjeti.* Od tijela i krvi Kristove ništa ne može novog nastati, jer su oni nepokvarivi. Kad bi bit kruha i bit vina ostali u sakramentalnim prilikama, imalo bi šta da se kvari i iz čega da nešto nova nastane; ali ovih biti više nema. Gdje dakle naći ono što se kvari i što nastaje? Sveti Naučavatelj drži u kvantiteti ili količini. To je dakako samo pokušaj tumačenja.

Sve nam međutim u ovom izlaganju pokazuje kako je duboka tajna koja obavija ovaj sakramenat i koliko je čudesa Isus učinio da nam što jače zasvjedoči snagu i domišljatost svoje ljubavi.

II.

BILJEŠKA O ČESTOJ SVETOJ PRIČESTI.

Sveti se Toma pita, da li je dopušteno primati ovaj sakramenat svaki dan. On odgovara da jest, ako nikakva opravdana zapreka ne postoji. Stavljajući se zatim na povijesno područje, evo šta kaže: »U prvo vrijeme Crkve sveta je pričest bila svagdanja. Stoga papa Anaklet (79—91) veli: »*Iza posvete, svi neka se pričeste, ako neće da im se zabrani dolaženje u crkvu; jer to je običaj koga su ustanovili Apostoli a sačuvala sveta rimska Crkva: Peracta consecratione, omnes communicent qui noluerint ecclesiasticis carere limi-*

nibus; sic enim et Apostoli statuerunt et sancta romana Ecclesia«. Ali kad se kasnije žar vjernika umanjio, papa Fabijan (izabran 236. umro 250.) stegnuo je obvezatnu svetu pričest na tri svetkovine, Uskrs, Duhove i Božić.

Napokon kako je tijekom stoljeća, zbog zloće, ljubav vjernika još više ohladila, Inocent III. (izabran 1198. umro 1216.) učinio obvezatnom samo uskrsnu pričest. *Post modum vero propter iniquitatis abundantiam* (Mat., XXIV, 12) *refrigescente caritate multorum statuit Innocentius III. ut saltem semel in anno scilicet in Pascha, fideles communicent.*

Sveti Naučavatelj primjećuje da se čovjek mora pričešćivati ne samo zbog naloga Crkve, nego i zbog zapovijedi Gospodinove, koji je rekao: *Hoc facite in meam commemorationem, ovo činite na moj spomen* (Lk., XXII., 19)[3].

U novije vrijeme Pape sve više preporučuju čestu svetu pričest. Naročito je Pijo X. preporučio ne samo čestu nego i svagdanju svetu pričest.[4])

Stvarno zbog prilika u kojima mi danas živimo, postaje sve teže i teže biti čestit čovjek a još kud i kamo teže dobar kršćanin bez česte svete pričesti. Zla je oko nas toliko, da samo česta sveta pričest može nam dati dovoljno snage da se tim zlima odupremo. A kako smo odupirati se zlu pod grijeh obavezni — upotrebljujući najprikladnija i najozbiljnija sredstva — jasno je da se u danim prilikama čovjek upravo mora uteći čestom primanju Isusa. Kakve sreće za nas, ako sami, od svoje volje pođemo često i svaki dan krijepiti se na tom izvoru snage, života i mladosti!

3) V. o tome dekret S. C. s koncila 20. XII. 1905.

4) Vidi Thomae Aquinatis opera omnia, Romae 1906. t. XII., p. 241. q. LXXX, a X.

III.

BILJEŠKA O OCU HERMANNU I O USTANOVI DRUŠTVA NOĆNOG KLANJANJA.

Herman Cohen, u redu o. Augustin-Marija od Presvetog Sakramenta — rodio se u Hamburgu 10. XI. 1820. od židovske porodice. Pokazavši od najranijih dana života izvanredne sposobnosti za glazbu, dao se na učenje klavira i stekao je doskora na njemu evropsku slavu.

Obljubljeni Lisztov učenik, on je davao u Parizu, Londonu, Veneciji i drugim velikim gradovima koncerte na kojim je brao silne uspjehe. Vrlo su ga cijenili u pariškom predgrađu Sant-Germain i tako je sklopio prijateljstvo s Alfredom Mussetom, Horacijem Vernetom, Ljudevitom Veuillotom i Viktorom Hugom. On je onaj koga George Sandova naziva u svojim romanima svojim dragim Puzzijem.

Ali taj slavni umjetnik, vrlo cijenjen i svjetskog života doskora je našao put u Damask pred oltarom. U svibnju 1847. pozvao ga je njegov prijatelj princ Moskova da ga zamijeni u vodstvu jednog pjevačkog zbora u crkvi svete Valerije, koje danas već nema, kad u času blagoslova s presvetim oltarskim sakramentom Isus mu se neočekivano pokaže. Židovski umjetnik, osupnut od uzbuđenja, kleknuo je pred onim koga je njegova duša žedna sreće našla u hostiji.

Obrativši se po Euharistiji na katoličku vjeru, on postade njezin najvatreniji i najneodoljiviji apostol. Njegove neumrle glazbene kompozicije drhćuća su jeka njegove duše uspaljene ljubavlju, i on je posvetio cio svoj život da pjeva Isusa-Hostiju divnim melodijama, koje svjedoci njegova žara koji još žive ne mogu zaboraviti.

Po svim samostanima gdje je boravio, redovnici su ga zvali Anđelom Euharistije i njegova je ćelija bila uvijek najbliža svetohranistu. Mnogo je propovijedao po Francuskoj, Švicarskoj i Engleskoj, i crkve su bile premalene da prime mase naroda koje su dolazile da čuju do jučer slavnog pianistu, obučena u bijeli karmelićanski plašt, kako ponizno pripovijeda čudo svoga obraćenja i očituje svoju ljubav i zahvalnost prema Isusu i njegovoj bezgriješnoj Majci koji su mu pokazali ispraznost svijeta i ludost njegovih veselja.

Kad bi silazio s propovijedaonice biskupi bi plačući grlili ovog bosonogog karmelićana, preporučujući se njegovim molitvama i zahvaljujući mu javno na velikom dobru što ga je činio dušama. Horace Vernet govorio je o njegovom propovijedanju: »Nikad nisam čuo takve govorničke sposobnosti združene s tako plemenitim nadahnućem«.

On je ustanovio društvo »Zahvale« i »Noćnog klanjanja«, ovo posljednje uz pomoć Msgra de la Bouillerie, koji ga je volio kao prijatelja i poveo ga u karmelićanski red. Ovo divno društvo, čiji su se prvi članovi sastali u Parizu u univerzitetskoj ulici 22. XI. 1848. održalo je prvo klanjanje u crkvi Notre-Dame des Victores u noći od 6. na 7. XII. Uz Hermanna bili su tu, vlč. de la Bouillerie, de Cuers, kapetan parobroda, Karlo Faye, iz ministarstva vojnog i Ćiril de Mont de Benque. Ovaj je kasnije pisao: »To su nezaboravni dojmovi. Mnogo je suza poteklo iz očiju. Neka vrsta svete opojnosti spopala je sva srca i mi smo izašli iz crkve uspaljeni željom da stvar dalje širimo«.

Nekoliko godina kasnije, zahvaljujući o. Hermannu, *Noćno klanjanje* je bilo posvud rašireno i 12. X. 1854. jedan dopis Svete Stolice sjedinio je to društvo s bratovštinom klanjanja u Rimu.

O. Hermann, ustanovivši više karmelićanskih samostana u Francuskoj i Engleskoj i Svetu pustinju Tarasteix (u Francuskoj, kod Tarbesa), otišao je u Spandau gdje je umro kao žrtva svoje požrtvovnosti brinući se za francuske zarobljenike (20. I. 1871.). Usprkos nastojanju da ga se ukloni iz sredine gdje su harale crne boginje, on je ostao u svojoj službi vojnog duhovnika, sam se razbolio i veselo prikazao Isusu-Hostiji žrtvu svoga života. Prije nego će umrijeti obnovio je svoje duhovničke zavjete i pjevao je glasno, usprkos svojih velikih boli, *Tebe Boga hvalimo, Veliča i Zdravo Kraljice,* te velike molitve kršćana, a napose karmelićana. Tijelo mu počiva u Berlinu u katoličkoj crkvi svete Hedvige.

SADRŽAJ:

ISPRAVI!

Na **strani 57.** potkrala se u naslovu pogreška: mjesto n a j s i r o m a š n i j i m, treba stajati NAJPONIZNIJIM.

Na **str. 84.** potrakla se u naslovu pogreška: mjesto n a š e p o s l a s t i c e, treba stajati NAŠ PRATIOC.